

การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้าง
ความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส
ในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

AN INTEGRATION OF THE FIVE PRECEPTS OBSERVATION INTO
CREATING HAPPILY COMMUNITY : A CASE STUDY OF THE
EXPANSION SCHOOL IN DENCHAI DISTRICT,
PHRAE PROVINCE

พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การบูรณาการการรักษาศิลปะ ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้าง
ความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส
ในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

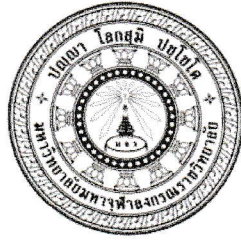
An Integration of the Five Precepts observation into
Creating Happily Community : A Case Study of the
Expansion School in Denchai District,
Phrae Province

Phrapalad Kittipan Saccavaro (Wongsawad)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร,ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาพรชัย สิริวิโร,ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์)

กรรมการ

(รศ.รวีโรจน์ ศรีคำภา)

กรรมการ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระปลัดกิตติพันธ์ วงศ์สวัสดิ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การบูรณาการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
ผู้วิจัย	: พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พธ.บ. (การศึกษานอกโรงเรียน) กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), Ph.D. (Buddhist Studies) : พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., ศศ.บ. (ประณตศึกษา) ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) Ph.D. (Buddhist Studies)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑) บริบทของสถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย สถานศึกษาได้กำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด มีแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติงานประจำปี มีนโยบายในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้หลักพระพุทธศาสนาร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นโดยสม่ำเสมอ ในการดำเนินโครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักของ “บ-ว-ร”

๒) การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน พบว่า ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียน ประชาชนในชุมชนรักษาศิลป ๕ โดยการประสานงานของผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้าน ร่วมกับหน่วยงานราชการ และสถานศึกษา ผ่านโครงการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนรักษาศิลปปฏิบัติธรรมและน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการร่วมปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยประชาชนรู้รักสามัคคีทำความดีถวายในหลวง สร้างสังคมน่าอยู่อย่างยั่งยืน บูรณาการร่วมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข และส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีจิตสาธารณะทำความดีด้วยหัวใจส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรม

๓) ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการศึกษากการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน พบว่า ควรส่งเสริมด้วยหลักประกันทางพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน

Thesis Title : An Integration of the Five Precepts Observation into Creating Happily Community : A Case Study of the Expansion School in Denchai District, Phrae Province

Researcher : Phrapalad Kittipan Saccavaro (Wongsawad)

Degree : Master of Art (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakru Kosaipattanapundit, Asst. Prof., B.A. (Non-Formal Education), M.Ed. (Educational Administration), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Phrakru Soontorndhammanithat, Dr., B.Ed. (Elementary Education), M.A. (Buddhist Studies), M.A. (Public Administration), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : May 10, 2018

Abstract

This research aims: 1) to study the context and process of five precepts observing for creating happily community : a case study of the expansion school in Denchai District, Phrae Province, 2) to study the intergrating of five precepts observing into creating happily community : a case study of the expansion school in Denchai District, Phrae Province and 3) to propose a way to promote the five precepts of participation in schools to strengthen the community: a case study of the expansion school in Denchai District, Phrae Province. This study was the mixed methods research. The qualitative research was done by using both documentary and in-depth interviews methods. The data were analyzed and described in descriptive manner. The quantitative research methods was done by collecting data using questionnaire and data were analyzed by means and standard deviation.

The results were as follows:

1) In the context of the school in Denchai, the school has set the direction / guideline for educational management to provide education, and educational facilities use as a guideline for educational management to maximum efficiency and effectiveness. There are plans to improve the quality of education and annual plan. Most importantly, students and staff in most educational institutions respect Buddhism. The policy is to integrate the Buddhist education with the local community regularly and have the participatory process the development of the

annual educational quality management plan. In the implementation of the program, the five precepts of the Buddha were given to the community in accordance with the principle of "home, temple and school" the 5 precepts cover 5 verses.

2) The integrating the Five Precepts of participation in schools to strengthen the community, it was found that: Community and related organizations encourage students people in the community maintain the 5 precepts by coordinating community leaders, local leaders in the village. Cooperate with government agencies and educational institutions through community activities. Campaigns for all sectors to maintain the practice five precepts observing , practice meditation, and practice of the Sufficiency Economy philosophy integrated the cultivated characteristics of the people to know the harmony of good luck to the King. To create a sustainable society by the participation of temples and Sangha community in Denchai district to promote the practice of the 5 precepts in the school through the Buddhist teacher (Krupra) of moral teaching. Encourage monks who have the knowledge and ability to attend the moral education in the school. Encourage educational institutions to preserve the Panca-sila and Panca-dhamma with public officials and police. Integrated and encourage students to be good, genius and happy, and encourage students, youth and the public to do good deeds with the heart, to encourage the community to be morally strong.

The results of a study on satisfaction with integrating the five precepts of participation in educational institutions to strengthen the community found that: The overall score was at a high level ($\bar{x}$ = 4.30). When considering each side, it was found that the score was at a high level. Therefore, the guidelines for the promotion of the five precepts of participation in schools to strengthen the community, should be promoted by the five aspects of Buddhism.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร. ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีทั้งให้ความเอาใจใส่ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และได้รับความเมตตาจากผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ พระครูโสภณพัฒนานายุต, ผศ.ดร., พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ ป.ธ. ๙, ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ ฟองคำ ได้เมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย และอนุโมทนาขอบคุณผู้อำนวยความสะดวกสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ศิษยานุศิษย์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒ นายอำเภอเด่นชัย เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่พยาบาล ผู้นำชุมชนอำเภอเด่นชัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่องานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกประการ

พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์)

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการรักษาศิล ๕ ในพระพุทธศาสนา	๖
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ	๒๑
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล ๕”	๒๓
๒.๓ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษารักษาศิล ๕	๒๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	๓๗
๒.๕ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	๔๗

๓.๑.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๗
๓.๑.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)	๔๘
๓.๑.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๙
๓.๑.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๐
๓.๑.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๐
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Survey Research)	๕๑
๓.๒.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๑
๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๑
๓.๒.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๒
๓.๒.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๕
๓.๒.๕ สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๖
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ บริบทและกระบวนการของสถานศึกษารักษาศิลป์ ๕	๕๗
๔.๒ ศึกษาการบูรณาการการรักษาศิลป์ ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนจากมิติต่างๆ ในชุมชน	๖๐
๔.๓ แนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลป์ ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	๖๕
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย	๗๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๘
๕.๒ อภิปรายผล	๘๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๕
บรรณานุกรม	๘๗
ภาคผนวก	๙๓
ผนวก ก เอกสารของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ เอกสารขอความอนุเคราะห์ให้นิติศาสตร์เก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์	๙๔
ผนวก ข แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	๑๒๐

ผนวก ค รูปภาพจากการสัมภาษณ์

๑๓๑

ประวัติผู้วิจัย

๑๔๕

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	๔๘
ตารางที่ ๓.๒ แสดงที่มาของกลุ่มประชากรตัวอย่างกละกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของประชากร	๕๒
ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๕
ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่	๖๗
ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันชีวิตด้วยเบญจศิลป์ - เบญจธรรมข้อที่ ๑	๖๗
ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศิลป์ - เบญจธรรมข้อที่ ๒	๖๘
ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันครอบครัวด้วยเบญจศิลป์ - เบญจธรรมข้อที่ ๓	๖๙
ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	๗๐

กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
 ด้านหลักประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความ ๗๑

ความเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษา
 ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน
 กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
 ด้านหลักประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	หน้า
แผนภาพที่ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๖
รูปภาพที่ ๑ พระครูสุธรรมกิตติวงศ์ เจ้าคณะอำเภอเด่นชัย เจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย	๑๓๒
รูปภาพที่ ๒ พระครูไพศาลรัตนกิจ เจ้าอาวาสวัดบ่อแก้ว และครูพระสอนศีลธรรมฯ	๑๓๒
รูปภาพที่ ๓ พระครูโสภณ ขนติธโร เจ้าอาวาสวัดสวนหลวง	๑๓๓
รูปภาพที่ ๔ พระสมุห์ธวัช ธมฺมกาโม ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านสวนหลวง	๑๓๓
รูปภาพที่ ๕ พระสำราญ ขนติธมฺโม ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนชุมชนบ้าน พงป่าหวาย	๑๓๔
รูปภาพที่ ๖ นายอิสรา สุขแจ่มใจ นายอำเภอเด่นชัย	๑๓๔
รูปภาพที่ ๗ นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง	๑๓๕
รูปภาพที่ ๘ นางสาวสุทิน มิ่งขวัญ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสวนหลวง	๑๓๕
รูปภาพที่ ๙ นางสาวศรีสุภาวดี ฤกษ์เงิน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านพงป่าหวาย	๑๓๖
รูปภาพที่ ๑๐ นางสาวสุณี จันทร์เปรม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้าน พงป่าหวาย	๑๓๖
รูปภาพที่ ๑๑ นายณัฐพงศ์ ฤกษ์พลอย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้าน พงป่าหวาย	๑๓๗
รูปภาพที่ ๑๒ นายดนัย อินโองการ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว	๑๓๗
รูปภาพที่ ๑๓ นางสมปาน ทาบัว ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว	๑๓๘
รูปภาพที่ ๑๔ นางเบญจมาศ มณเฑียร ศึกษาานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การประถม ศึกษาแพร่เขต ๒	๑๓๔
รูปภาพที่ ๑๕ นางสาวมณฑารพ กาศเกษม ศึกษาานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การ ประถมศึกษาแพร่เขต ๒	๑๓๙
รูปภาพที่ ๑๖ นายประยูร กายาน นายกเทศมนตรีตำบลพงป่าหวาย	๑๓๙
รูปภาพที่ ๑๗ นายเน้ย สมบูรณ์เถลิง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย	๑๔๐
รูปภาพที่ ๑๘ นายชัยชาญ มีมาก กำนันตำบลพงป่าหวาย	๑๔๐
รูปภาพที่ ๑๙ นางลำดวน แสนสมบัติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย	๑๔๑
รูปภาพที่ ๒๐ นางสุนันทา สิริวาท พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาล สมเด็จพระยุพราชเด่นชัย	๑๔๑

รูปภาพที่ ๒๑ พ.จ.อ.ชูศิลป์ ฝากมิตร พยาบาลเทคนิคชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาล	๑๔๒
สมเด็จพระยุพราชเด่นชัย และ๒๑ ร.ต.ท.นพพร พุ่มนวล หัวหน้าชุด	
มวลชนสัมพันธ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรเด่นชัย	
รูปภาพที่ ๒๒ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโรงเรียนบ้านสวนหลวง	๑๔๒
รูปภาพที่ ๒๓ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโรงเรียนชุมชนบ้านป่าหวาย	๑๔๓
รูปภาพที่ ๒๔ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว	๑๔๓
รูปภาพที่ ๒๕ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผู้นำชุมชนท้องถิ่นและส่วนราชการฯ	๑๔๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

วิทยานิพนธ์เล่มนี้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ และพระไตรปิฎกฉบับบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ โดยใช้ระบบคำย่อ ซึ่งการอ้างอิงจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๗๙/๒๙๐. หมายความว่า ระบุถึง พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๓๗๙ หน้า ๒๙๐ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.มหา. (บาลี)	= วินัยปิฎก มหาวิภคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ. ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ. ม. (บาลี)	= วินัยปิฎก มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.สี. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.มู. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.มู. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ปญจก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.สตุตก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตุตก. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สตุตกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.อฏฐก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ทสก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาตปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)

ขุ.ธ. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ฌมมปทปาฬิ	(ภาษาบาลี)
ขุ.อิติ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกปาฬิ	(ภาษาบาลี)
ขุ.อป. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.อป. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทานปาฬิ	(ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ด้วยวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอยู่ในชีวิตจิตใจคนไทยมาช้านาน ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สงบสุขนั้น จำเป็นต้องมีกฎ กติกา หรือข้อกำหนด กฎหมาย เพื่อควบคุมกำกับพฤติกรรมของคนในสังคมให้มีแนวทางปฏิบัติธรรมที่ดีงามและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมภายใต้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับสังคมชาวพุทธ เรียกว่า ศีล^๑ และศีล ๕ เป็นธรรมของมนุษย์ที่มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริตทางกายและวาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดีทุกประการ^๒ ความมุ่งหมายของศีล ๕ คือ ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น ไม่ทุจริตฉ้อโกง ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษ^๓ การที่สังคมไทยปัจจุบันมีความวุ่นวาย ไม่สงบสุขและมีปัญหาใช้ความรุนแรงมากขึ้น หากพิจารณาถึงต้นเหตุของปัญหาจะพบว่า สาเหตุที่สำคัญมาจากการละเมิดศีล ๕ จากรายงานผลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์สังคมไทยและประเด็นเฝ้าระวัง ปี ๒๕๕๙^๔ เปรียบเทียบระหว่าง ปี ๒๕๕๗ กับ ปี ๒๕๕๘ พบว่า มีคดีทำร้ายร่างกาย เพศ จำนวน ๒๕,๖๐๒ คดี เพิ่มขึ้น ๖.๑ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แนวโน้มเพิ่มขึ้น ๑๒๓.๒ (ศีลข้อที่ ๑) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ จำนวน ๔๘,๗๗๐ คดีเพิ่มขึ้น ๓.๖ หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า ๑๐,๘๓๙,๖๑๑ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๕.๕ (ศีลข้อที่ ๒) ผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น พบกลุ่มอายุ ๑๐ – ๑๙ ปี จำนวน ๕๗.๖ ต่อประชากรแสนคน (ศีลข้อที่ ๓) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการซื้อขายสินค้าและบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ๑๕.๒๙ จึงควรเริ่มดำเนินการออกกฎระเบียบสร้างความเชื่อมั่นและรองรับการคุ้มครองผู้บริโภค (ศีลข้อที่ ๔) มูลค่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ๑๔๗,๘๒๑ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๑.๘ และมีผู้ได้รับอุบัติเหตุจากจราจร บาดเจ็บและเสียชีวิตเฉลี่ยวันละ ๕๕ และ ๑๖ รายตามลำดับ สาเหตุมาจากเมาสุราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒ (ศีลข้อที่ ๕)

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๒, หน้า ๔๑๙-๔๒๐.

^๒ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒, หน้า ๒๐๖.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๕๐, หน้า ๒๒-๘๔.

^๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี ๒๕๕๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://social.nesdb.go.th>, [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].

คณะสงฆ์ไทยได้ดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ได้ดำเนินการขยายผลสู่หน่วยงานและสถานศึกษารักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ระดับภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จังหวัดแพร่โดยเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน^๕ โดยอาศัยแนวทางดำเนินงานแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคีเครือข่ายดำเนินงานจากนามธรรมสู่รูปธรรม ระหว่างพระสงฆ์ ส่วนราชการ และสถานศึกษา ดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง ส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคมและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ

ในพื้นที่อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จากผลการประเมินตนเองของหมู่บ้านในอำเภอเด่นชัย ตามโครงการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด: ๙ ขั้นตอน ประจำปี ๒๕๕๙ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของชาติ ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนในการพัฒนาประเทศชาติ สาเหตุสำคัญมาจากการละเมิดศีล ๕ ในอำเภอเด่นชัยพบหมู่บ้านพื้นที่สีแดง หมายถึง พื้นที่ที่มีผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติดประเภทยาบ้า จำนวน ๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลปางผาหาย พบหมู่บ้านพื้นที่สีแดง จำนวน ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๘ และหมู่ที่ ๙, ตำบลไทรย้อย พบหมู่บ้านพื้นที่สีแดง จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๑๐^๖

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เพื่อนำองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ได้บูรณาการสถานศึกษารักษาศีล ๕ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก้ไขปัญหาสังคมอันเกี่ยวเนื่องจากการล่วงละเมิดศีล ๕ เพื่อสร้างชุมชนและสังคมเข้มแข็งด้วยหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

^๕ สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดแพร่, รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕, ห้างหุ้นส่วนจำกัด เมืองแพร่การพิมพ์, ๒๕๖๐.

^๖ ปกครองอำเภอเด่นชัย, สรุปผลการประเมินการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด: ๙ ขั้นตอน, ๒๕๕๙.

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพบริบท และกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ คืออะไร?

๑.๓.๒ การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ดำเนินการอย่างไร

๑.๓.๓ วิธีการเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ควรทำอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสาน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยการศึกษาจากเอกสารโครงการของสถานศึกษาเกี่ยวเนื่องกับสถานศึกษารักษาศิล ๕ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

๑.๔.๒ ขอบเขตเอกสาร

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับสถานศึกษารักษาศิล ๕

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถาและฎีกา เอกสารเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ๑) สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๕๕๓ คน ๒) เจ้าอาวาส และครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน ๑๐ รูป ๓) ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๑๐๐ คน รวมทั้งหมด ๖๖๓ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่ในการศึกษา ดังนี้

ก. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒ จำนวน ๓ แห่ง คือ ๑) โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๒) โรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๓) โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ข. หมู่บ้านรอบเขตบริการของสถานศึกษา จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ และหมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำจำกัดความของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

การบูรณาการ หมายถึง การศึกษาโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการศิลป ๕ ของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมรณรงค์ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ในชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรักษาศิล ๕ สร้างเกราะคุ้มกันตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เป็นชุมชนเข้มแข็งตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

ศิลป ๕ หมายถึง หลักแห่งความประพฤติดีที่ศฤงคารรักษาอยู่เป็นประจำ อันเป็นความประพฤติชอบทางกายและวาจา เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วด้วยการตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ได้แก่ (๑) เว้นจากการฆ่าชีวิตสัตว์ที่มีชีวิต (๒) เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ (๓) เว้นจากการประพฤติดีในกาม (๔) เว้นจากการพูดเท็จ (๕) เว้นจากของเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่ประมาท

โรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแพร่ เขต ๒ ได้แก่ (๑) โรงเรียนบ้านสวนหลวง หมู่ที่ ๒ ตำบลปงป่าห้วย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ (๒) โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าห้วย หมู่ที่ ๕ ตำบลปงป่าห้วย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ (๓) โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ ๘ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ร่วมดำเนินโครงการ กิจกรรม รณรงค์ส่งเสริมให้สถานศึกษา หมู่บ้าน รักษาศิล ๕ ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินงาน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมคือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ตามหลักของ “บ ว ร” ได้แก่ (๑) หมู่บ้านรอบเขตบริหารของสถานศึกษา (๒) วัดรอบเขตบริหารของสถานศึกษา (๓) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

ชุมชน หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่รอบเขตบริการของสถานศึกษา ได้แก่หมู่บ้าน หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ ตำบลปงป่าห้วย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, และหมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันเรียนรู้การจัดการและแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน มียุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็ง กำหนดแนวทางพัฒนาเน้นการป้องกันและปกป้องชุมชน ด้วยหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ชุมชนเข้มแข็งด้วยส่งเสริมการรักษาศิล ๕ ศิลข้อที่ ๑ เป็นหลักประกันชีวิต ศิลข้อที่ ๒ เป็นหลักประกันทรัพย์สิน ศิลข้อที่ ๓ เป็นหลักประกันครอบครัว ศิลข้อที่ ๔ เป็นหลักประกันสังคม และศิลปข้อที่ ๕ เป็นหลักประกันสุขภาพ เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑.๖.๒ ทำให้ทราบการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑.๖.๓ ได้เสนอแนวทางการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ได้แก่ เจ้าอาวาสและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และความคิดเห็นของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายอำเภอเด่นชัย ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเด่นชัย ต่อผลการดำเนินงานการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ดังนี้

- ๑) แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา
- ๒) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ
- ๓) แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”
- ๔) ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษารักษาศีล ๕
- ๕) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน
- ๖) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

๒.๑.๑ แนวคิดคำสอนเรื่องศีล

ศีล เป็นนัยหนึ่งของศีลในหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นวิธีการฝึกอบรมตามหลักพระพุทธศาสนา ของการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นก้าวแรกของการเรียนรู้เพื่อการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนกัน และในอีกด้านหนึ่ง ศีลยังเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ ตัดพ้อในใจมนุษย์ไปพร้อมๆ กัน สำหรับสาวกผู้ยังครองเรือนมีวิถีฆราวาส พระพุทธเจ้าทรงสอนให้สาวกนำศีล ๕ มาปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตในทางที่ตรงมก่อกูลการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และช่วยพัฒนาให้ก้าวสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ในส่วน of แนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดคำสอนเรื่องศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ความหมายของศีล ๕ เกณฑ์ในการตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕ และหลักประกันทางพระพุทธศาสนาด้วยศีล ๕ ดังนี้

(๑) ความหมายของศีล ๕

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอน คือ ในพระไตรปิฎกรวมไปถึงคำอธิบายที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาฎีกาทั้งปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา

ได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้หลายแห่งด้วยกัน ดังในมหานามสูตร อังคุตตรนิกาย อฏฺฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรวเรื่องศีลโดยเฉพาะศีล ๕ โดยมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะเมื่อใดแลอุบาสกอุบาสิกาเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดีกในกาม เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกอุบาสิกาชื่อว่าผู้มีศีลด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล”^๑

ในพระสูตรตันตปิฎก “ปฏิสัมภิทามรรค” ได้ให้ความหมายว่าศีล คือ เจตนาเป็นศีล เจตสิกเป็นศีล การสำรวมเป็นศีล ความไม่ล่วงละเมิดเป็นศีล^๒ ส่วนในคัมภีร์วิสุทธิมรรคพระอรรถกถาจารย์ได้ให้ความหมายของศีล คือธรรมทั้งหลายมีเจตนา เป็นต้น ของบุคคลผู้งดเว้นจากปาณาติบาต เป็นต้น ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ก็ดี^๓ ศีลยังหมายถึง ความปกติ คือ ความทรงอยู่อย่างเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนกันและกันว่าศีล คือ การรองรับภาวะ หมายถึง สามารถเป็นฐานรองรับกุศลธรรมทั้งหลาย

พจนานุกรมพุทธศาสน์ให้ความหมายของศีล คือ ความประพฤติทางกาย และวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาตามปกติตามวินัย, ปกติ, มารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการละเว้นความชั่ว, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกาย วาจา อาชีวะ^๔

ดังนั้น ศีล จึง หมายถึงความประพฤติที่ต้งามด้วยการแสดงออกทางกาย วาจา ที่เรียบร้อย เป็นปกติ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้มีความสงบสุขเรียบร้อย รู้จักยับยั้งชั่งใจในการควบคุมตนเองทางกายวาจา ไม่ให้เบียดเบียนกัน รู้จักละอายต่อความชั่วสร้างความสะดวกเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นการนำสังคมไปสู่สันติสุข ดังนั้น ศีลจึงเป็นบรรทัดฐานสร้างสังคมสงบสุขชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรม ผู้วิจัยจึงขอสรุปหลักการและเกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕ ไว้เป็นสังเขป ดังนี้

(๒) หลักการและเกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕

ศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการประพฤติทางกาย วาจา และทำให้นมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์^๕ นำพามนุษย์ไปสู่ความสุขที่แท้ปรากฏในกรอบของศีล ๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่าศีล ๕^๖ ได้แก่

^๑ อ. อฏฺฐก. (ไทย) ๒๓/๒๕/๒๖๙.

^๒ ข.อ.ป. (ไทย) ๓๑/๓๙/๖๐.

^๓ พระพุทธโฆษาจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๙.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก, ๒๕๕๓), หน้า ๓๙๑.

^๕ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **มนุษย์ธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ที.ที.ทองทิพย์ เซอร์วิส จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๗๒.

(๑) ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสารระวา ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

(๒) อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามีได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสารระวา ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

(๓) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร คือ ไม่ประพฤติผิดในกามทั้งหลายจับเอาสารระวาความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคุณครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

(๔) มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสารระวาความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงต้อรอนประโยชน์ หรือแก่งทำลาย

(๕) สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี เว้นจากของเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้ง แห่งความประมาท คือไม่เสพของมึนเมา จับเอาสารระวา ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ ปราศจาก ความประมาทพลังพลัดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

แต่ทั้งนี้พบว่าในสังคมมีผู้ล่วงละเมิดศีล ๕ ทั้งที่รู้ และทั้งที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำผิดศีล เพราะไม่เคยศึกษาว่าศีลแต่ละขั้นนั้นมีเกณฑ์อย่างไรที่เรียกว่าละเมิดศีล ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรง อรรถาธิบายหลักการสอนเรื่องศีลไว้ และในยุคต่อมาพระอรรถกถาจารย์ได้แสดงรายละเอียดเพิ่มเติม ในเรื่องของเกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล ๕ ระดับโทษมาก หรือน้อยในการกระทำต่างๆ ดังนี้

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาที่จะฆ่าเป็นไปในทวารใดทวารหนึ่งแห่งกายทวารและจิต ทวาร ตั้งความพยายามในอันที่จะตัดชีวิตสัตว์ คือการไม่ทำลายชีวิต ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตและร่างกาย^๗

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า: พระองค์ทรงสอนให้เห็นถึงคุณค่าของชีวิต มนุษย์ทุกคน ต่างก็รักชีวิตของตน ปรรณาคความสุข ปฏิเสธความทุกข์ที่จะเข้ามา เราไม่ปรรณาส่งที่จะถูกเบียดเบียนชีวิต หรือพบกับความทุกข์จากผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามผู้อื่นก็ไม่ปรรณาส่งเหล่านี้ เช่นเดียวกับเรา เมื่อจำการสิ่งใดพึงนึกเสมอว่าสิ่งใดที่ตัวเราไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจ ถึงคนอื่นเขาก็ไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจเหมือนกัน หากพิจารณาได้ดังนี้ก็สามารถที่จะเว้นปาณาติบาต และอยากชักชวนให้ผู้อื่นงดเว้นเช่นกัน และพากันกล่าวสรรเสริญคุณแห่งการงดเว้นปาณาติบาต ทำให้ความประพฤติทางกายของผู้นั้นบริสุทธิ์^๘

เกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิด: พระอรรถกถาจารย์ได้วางเกณฑ์ไว้ ๕ ข้อ โดยมีหลักการจะพิจารณาว่าละเมิดศีลข้อนี้ขาดหรือไม่นั้น ต้องครบองค์ประกอบทั้ง ๕ จึงจะตัดสินได้ว่าล่วงละเมิดศีลองค์ ๕ ที่เป็นเกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิด ได้แก่^๙

(๑) ปาโณ คือ สัตว์มีชีวิต (๒) ปาณสญญิตา คือ รู้ว่าสัตว์มีชีวิต (๓) วรกจิตตัง คือ จิตคิดจะฆ่า (๔) อุปกโกโม คือ พยายามที่จะฆ่า (๕) เตน มรณัง คือ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๖๙.

^๘ ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๓/๕๐๒.

^๙ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๖๙.

เกณฑ์ตัดสินศีลข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้แต่จิตคิดจะฆ่าก็ถือว่าก้าวล่วงศีลแล้ว ถึงแม้จะยังไม่ได้ลงมือกระทำ ศีลยังไม่ขาด แต่ในแง่หลักธรรมแล้วจิตที่มีความอาฆาตพยาบาท คือ จิตที่ตกอยู่ใต้อำนาจตัณหาเป็นอกุศลมีแต่นำภัยมาให้กับผู้นั้น

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ: การทำปาณาติบาต อย่างไหนที่จัดว่าโทษมาก อย่างไหนที่มีโทษน้อย โดยมีหลักให้พิจารณาดังนี้

๑) คุณ: สัตว์มีคุณมาก ฆ่าก็มีโทษมาก ฆ่าสัตว์ที่มีคุณน้อยก็โทษน้อย เช่น ฆ่าพระอรหันต์ มีโทษมากกว่าฆ่าปุถุชน ฆ่าสัตว์ช่วยงานมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ร้าย เป็นต้น

๒) ขนาดร่างกาย: สำหรับสัตว์ดิรัจฉานที่ไม่มีคุณก็เหมือนกัน ฆ่าสัตว์ใหญ่มีโทษมาก ฆ่าสัตว์เล็กมีโทษน้อย

๓) ความพยายาม: มีความพยายามมากในการฆ่า มีโทษมาก มีความพยายามน้อยก็มีโทษน้อย

๔) กิเลสหรือเจตนา: กิเลสหรือเจตนาแรงมีโทษมาก กิเลสหรือเจตนาอ่อนมีโทษน้อย เช่น ฆ่าด้วยโทสะหรือจงใจเกลียดชัง มีโทษมากกว่าฆ่าด้วยป้องกันตัว^{๑๐}

วิธีการ (หรือประโยค) ที่จัดเป็นปาณาติบาต: มีประโยค ๖^{๑๑} คือ (๑) สาทถิกประโยค ฆ่าด้วยมือตนเอง (๒) อาณัตติกประโยค สั่งให้คนอื่นฆ่า (๓) นิสัคคียประโยค ฆ่าด้วยอาวุธที่ซัดไป (๔) ถาวรประโยค ฆ่าด้วยอุปกรณ์ที่อยู่กับที่ (๕) วิชขามยประโยค ฆ่าด้วยวิชา (๖) อิทธิมยประโยค ฆ่าด้วยฤทธิ์

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๑ ปาณาติบาต เพื่อเป็นเครื่องรักษาอวัยวะและชีวิตของสรรพสัตว์ มิให้เบียดเบียนกันและกัน เพื่อให้มนุษย์คลายความเหี้ยมโหด มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เห็นชีวิตผู้อื่นมีคุณค่าเท่าเทียมกับชีวิตตน มุ่งคุ้มครองป้องกันชีวิต ขอบเขตของสิกขาบทข้อนี้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องละเว้น คือ^{๑๒}

๑) การฆ่า คือ การทำให้สัตว์ตายด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกันทำ

๒) การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้ได้รับบาดเจ็บด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกัน เช่น ทำให้พิการ ทำให้เสียโฉม ทำให้เจ็บลำบาก เป็นต้น

๓) การทรมาน คือ การประพฤติดุร้ายต่อสัตว์ โดยไม่มีความปรานี ทำให้สัตว์ได้รับความลำบากมี ๕ ประเภท คือ

๓.๑) การใช้ ได้แก่ ใช้สัตว์พาหนะสำหรับขี่ เหยียบ ลาก เช่น โดยไม่มีความปรานีปล่อยให้ลำบาก ชูบผอม ให้ทำงานเกินกำลัง ไม่ให้หยุดพักผ่อน ใช้งานตลอดวัน เป็นต้น

๓.๒) กักขัง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ไว้ในกรง ผูกไว้ในที่คับแคบหรือผูกให้แน่นจนเปลี่ยนอิริยาบถไม่ได้ เป็นต้น

^{๑๐} พุ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๔๔-๔๔๕.

^{๑๑} พุ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๔๖.

^{๑๒} ปิ่น มุฑกันต์, คำบรรยายพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๕) หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

๓.๓) นำไป ได้แก่ การผูกมัดสัตว์และนำไป หั้วหามหรือลากไป โยเอาศีรษะลง เอาเท้าขึ้น เช่น เป็ด ไก่ สุกร หรือเอาปลาขึงข้อ ปล่อยให้ทับยัดเยียดกัน กระเสือกกระสนดิ้นรนจนกว่าจะตาย เป็นต้น

๓.๔) เล่นสนุก ได้แก่ เอาสัตว์มาเล่นเพื่อความสนุก เช่น เอาประทัดผูกหางสุนัขแล้วเอาไฟจุด เอาก้อนหินขว้างนก หาชาสัตว์ เช่น ตั๊กแตน จิ้งหรีด เป็นต้น

๓.๕) ผจญสัตว์ ได้แก่ การเอาสัตว์มาชนกัน เช่น ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปศีลข้อ ปาณาติบาต ประสงค์ให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ และสัตว์ร่วมไปถึงสังคมโดยรวม

๒) อทินนาทานา เวมณี เจตนาว่าจะลักเป็นไปในทวารใดทวารหนึ่งแห่งกายทวารและวจิตวาร อันตั้งขึ้นด้วยความพยายามที่จะถือเอาของนั้น คือ เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์ หมายถึง ไม่เอาของที่เขามิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย ถือเอาสาระว่าความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์และกรรมสิทธิ์^{๑๓}

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า: เรื่องอทินนาทาน มีพุทธพจน์ดังนี้ “...ถ้าใครจะถือเอาสิ่งของที่มีได้ให้ด้วยอาการขโมย ก็จะไม่เป็นไปข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่เรา, ถ้าเราจะถือเอาของที่มีผู้อื่นมิได้ให้ด้วยอาการขโมยก็จะเป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น...”^{๑๔}

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ: อทินนาทาน มีโทษมากหรือน้อย มีหลักวินิจฉัยดังนี้ (๑) คุณค่าของสิ่งของ (๒) คุณความดีของเจ้าของ (๓) ความพยายามในการลัก^{๑๕} เช่น ถ้าสิ่งของมีค่ามากประกอบกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์มีมากย่อมมีโทษมาก ถ้าของเล็กน้อยมีโทษน้อย และถ้าผู้ลักขโมยมีความปรารถนาอยากได้และความพยายามมากก็มีโทษมากแต่ถ้าของนั้นได้มาโดยง่ายมีความปรารถนาอยากได้น้อย ก็จะมีโทษน้อย เป็นต้น

วิธีการ (หรือประโยค) ที่จัดเป็นอทินนาทาน: มีประโยค ๖^{๑๖} อย่าง (๑) สาทัตถิกประโยค คือลงมือกระทำด้วยตนเอง (๒) เถยยาวหาร การลักด้วยความขโมย (๓) ปสัยาวหาร ลักด้วยความข่มขู่ (๔) ปริกัปปาวหาร ลักตามที่กำหนดไว้ (๕) ปฏิจฉันนาวหาร ลักด้วยกิริยาปกปิด (๖) กุสวหาร ลักด้วยการสับเปลี่ยนสลาก

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เป็นเครื่องป้องกันทรัพย์สินของบุคคล ตลอดจนทรัพย์สินของประเทศชาติ โดยเว้นจากการประกอบอาชีพทุจริต มิจฉาชีพ ให้แสงหารายได้โดยสุจริต ควบคุมมิให้มีการลัก การปล้น การคอร์รัปชั่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในการหาเลี้ยงชีพตน โดยมีคำอธิบายลักษณะดังนี้^{๑๗} ลักษณะการกระทำการเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มีขอบเขตลักษณะการกระทำดังนี้

๑) โจรกรรม

๒) อนุโลมโจรกรรม

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๖๙.

^{๑๔} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๓/๕๐๒-๕๐๓.

^{๑๕} ชุ.อิติ, (ไทย) เล่ม ๑/๔/๔๔๙.

^{๑๖} ชุ.อิติ, (ไทย) เล่ม ๑/๔/๔๔๙.

^{๑๗} ปิ่น มุทุกันต์, คำบรรยายพุทธศาสตร์, หน้า ๑๘๗.

๓) ฉายาโจรกรรม

ซึ่งทั้ง ๓ อย่างนี้สามารถจำแนกให้เห็นความแตกต่างกันดังนี้

๑) โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร มี ๑๔ อย่าง คือ

(๑) ลัก คือ ถือเอาของผู้อื่นเมื่อเจ้าของไม่เห็น เรียกว่า ขโมยหรือตัดช่องย่องเยา

(๒) ฉก คือ แย่งชิงทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า ฉกชิง วังราว

(๓) กรรโชก คือ แย่งชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า จี้

(๔) ปล้น คือ การรวมกันหลายคน มีศาสตราวุธเข้าแย่งทรัพย์

(๕) ตู่ คือ อ้างพยานเท็จ เพื่อหักล้างกรรมสิทธิ์ผู้อื่น ให้ตนได้มาครอบครอง

(๖) ฉ้อ คือ โกงเอาทรัพย์ผู้อื่นที่ตนเป็นผู้ดูแลอยู่ เช่น โกงที่ดินที่ตนอาศัยเขาอยู่

(๗) หลอก คือ บั่นเรื่องเท็จให้เขาเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์

(๘) ลวง คือ ใช้เล่ห์เอาทรัพย์ด้วยเครื่องมือ เช่น โกงตาชั่ง เป็นต้น

(๙) ปลอม คือ ทำของใช้ของปลอม เช่น ยาปลอม สินค้าปลอม ธนบัตรปลอม

(๑๐) ครอบครอง คือ การยึดของของคนอื่นมาใช้แล้วยึดเอาเสีย เช่น การกู้หนี้ยืมสินแล้วไม่ใช้คืนทั้งต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น

(๑๑) เปียดบัง คือ การกินเศษกินเลย เช่น เป็นคนเลี้ยงสัตว์ให้ผู้อื่นแล้วเอาเงินค่าอาหารสัตว์ไปใช้ประโยชน์ต่ออย่างอื่น เป็นต้น

(๑๒) สับเปลี่ยน คือ การแอบสลับเอาของแบบเดียวกันของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยที่ของเขามีคุณค่าสูงกว่า

(๑๓) ลักลอบ คือ ซุ่มซ่อนเอาสิ่งของหลบหนีภาษีหรือลักลอบนำเข้าสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในประเทศ

(๑๔) ยักยอก คือ การถือเอาของหลวงซึ่งตนมีหน้าที่ดูแลมาเป็นของตนเอง

๒) อนุโลมโจรกรรม เป็นกิริยาที่ไม่อยู่ในข่ายโจรกรรมแต่มีลักษณะคล้ายกับโจรกรรมพออนุโลมเข้ากับโจรกรรมได้มี ๓ ประการคือ

(๑) สมโจร คือ สนับสนุนโจร เช่น ให้ที่พัก ให้อาหารหรือรับซื้อของโจร

(๒) ปอกลอก คือ การคบกับผู้อื่น เพื่อปอกลอกเอาทรัพย์

(๓) รับสินบน คือ รับสินจ้างเพื่อกระทำความผิดหน้าที่

๓) ฉายาโจรกรรม เป็นการกระทำที่ไม่เข้าลักษณะอนุโลมโจรกรรม หรือโจรกรรม แต่ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายแล้วประโยชน์ตกแก่ตน เรียกว่า ฉายาโจรกรรมมี ๒ อย่าง คือ

(๑) ผลาญ คือ ทำลายทรัพย์ผู้อื่นให้เสียหาย

(๒) หยิบฉวย คือ ถือเป็นญาติมิตรหยิบฉวยเอาทรัพย์เกินขอบเขตที่เขาอนุญาต

๓) กาเมสุมิจฉาจารย์า เวมณิ เจตนาที่จะก้าวล่วงฐานะหญิงที่ไม่ควร ถึงเป็นไปในกายทวารโดยประสงค์จะพลติชั่ว หมายถึง เจตนาเป็นเครื่องตงวุ่นจากการประพฤติดนในกาม คือ ไม่ประพฤติดนในกามทั้งหลาย หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน^{๑๘}

^{๑๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๖๙.

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า: พุทธพจน์เรื่องกาเมสุมิฉฉาจารย์ มีปรากฏดังนี้ “...พิจารณาว่า ถ้าใครจะประพฤติดิในภรรยาของเรา ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชนที่พอใจแก่เรา, ถ้าเราจะประพฤติดิในภรรยาของคนอื่น ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบใจแก่คนอื่น...”^{๑๙}

ลักษณะบุคคลที่ห้ามล่วงละเมิด: เรื่องกาเมสุมิฉฉาจารย์ พระอรธกถาจารย์ได้อธิบายเกี่ยวกับหญิงต้องห้ามสำหรับชายเรียกว่า อคมนียฐาน คือ ฐานะที่ชายไม่ควรล่วงละเมิด ประกอบด้วยหญิงที่มีผู้คุ้มครอง ๑๐ และหญิงที่ได้มาด้วยทรัพย์ ๑๐^{๒๐} หญิงที่มีผู้คุ้มครอง ๑๐ จำพวก คือ มารดา, คู่ครอง, บิดาคู่ครอง, มารดาบิดาคู่ครอง, พี่ชายคู่ครอง, พี่สาวคู่ครอง, ญาติคู่ครอง, โครตคู่ครอง, ธรรมคู่ครอง, มีผู้อารักขา, มีโทษทัณฑ์และหญิงที่ได้มาด้วยทรัพย์ เป็นต้น, หญิงที่ได้มาด้วยทรัพย์ ๑๐ จำพวก คือ อยู่ด้วยความพอใจ, อยู่ด้วยโศกะ, อยู่ด้วยให้ผ้า, หิวถึงน้ำ, เทินภาชนะบนศีรษะ, ภริยาที่เป็นทาสี, ภรรยาที่เป็นกรรมกร, นำมาด้วยธง, อยู่ด้วยชั่วคราว

เกณฑ์ตัดสินการล่วงละเมิดศีล: มิฉฉาจารย์นั้นมอญ ๔ เป็นเกณฑ์ละเมิดดังนี้

- (๑) อคมนียวัตถุ คือ วัตถุที่ไม่ควรถึง หรือสตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรละเมิด
- (๒) ตัสมิง เสวนจิตตัง คือ จิตคิดจะเสพในวัตถุที่ไม่ควรถึงนั้น
- (๓) เสวนปโปโค การพยายามที่จะเสพ
- (๔) มัคเคน มัคคปปฏิปัตตอิवासันถ คือ มรรคจตมรรค อวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกัน

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ: มิฉฉาจารย์ จัดว่ามีโทษมากหรือน้อย ดังนี้

- (๑) กำหนดด้วยบุคคล หรือวัตถุ คือ ประพฤติต่อผู้ต้องห้ามทั้งที่เป็นคู่ครองคนอื่นและด้วยจารีตห้าม หรือผู้มีคุณธรรม มีโทษมาก ประพฤติต่อบุคคลทั่วไปมีโทษน้อยกว่า
- (๒) กำหนดด้วยเจตนา คือ มีเจตนาประกอบด้วยอำนาจระแคะระกล้ามาก มีโทษมาก ถ้ากระทำไปโดยอุกฤษฏ์หรือด้วยความกลัว เช่น หญิงที่ไม่เต็มใจแต่ถูกบีบบังคับจึงยอมร่วมสังวาสกับชายเพราะความกลัวจะถูกทำร้าย มีโทษน้อยกว่า
- (๓) กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามประกอบกามกิจ ถ้าข่มขืนไม่ยินยอมมีโทษมากโดยรักใคร่สมยอมมีโทษน้อยกว่า

วิธีการ (หรือประโยชน์) ที่จัดเป็นกาเมสุมิฉฉาจารย์: มีประโยชน์เดียวคือ สาหสิกประโยชน์ คือ ลงมือกระทำด้วยตนเอง

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจารย์ ห้ามไว้เพื่อป้องกันความวุ่นวายเบียดเบียนกันเพราะเรื่องกาม ความสับสนทางเพศ ป้องกันเกียรติภูมิและจิตใจตลอดจนวงศ์ตระกูล

๔) มุสาวาทา เวรมณี เจตนาตั้งขึ้นด้วยความบอกเล่าอย่างนั้น ของผู้ประสงค์จะให้ผู้อื่นรู้เรื่องไม่จริงโดยความเป็นเท็จ หมายถึง เจตนาเป็นเครื่องดเว้นการพูดเท็จ คือ ไม่พูดเท็จ ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตัดรอนประโยชน์ และเกลี้ยทำลาย^{๒๑}

^{๑๙} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๓/๕๐๓.

^{๒๐} วิมหา.อ. (ไทย) ๑/๔๒๘-๔๒๙/๒๕๔-๒๕๖.

^{๒๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๖๙-๗๗๐.

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า: พระองค์ทรงชี้ให้เห็นความสำคัญของศีลข้อมุสาวาท กล่าวคือ หากผู้ใดล่วงละเมิดกล่าวเท็จทั้งที่รู้ บาบอื่นๆ เขาย่อมกระทำ^{๒๒} นอกจากนี้ยังทรงชี้ให้เห็นว่า ตัวเราเองก็ไม่พอใจที่ใครมากล่าวเท็จเพื่อหวังทำลายประโยชน์ ผู้อื่นก็ไม่ชอบที่เราจะไปกล่าวเท็จ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้การพูดเท็จนั้นบางครั้งก็ทำเพราะเหตุเห็นแก่อาภิส

วิธีการ (หรือประโยค) ที่จัดเป็นของมุสาวาท: มี ๓ อย่าง ได้แก่

๑. ลักษณะของมุสา มี ๗ วิธี ดังนี้

๑) ทนสาบาท คือ การสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงว่าตนไม่ได้เป็นเช่นนั้น จะเป็นด้วยวิธี แห้งตัวเองหรือด้วยวิธีนี้หนึ่งเมื่อถูกถาม ก็จัดว่าเป็นทนสาบาท

๒) ทำเลห์ คือ การแสดงอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องไข หอยโดยไม่รู้เห็นจริง เป็นต้น

๓) มายา คือ การแสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บ มาก เป็นต้น

๔) ทำเลศ คือ พูดเล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น ขโมยวิ่งผ่านหน้า ไปไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าเป็นคนเห็น จึงย้ายไปที่อื่นที่หนึ่งไป เมื่อถูกถามก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นี้ไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่า ทำเลศ

๕) เสริมความ คือ เรื่องเล็กแต่พูดเสริมให้เห็นเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟคันบุหรืไหม้ ฟางแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟไหม้ๆ เพื่อให้คนอื่นตกใจ เป็นต้น การโฆษณาสรรพคุณสินค้าเกินความจริงก็จัดอยู่ในข้อนี้

๖) อำความ คือ เรื่องใหญ่แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก หรือปิดอำพรางไว้ไม่พูดหมด ไม่ รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

๗) ปด คือ การโกหก เช่น รู้แต่บอกไม่รู้ เห็นแต่บอกไม่เห็น เป็นต้น การแสดงมุสา แปลว่า เท็จ หรือไม่จริง การกล่าวคำเท็จคำไม่จริง เรียกว่ามุสาวาทหรือโกหกโดยส่วนมากใช้วาจา แต่ การแสดงเท็จอาจแสดงได้ ๒ ทาง คือ

(๑) ทางวาจา คือ พูดคำเท็จออกมา

(๒) ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกาย เช่น การเขียนจดหมายโกหก การรายงานเท็จ การทำหลักฐานปลอม การตีพิมพ์ข่าวเท็จ การทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อ ตลอดจนกิริยาท่าทาง ให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สันติริษะหรือโบกมือปฏิเสธในเรื่องที่ควรรับ หรือพยักหน้ารับในเรื่องที่ควร ปฏิเสธ เป็นต้น ผู้ถือศีลแสดงมุสาหรือมุสาวาท ถือว่าศีลขาด

๒. อนุโลมมุสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง ๗ อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริงซึ่งไม่มีเจตนา กล่าวเท็จ แต่เจตนาให้เขาเจ็บใจหรือแตกร้างกัน เช่น การพูดประชด พูดคำหยาบ พูดเสียดแทง กระทบกระแทก แดกดัน พูดสลับปลับด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิด

๓. ปฏิสสวะ คือ การรับคำของคนอื่นด้วยเจตนาบริสุทธิต แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้น โดยที่ตนพอที่จะทำตามรับคำนั้นได้อยู่มี ๓ อย่าง คือ

๑) ผิดสัญญา คือ สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง

๒) เสียสัตย์ คือ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม

^{๒๒} พุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๕/๓๖๔.

๓) คืบคำ คือ รับปากว่าจะไปแต่กลับใจไม่ไป

การกระทำตามข้อ ๑ ศีลขาด การกระทำตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ศีลต่างพร้อย^{๒๓}

เกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล: มุสาวาทนั้นมืองค์ ๔^{๒๔} ดังนี้

๑) อภุทวัตถุ คือ เรื่องไม่จริง

๒) วิวาทนจิตตัง คือ จิตคิดจะพูดให้ผิด

๓) ตัซโซ วายาโม คือ ความพยายามเกิดจากจิตคิดจะพูดให้ผิดนั้น

๔) ปรัสสะ ตัทถถวิขานนัง คือ ผู้อื่นรู้ความประสงค์ของคำพูดนั้น

เมื่อกระทำความผิดครบ ๔ ประการนี้ ศีลขาดทันที ถ้าไม่ครบองค์ เรียกว่าศีลทะลุ หรือศีลต่างพร้อยไม่บริสุทธิ์ แม้ตนจะกระทำเอง ใช้ให้ผู้อื่นกระทำหรือร่วมมือกับผู้อื่นกระทำ เช่น มีความตั้งใจโกหกและกระทำได้อย่างแนบเนียน คือ พูดแล้วคนฟังเชื่อตามที่พูดด้วย ถ้าวาศีลขาด หรือตั้งใจจะพูดเรื่องจริงแต่ไม่ได้พูด ก็ไม่ครบองค์ประกอบ ๔ ศีลจึงไม่ขาด เป็นต้น นอกจากห้ามพูดเท็จแล้วยังรวมถึงจารุจริตอีก ๓ อย่างอีกด้วย คือ ห้ามการขยายข่าวลือ ซึ่งไม่แน่ใจว่าเป็นความจริง การติหรือกล่าวโทษในสิ่งที่ไม่เชื่อมั่นว่าผิด การกล่าวคำอันจะก่อให้เกิดความแตกร้างและโกรธเคือง อันจะทำให้ชีวิต ครอบครัวและชุมชน ต้องร้าวฉานหรือถูกทำลาย ควรใช้วาจาเพื่อประโยชน์ให้ทุกๆ ฝ่ายได้หันหน้าเข้าสมานไมตรีต่อกัน ต้องระมัดระวังความทุกข์อันเกิดแต่คำพูดที่ขาดสติ และการที่ไม่สามารถรับฟังผู้อื่นได้ หมั่นพูดคำอันเป็นปิยะวาจาและรับฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อจักได้นำความเข้มแข็ง บานและความสุขมาสู่ผู้อื่นและผ่อนคลายผู้อื่นจากความทุกข์

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ: โทษของมุสาวาทมากหรือน้อยขึ้นพิจารณาดังนี้

๑) ประโยชน์ที่นำมาหักรอน หากประโยชน์มาก โทษย่อมมาก ประโยชน์น้อยโทษน้อย

๒) ประโยชน์ที่นำมาตัดรอนหากเป็นของๆ ตนที่ไม่ปรารถนาให้ผู้อื่นโทษน้อยกว่า

๓) การเป็นพยานหักล้างประโยชน์ซึ่งมีโทษมากกว่า เชื่อว่ามีโทษน้อย เพราะประโยชน์ที่ตนจะหักรานั้นมีน้อย เชื่อว่ามีโทษมาก

๔) บุคคลผู้ที่ตนหักรานประโยชน์ว่าเป็นผู้มีคุณน้อยหรือมีคุณมาก

๕) ความตั้งใจมากหรือน้อยในการที่จะกล่าวมุสาวาท

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๔ ประสงค์เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน เพื่อความสามัคคี ปรารถนาดีต่อกันด้วยจริงใจ

๕) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ไม่เสพของมึนเมา ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทพลัดพลัดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ^{๒๕}

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า: พระพุทธเจ้าทรงใช้ให้เห็นว่าสุราและเมรัยเป็นต้นเหตุให้ละเมิดศีลข้ออื่น ความว่า

^{๒๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีล-เบญจธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๓๑-๓๓.

^{๒๔} พ.อิตติ. (ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๕๐.

^{๒๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๗๗๑.

“...เมื่อบุคคลตึมน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แล้วฆ่าหญิงหรือชายตาย ลักทรัพย์เขามาจากบ้าน หรือจากป่า ละเมิดประเพณีในหญิงหรือบุตรของผู้อื่น ทำลายประโยชน์ของคฤหบดี หรือบุตรของคฤหบดีด้วยมูสาวาท พระราชาจับเขามาประหารจงจำ เนรเทศกระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการตึมน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท”^{๒๖}

นอกจากเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทแล้วสุราเมรัยยังเป็นสิ่งเสพติดให้โทษทำให้เสียสติสัมปชัญญะ เป็นสิ่งที่ควรดเว้น ในสัพพหลุสสูตร^{๒๗} พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย การตึมน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้วกระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย วิบาก แห่งการตึมสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุด ย่อมยังความเป็นบ้าให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์”

พระอรรถกถาจารย์ ได้แสดงถึงโทษ ๖ ประการของสุราและเมรัย คือ

- (๑) ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง
- (๒) ก่อการทะเลาะวิวาท
- (๓) เป็นบ่อเกิดโรค
- (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง
- (๕) เป็นเหตุไม่รู้จักอาย
- (๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

ลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าสุราและเมรัย: พระอรรถกถาจารย์ได้ขยายความของสุราและเมรัย^{๒๘} ได้แก่ สุรา ๕ อย่าง คือ

- (๑) ปิณฑสุรา คือ สุราทำด้วยแป้ง
- (๒) ปุปสุรา คือ สุราทำด้วยขนม
- (๓) โอทนสุรา คือ สุราทำด้วยข้าวสุก
- (๔) กิณณปักขิตตสุรา คือ สุราที่เติมด้วยสาเหล้าหรือใส่เชื้อ
- (๕) สัมภารสังยุตตสุรา คือ สุราที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง

เมรัย ได้แก่ ของหมักดอง ๕ อย่าง คือ

- (๑) ปุปผาสวะ คือ เครื่องดองด้วยดอกไม้
- (๒) ผลาสวะ คือ เครื่องดองด้วยผลไม้
- (๓) มธวาสวะ คือ เครื่องดองด้วยน้ำอ้อย
- (๔) คุฬาสวะ คือ เครื่องดองด้วยน้ำผึ้ง
- (๕) สัมภารสังยุตตาสวะ คือ เครื่องดองที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง^{๒๙}

เกณฑ์การตัดสินการล่วงละเมิดศีล: องค์ประกอบของสุราเมรัยฯ มีองค์ ๔ คือ^{๓๐}

- (๑) มัชฌาโว คือ ความเป็นของเมา

^{๒๖} อก.ฉก. (ไทย) ๒๒/๑๗๘/๒๑๑-๒๑๔.

^{๒๗} อก.อภ. (ไทย) ๓๓/๔/๑๓๐/๔๙๕.

^{๒๘} ชุ.อิติ.อ. (ไทย) ๒/๑๗-๑๘.

^{๒๙} ชุ.อิติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๒.

^{๓๐} ชุ.อิติ.อ. (ไทย) ๔๕/๑/๔/๔๕๒.

(๒) ปาตุกัมยตาจิตตัง คือ จิตคิดจะดีมี

(๓) ตัซโซ วายาโม คือ ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น

(๔) อัชโหมหรณัง คือ กลิ่นให้ล่องลงในลำคอ

เมื่อครบองค์ประกอบ ๔ ประการแล้ว ศิลปิน ถ้าไม่ครบองค์ถือว่าไม่ขาด แต่เรียกว่าศิลปะต่างปร้อย และถ้าผู้ดีมี ๆ จนเกิดความมีเมตตาสติก็จะสามารถกระทำทุจริตอื่นๆ ได้ การดีมีสุราเป็นข้อพึงละเว้นสำหรับบุคคลที่ต้องการรักษาศีล ๕

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโทษแต่ละระดับ: สุราเมรัยฯ มีโทษเล็กน้อย ดังนี้

(๑) ตามอกุศลจิตหรือกิเลสในการที่จะดีมี

(๒) ตามปริมาณที่ดื่ม

(๓) ตามผลที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดพลาดชั่วร้าย

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ ๕ ประสงค์ให้มนุษย์ตระหนกอยู่เสมอถึงความทุกข์อันเกิดแต่การบริโภคอย่างไม่มีสติ ดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อตัวเองและสังคม ด้วยการฝึกการกิน การดื่ม และการบริโภคอย่างมีสติ รับแต่สิ่งที่จะช่วยผดุงความสงบสุข ความเป็นอยู่ดี และความเบิกบานในร่างกายและจิตใจของตน ครอบครองและสังคม ป้องกันการทะเลาะวิวาท

(๓) ศีล ๕ หลักประกันของพระพุทธศาสนา

การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน และส่งเสริมการรักษาศีลแต่ละข้อ จักนำเสนอเป็นหลักประกันอันจะก่อให้เกิดความสงบร่มเย็นเป็นปกติสุขสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนด้วยหลักประกันทางพระพุทธศาสนาได้แก่

ศีลข้อที่ ๑ เป็นหลักประกันชีวิต

ศีลข้อที่ ๒ เป็นหลักประกันทรัพย์สิน

ศีลข้อที่ ๓ เป็นหลักประกันครอบครัว

ศีลข้อที่ ๔ เป็นหลักประกันสังคม

ศีลข้อที่ ๕ เป็นหลักประกันสุขภาพ

หลักประกันตามหลักศีล ๕ นั้นเรียกอีกอย่างว่า เบญจธรรม หรือกัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมอันงาม^{๓๑} คำว่าธรรม หมายถึง สภาพที่ทรงหรือดำรงรักษาไว้ ในที่นี้หมายถึงส่วนที่ดีมี ๕ ประการคู่กับศีล ๕ เรียกว่า กัลยาณธรรม จึงมีความหมายว่า ธรรมอันงามเป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้งดงาม สร้างอริยาศีลนิสัยที่ดีและประณีต ศีลเป็นเหตุให้งดเว้นไม่ทำสิ่งที่เป็นโทษ ถ้ามีเพียงศีล ก็มีเพียงการงดเว้นจากโทษ แต่ยังไม่ได้ทำความดีอะไรให้กับตัวเอง ต่อเมื่อมีธรรมอยู่ด้วย จึงเป็นเหตุให้ทำความดี เช่น รักษาศีลไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เกิดไปพบคนนอนหลับอยู่บนทางรถไฟ มีรถไฟแล่นมาแต่ไกล ควรจะปลุกหรือบอกเขาได้ แต่ไม่ปลุก จนเขาถูกรถไฟทับตาย อย่างนี้ศีลไม่ขาด เพราะไม่ได้ฆ่าเขา แต่ขาดธรรมคือเมตตา ต่อเมื่อปลุกให้เขาหนีหลีกเลี่ยงจากทางรถไฟด้วยเมตตาจิต จึงได้ชื่อว่ามี

^{๓๑} พิลิฐุ เจริญสุข, เบญจศีล-เบญจธรรม, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕๒.

ธรรม กัลยาณธรรมมี ๕ ประการ คือ ๑.เมตตา กรุณา ๒.สัมาอาชีวะ ๓.กามสังวร ๔.สัจจะ ๕.สติสัมปชัญญะ^{๓๒}

(๓.๑) ศีลข้อที่ ๑ เป็นหลักประกันชีวิต ส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนนำเบญจธรรม มีความเมตตา ความรัก ความปรารถนาเข้าหามีความสุข แม้ไตรจิตคิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทั่วหน้า คนที่มีจิตใจประกอบด้วยเมตตาคิดเกื้อกูลให้ผู้อื่นมีความสุขนั้น ถึงจะประพาศพิณพลาตต่อกันบ้าง ก็ให้อภัยกันโดยไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน เหมือนมารดา บิดา ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา ไม่ถือโทษโกรธเคืองหรือพยาบาทในบุตร ถ้าขาดเมตตาต่อกันแล้วก็ตรงกันข้าม เมตตาเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคน ควรให้แก่กันและกัน ตนเกิดมาแต่แรกต้องอาศัยเมตตาของผู้อื่น จึงมีชีวิตยืนยาวมาได้ ชั้นแรกมารดา บิดาบำรุงเลี้ยงดูและฝึกปรีดเรามา ก่อน หรือตนกำพร้าขาดมารดาบิดา ก็ยังได้รับความอนุเคราะห์จาก ท่านผู้มีเมตตา ตั้งอยู่ในฐานะเป็นมารดาบิดาเช่นนั้นเหมือนกัน ต่อจากนั้นพอเติบโตไปอยู่ในสำนักครู อาจารย์ ท่านคอยดูแลเอาใจใส่ สั่งสอนให้รู้วิชา ฝึกหัดอภัยสัจจะและกิริยามารยาทให้เรียบร้อย สอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ ต่อมาถึงวัยที่ต้องประกอบกิจการงาน ก็ยังได้รับเมตตาจิตจากผู้บังคับบัญชาและมิตรสหาย เพื่อนร่วมงานที่ตนมีธุระเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ถ้าไม่ได้รับเมตตาจากท่านผู้อื่นมาโดยตลอด ไหนเลยจะสามารถตั้งตนอยู่ได้ เมื่อตนเป็นผู้ใหญ่ขึ้นถึงเวลาที่ต้องแสดงเมตตาแก่ผู้อื่นบ้าง ก็ควรทำ โลกมนุษย์เป็นอยู่ได้เพราะทุกคนปฏิบัติต่อกันอย่างนี้

กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์, ความห่วงใย เมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์ คิดหาทางช่วยเหลือปลดเปลื้องทุกข์ของเขา คือ เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ ก็พลอยห่วงไหวสงสาร เป็นเหตุให้คิดช่วยปลดเปลื้องทุกข์ภัยของกันและกัน ความมีเมตตา กรุณาแก่กันและกัน เป็นธรรมอันงามก็จริงอยู่ แต่จะแสดงออกมาต้องเป็นฉลาดและรู้วิธีที่จะแสดงออกจึงจะไม่มีโทษและเป็นประโยชน์ด้วย เหมือนกับการเดินทางไกลโดยทางเรือพบคนตกน้ำ ตัวเองว่ายน้ำไม่เป็นหรือเป็น แต่ไม่แข่งแรงพอจะช่วยผู้อื่นในน้ำได้ ถ้ากระโดดลงไป ก็คงช่วยเขาไม่ได้หรือบางทีจะเอาตัวเองไม่รอด หรือเรือเล็กไม่พอจะรับผู้โดยสารขึ้นได้อีกคนหนึ่ง ถ้ารับขึ้นเรือ เรือก็จะล่มจะเป็นอันตรายแก่ตนและคนอื่นในลำเรือ อย่างนี้พึงเข้าใจว่า ความสามารถไม่พอจะแสดงเมตตาในลักษณะนี้ต้องรู้จักผ่อนผันช่วยเหลือ ด้วยการเกาะเรือหรือไม่ช่วยนำให้ถึงฝั่ง หรือชวนช่วยร้องเรียกให้ผู้อื่นช่วยอีกประการหนึ่ง ถ้าจะแสดงเมตตา กรุณาแก่ผู้หนึ่ง แต่ทำลายประโยชน์ของคนทั้งหลาย เช่นเห็นเขาจับผู้ร้ายมา คิดจะช่วยให้ผู้ร้ายรอดพ้นจากอาญาแผ่นดินเข้าแย่งชิงให้หลุดรอดไปอย่างนี้ ถึงจะทำให้ผู้ร้ายให้ปลอดภัยไปชั่วคราว แต่ก็ได้ชื่อว่า ทำผู้ร้ายให้รอดพ้นกลับไปเบียดเบียนคนทั้งหลายอีก และกิริยาที่เข้าแย่งชิงผู้ร้ายจากเจ้าหน้าที่นั้น ก็เป็นการหมิ่นอาญาแผ่นดิน มีโทษตามกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง อย่างนี้ควรเข้าใจว่า เป็นกิจไม่สมควร การแสดงเมตตา กรุณา นี้ ถ้าบุคคลประกอบให้ถูกที่แล้วย่อมอำนวยผลดีให้เกิดแก่ผู้ประกอบและได้รับผลในการเมตตา กรุณา

ดังนั้น ศีลข้อปาณาติบาต จึงมุ่งหมายให้เห็นคุณค่าของสัตว์มีชีวิตทุกชนิดย่อมพยายามรักษาชีวิตของตนเอง แม้เรารักชีวิตของเรา คนอื่นเขาก็ย่อมรักชีวิตของเขาเช่นกัน คนเราจึงไม่ควรเบียดเบียนข่มเหงและทำลายคุณค่าแห่งชีวิตและความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นให้ตกไป ถ้ามนุษย์เราถือ

^{๓๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๓๔ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๑๗๕-๑๗๖.

ปฏิบัติตามศีลข้อปาณาติบาต ประกอบด้วยเบญจธรรมเมตตากฎาเช่นนี้ สังคมก็จะมีหลักประกันชีวิตในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

(๓.๒) ศีลข้อที่ ๒ เป็นหลักประกันทรัพย์สิน จึงส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนนำหลักเบญจธรรมสมาอาชีวะ ใช้ในชีวิตประจำวัน สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบ คือเว้นจากเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด เช่น โกงเขาหลอกลวงสอพลอ บีบบังคับขู่เข็ญ ค้าคน ค้ายาเสพติด เป็นต้น เบญจธรรมข้อนี้อุดหนุนผู้มีศีลให้สามารถรักษาศีลได้มั่นคง คนมีศีลแต่ยากจนขัดสน และเป็นโจรเป็นขโมยก็เพราะขาดสัมมาอาชีวะ ถ้ามีสัมมาอาชีวะจะไม่ยากจนจะไม่เป็นขโมย อาชีพเป็นภาระหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับทุกคน เพราะทุกคนต้องกินต้องใช้เครื่องบริโภคที่จำเป็น ได้แก่ ปัจจัย ๔ คือผ้าถุงหม้อ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และทางประกอบอาชีพที่ชอบนั้น แม้เว้นมิจฉาชีพแล้ว ก็ต้องประกอบด้วยกิจวัตรประพฤตินิยมในการหาเลี้ยงชีพอีก ๓ ประการ

๑) ประพฤติเป็นธรรมในหน้าที่การงาน ได้แก่ การทำกิจกรรมอะไรๆ ทำโดยสุจริตไม่บิดพลิ้วหลักเลี้ยงงานที่ทำนั้น เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๒) ประพฤติเป็นธรรมในบุคคล คือ เป็นคนซื่อตรงไม่หลอกลวงเขาเช่น ผู้ขายขายของตั้งราคาสินค้าไว้แล้วผู้ซื้อจะเป็นผู้มีบรรดาศักดิ์หรือสามัญชนก็ตาม ตนก็ขายตามราคาที่ตั้งไว้นั้นเองไม่เห็นแก่ได้ เช่น พอเห็นเป็นคนแปลกหน้ามา ก็ไม่ฉวยโอกาสขึ้นราคาแก่เขา เช่นนี้ชื่อว่า ประพฤติเป็นธรรมในบุคคล

๓) ประพฤติเป็นธรรมในวัตถุ ได้แก่ เมื่อรู้ว่าเป็นของไม่จริง ก็ไม่หลอกลวงเขาว่าเป็นของจริง ต้องพูดตามที่เป็นจริง เช่น ผู้ขายของ เมื่อสิ่งใดเป็นของปลอมก็บอกเขาว่าปลอม สิ่งใดเป็นของจริงก็บอกว่าเป็นจริง ไม่เอาของปลอมมาลวงเขาว่าเป็นของจริงเช่นนี้ชื่อว่าประพฤตินิยมในวัตถุ

ผู้ที่เลือกหาการงานควรเว้นการงานที่มีโทษเสีย แม้จะทำให้ได้ทรัพย์มากก็ตาม ทรัพย์ที่เกิดจากการทำงานที่มีโทษ ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่ การงานที่ต้องเสี่ยงโชคเช่น การพนัน ก็ไม่ควรจะเลือกเอา เพราะถ้าพลาดทำก็มีแต่ความสูญเสีย ถ้าได้ทรัพย์ก็ไม่ถาวร เพราะคนประกอบการงานควรมีอุตสาหะ อย่าท้อถอย จงดูเยี่ยงแมลงผึ้งบินหาเกสรดอกไม้ นำมาทีละน้อยๆ ยังสามารถทำน้ำผึ้ง เลี้ยงตัวและลูกน้อยได้ตลอดฤดูหนาวที่กั้นดารดอกไม้ เมื่อเขาหมั่นทำการทำงาน ได้ทรัพย์มาจับจ่ายเลี้ยงตนและครอบครัวบ้าง เก็บไว้เพื่อเหตุการณ์ในวันข้างหน้าบ้าง ถึงไม่มากแต่เพียงคราวละน้อยๆ ก็พอจะทำตนให้มีความสุขได้ และไม่ประกอบทุจริต เพราะความเลี้ยงชีพเข้าปีบคั้นเป็นการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ข้อนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นหลักประกันทรัพย์สินให้มั่นคง

(๓.๓) ศีลข้อที่ ๓ เพื่อเป็นหลักประกันครอบครัว จึงส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนนำเอาหลักธรรมกามสังวร คือ ความสำรวมในกาม, รู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ไม่ให้หลงใหลหมกมุ่นในรูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัส ให้ประพฤติในทางที่ชอบ เมื่อเป็นเยาวชนก็ระวังควบคุมใจและกายไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง ความระมัดระวังไม่ประพฤติเป็นคนมักมากในกาม แสดงถึงความบริสุทธิ์ผ่องใสของชายหญิงให้กระจ่างแจ่มใสในคุณธรรมข้อนี้ จำแนกตามเพศของบุคคลเป็น ๒ คือ

๑) สทหารสันโดษ ความยินดีเฉพาะภรรยาของตน เป็นคุณธรรมสำหรับระดับผู้ชาย

๒) ปริวัตร ความจงรักภักดีต่อสามีของตน เป็นคุณธรรมสำหรับระดับผู้หญิง

๓) สทหารสันโดษ ความพอใจด้วยภรรยาของตน ไม่ผูกสมักรักใคร่กับหญิงอื่น ช่วยกันหาเลี้ยงชีพไม่ละทิ้งกัน เลี้ยงดูกันเช่นนี้ ยินดีเฉพาะภรรยาของตนอย่างอุกฤษฏ์ (เคร่งครัด) ผู้ที่ไม่สันโดษด้วยภรรยาของตน เทียวหญิงโสเภณี ไม่เป็นกาเมสุมิจฉาจารย์ ก็ยอมให้โทษแก่ตน ๓ สถานคือ (๑) ต้องเสียทรัพย์เป็นค่าบำเรอแก่หญิงนั้นทุกคราวไป (๒) ย่อมเป็นบ่อเกิดของโรคร้ายต่างๆ เช่น โรคเอดส์ (๓) ย่อมเป็นผู้ใกล้ชิดอันตรายเพราะหญิงแพศยา ย่อมสมักรักใคร่อยู่กับชายหลายคน ทำให้เกิดความหึงหวงกันขึ้น เป็นเหตุให้ก่อการทะเลาะวิวาท ทำอันตรายแก่กันได้

๔) ปติวัตร คือ ความจงรักในสามี ความซื่อสัตย์และรักดีต่อสามี และผูกสมักรักใคร่กับสามีของตนเท่านั้น ไม่ควรมีใจไปคิดผูกพันกับชายที่ไม่ใช่สามีตน แม้สามีเสียชีวิตแล้ว ตนเองก็มีสิทธิ์ที่จะมีสามีใหม่ได้ แต่ยังมีความรักใคร่นับถือในสามีผู้ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ไม่ผูกสมักรักใคร่ในชายอื่นด้วยปฏิพัทธ์ หญิงผู้นี้ชื่อว่า ปติวัตร จงรักภักดีต่อสามี หญิงบางพวกเป็นผู้มีมากในกาเมหรือเห็นผิดเป็นชอบ ยอมทำตัวเป็นหญิงแพศยานับว่าเป็นที่บัดสีแก่เพื่อนฝูงและผู้ได้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง คล้ายกับว่าหมดหนทางประกอบอาชีพอย่างอื่นแล้ว หญิงที่ประพฤติอย่างนี้ย่อมขาดจากสมาคมด้วยสตรี มิได้ออกหน้าออกตา แม้เข้าสมาคม ณ ที่ใดๆ ต้องปลีกตัวอยู่เอกเทศหนึ่งต่างหาก เท่ากับว่าเป็นผู้อภัพ ดังนั้นควรชวนชายหาเลี้ยงชีพในทางอื่นที่สุจริตสุดกำลังความสามารถ ยิ่งดีกว่าที่จะยอมตนเป็นหญิงแพศยาเช่นนั้น ความสำรวมในกาเมสองความประพฤติดีงามของชายหญิงผู้มีศีลยิ่งขึ้น ถ้าคนในสังคมสามารถประพฤติปฏิบัติตามศีลได้ คือไม่ทำการล่วงเกินบุคคลอื่นที่มีผู้ดูแลอยู่ สังคมครอบครัวก็จะมีอยู่เย็นเป็นสุข ความแตกแยกร้างฉานในครอบครัวก็จะมี จึ่งได้ชื่อว่าเป็นหลักประกันครอบครัว

(๓.๔) ศีลข้อที่ ๔ เป็นหลักประกันสังคม จึ่งส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนนำหลักเบญจธรรมสัจจะ ความซื่อสัตย์ จริ่งใจไม่คดโกง ปากกับใจตรงกัน คือความจริงเป็นใหญ่ ไม่พูดเท็จ เพราะเห็นแก่อำิสสินจ้าง รวมไปถึงการพูดจาอ่อนหวานไพเราะหู พูดคำที่มีประโยชน์ ไม่พูดสอเสียดให้เขาแตกแยกกัน กล่าวโดยลักษณะเฉพาะของคณมีวาจาสัตย์เป็นที่เชื่อถือได้ ความประพฤติเป็นคนตรงมีลักษณะ ๔ ประการคือ

๑) ความเที่ยงธรรม คือ ความประพฤติเป็นธรรมในกิจการอันเป็นหน้าที่ของตน ไม่ทำภารกิจให้ผิดพลาดด้วยอำนาจอคติ ๔ ประการ คือ ฉันทาคติ ความชอบพอกัน โทสาคติ ความเกลียดชัง โมหาคติ ความหลงไม่รู้จริง ภัยาคติ ความกลัว พึงเห็นตัวอย่างในผู้พิพากษา ผู้วินิจฉัยอรรถคดี ต้องเป็นผู้มีความยุติธรรมเป็นหลัก ไม่ถืออคติ ๔ เป็นเหตุทำลายความยุติธรรม ต้องพิจารณาวินิจฉัยด้วยเหตุผลเช่นนี้ชื่อว่า ผู้มีความเที่ยงธรรม

๒) ความซื่อตรง คือความเป็นผู้ประพฤติซื่อตรงต่อมิตร ไม่คิดร้ายต่อมิตร ควรละเว้นจากโทษ ๔ สถาน คือ ปอกลอกเพื่อน เจรจาปราศรัยไม่สงเคราะห์จริงประจบสอพลอ ชักชวนในทางเสื่อมเสีย และพึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ๔ สถาน คืออุปการะเกื้อหนุนมิตร ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย คอยตักเตือนให้สติ และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีความรักใคร่กันจริง

๓) สวามิภักดิ์ คือ ความจงรักภักดีในเจ้านายของตน เมื่อยอภยกบุคคลใดให้เป็นเจ้านายของตนแล้ว ก็ประพฤติซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีในบุคคลนั้น แม้ชีวิตก็ยอมสละแทนได้ ถึงจะทำกิจการอะไรก็ทำโดยสุจริต เพื่อประโยชน์แก่เจ้านายของตนมีความสวามิภักดิ์ในเจ้านายของตน

๔) ความกตัญญู หมายความว่า การรู้จักระลึกนึกถึงในอุปการคุณ คือบุญคุณที่ได้รับจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และหมายรวมถึงจากสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตอื่นๆ ที่อยู่ในฐานะมีคุณแก่ตนจะมากจะน้อยก็ตาม แล้วหาโอกาสตอบแทนอุปการคุณนั้นตามกำลัง และความสามารถอย่างถึงที่สุด ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาถือว่ามีความสำคัญมากแม้ในเรื่องเล็กน้อยก็ตาม ความกตัญญูไม่มีในคนใด การคบคนนั้นย่อมไร้ประโยชน์

ดังนั้นจึงจะความซื่อสัตย์และความสัจจริงจึงเป็นคุณธรรมใช้สำหรับบุคคลผู้ต้องการสร้างความเชื่อมั่นสำหรับตนเอง ผู้อื่นและสังคม คู่กับเบญจศีลข้อที่ ๔ ส่งเสริมให้สังคมรับรู้ความจริงและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จึงเรียกว่าเป็นหลักประกันสังคม

(๓.๕) ศีลข้อที่ ๕ เป็นหลักประกันสุขภาพ จึงส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนนำหลักเบญจธรรมสติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ คือ มีสติตรวจตราไม่เลินเล่อ ตรงกันข้ามกับความประมาท สติคือความระลึกรู้คิดได้ประกอบกับสัมปชัญญะ ความรู้ตัว สติต้องมีสัมปชัญญะกำกับอยู่ด้วยเสมอจึงเป็นสติที่ถูกต้อง ความมีสติรอบคอบไม่เลินเล่อรู้จักประมาณในอาหารที่จะพึงบริโภคอาหารโดยปกติมีประโยชน์สำหรับบำรุงร่างกาย และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ แต่ถ้าบริโภคมากเกินไปประมาณหรือบริโภคอาหารที่บูดเน่า ย่อมให้โทษแก่ร่างกายได้ หรือบริโภคน้อยเกินไป ไม่พอแก่ความต้องการของร่างกาย ความไม่เลินเล่อในการทำงาน คือ ไม่ทอดทิ้งธุระ เอาใจใส่หมั่นตรวจสอบประกอบชอบแก้กาลเทศะไม่ปล่อยให้การทำงานค้างค้ำ เช่น ทำนาทำสวนก็ให้ทันฤดูกาล ขายของก็ต้องรู้จักครวญทำการก็ต้องเข้าใจวิธีดำเนินและรักษาระเบียบ ผู้รู้จักกาลเทศะไม่เลินเล่อเช่นนี้จึงจะประกอบการทำงานให้มีผลพวง มีสัมปชัญญะในการประพฤติ ความรอบคอบรู้จักระวังตรองให้เห็นเหตุผลเสียก่อนว่าจะมีคุณหรือโทษ มีประโยชน์หรือไม่ ควรทำหรือไม่ ควรพูดหรือไม่ เมื่อทราบว่ามีคุณประโยชน์แล้วจึงทำจึงพูด ดังนั้นเบญจธรรมข้อนี้จึงส่งเสริมให้เว้นจากดื่มจากเสพสิ่งของมีเมา ยังให้ขาดสติสัมปชัญญะ ลดคุณค่าความดีของตนเองลงไปตามลำดับ และเป็นเครื่องทำลายสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นการทำลายตนเองและผู้อื่น เมื่อพิจารณาเห็นโทษของสุรา ยาเสพติด และไม้มึนเมา ไม่เสพ ก็จะเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ตั้งอยู่ในการกระทำที่มีสติ มีสุขภาพและใจที่แข็งแรง ข้อนี้ทางพระพุทธศาสนาถือเป็นหลักประกันสุขภาพ

สรุป องค์ประกอบของเบญจธรรมจะต้องมีความเมตตา กรุณา ต่อสรรพสัตว์ทั้งปวง ไม่เบียดเบียนไม่ว่าทางใดทางหนึ่งซึ่งทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลายเดือดร้อน มีความสงสารคิดจะช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ ยับยั้งควบคุมอารมณ์ไม่ให้ฝึกฝืนในกามตัณหา รูป รส กลิ่น เสียง มีความซื่อสัตย์ทั้งกายวาจา และใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีสติรู้ตัวอยู่เสมอ ไม่เลินเล่อประมาทในการดำเนินชีวิต รู้จักผิดชอบชั่วดี มีความยุติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย

ถ้าสังคมมีวิถีชีวิตตามหลักประกันของพระพุทธศาสนา คือ ศีลเพียง ๕ ข้อ ผลก็คือ คนในสังคมจะมีความเย็นกายสบายใจ จะไม่มีการคิดร้ายก่อเวรกับใคร เพราะไม่มีใครคิดจะฆ่าใคร ไม่คิดจะลักของของใคร ไม่คิดจะล่วงเกินของรักของชอบของใคร ไม่คิดจะโกหกพกลมใส่ร้ายป้ายสีใคร ไม่คิดจะเสพของมีเมาอันเป็นต้นเหตุแห่งความประมาทและเสื่อมสุขภาพกายและสุขภาพใจ คนในสังคมก็จะม่มีกันแต่ความสุข จะนั่งก็เป็นสุข จะนอนก็เป็นสุข จะไปที่ไหนๆ ก็จะเป็นสุข ถ้าคนในสังคมพร้อมใจกันปฏิบัติตามหลักประกันของพระพุทธศาสนา ๕ ข้อนี้ สังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุขถ้วนหน้ากัน

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ

การใช้คำว่า “บูรณาการ” ในทฤษฎีการเพราะคนอยากสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบใหม่ด้วยวิธีคิดใหม่ โลกและสังคมแบบเดิมเป็นผลของวิธีคิดและการพัฒนาแบบแยกส่วนหรือแบบกลไกเป็นเวลานานและเกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ความขัดแย้งระหว่างผู้คน สถาบัน องค์กรต่างๆ วิธีคิดและวิถีปฏิบัติแบบเดิมตั้งอยู่บนฐานการมองโลกแบบแยกส่วนหรือแบบกลไกซึ่งมีการนำไปใช้ในงานอื่นๆ โดยแยกบทบาทหน้าที่ แยกงาน จนเชื่อมต่อกันไม่ติด เกิดปัญหาแทนที่จะเป็นการร่วมมือกับเป็นการแข่งขัน แทนที่จะช่วยเหลือกันกับเป็นการบั่นทอนกำลัง^{๓๓} การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจุดร่วม จุดแข็ง จุดอ่อนในชุมชนตามหลักของ “บ-ว-ร” เพื่อสร้างความสมดุลบูรณาการโดยมีศีลธรรมเป็นตัวเชื่อมประสานในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ตามแนวคิดทฤษฎีเชิงบูรณาการ

๒.๓.๑ ความหมายการบูรณาการ

ความหมายของคำว่า “บูรณาการ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า integrate มีความหมายอยู่ ๒ อย่างที่ใช้กันคือ ความหมายโดยทั่วไปหรือแบบกว้าง และความหมายแบบแคบ ความหมายโดยทั่วไปหรือแบบกว้าง คำว่า บูรณาการ หมายถึงการทำให้สมบูรณ์หรือทำให้หน่วยย่อยๆ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่กระจัดกระจายมารวมกันและมีความสัมพันธ์กัน มาร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ประสานกันเพื่อให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง ส่วนความหมายแบบแคบ คำว่า บูรณาการ หมายถึง นำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ หลากหลายศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ หลากหลายศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นศัพท์ทางวิชาการที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเมือง ธุรกิจ และการบริหารจัดการโดยมีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้มากมาย กล่าวคือ การบูรณาการคือการผนวก การประสาน การเติมเต็ม การเชื่อมโยง การรวมกัน ร่วมกัน เป็นต้น แนวความคิดของเกอิมันซาฟ ของสังคมวิทยา หมายถึง ลักษณะสังคมที่เน้นความสำคัญของสมาชิกในสังคมที่มีความสนิทสนมเป็นกันเอง เน้นความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน (Conception integration) ซึ่งการสร้างขั้นตอนของการบูรณาการไว้อย่างน่าสนใจประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ เพื่อให้หลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้ทางประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่ององค์รวม สหวิทยาการ คิดโดยวิธีอุปนัยการมองประสานชีวิตตรงข้ามและมองแบบฝ่ายชนะ

ขั้นที่ ๓ คุมกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง^{๓๔}

^{๓๓} หนังสือพิมพ์สยามรัฐวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕, บทความ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

[http://www.phongphit.com/older/content/view/๕๘๗/๗๐/\[๑ ธันวาคม ๒๕๖๐\]](http://www.phongphit.com/older/content/view/๕๘๗/๗๐/[๑ ธันวาคม ๒๕๖๐]).

^{๓๔} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ชัดเชสมิเดีย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓.

จะเห็นได้ว่าการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ หลากหลายศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันในรูปแบบของขั้นตอนต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างศาสตร์ต่างๆ ที่เป็นองค์ความรู้เดิมอยู่แล้ว ซึ่งจะมีลักษณะของวิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แต่สำหรับการบูรณาการ จะมีลักษณะของการรวมศูนย์เพื่อให้เป็นความหมายเดียวกันหรือทำให้เกิดผสมผสานสิ่งทั้งหลายให้เข้าด้วยกันเพื่อกำหนดคุณค่าทางแนวความคิดใหม่ๆ

๒.๓.๒ ลักษณะการบูรณาการ

ลักษณะการบูรณาการที่นักวิชาการและนักวิจัยทั้งหลายได้นำมาจัดการข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งนักวิชาการบาทท่านได้กล่าวไว้ถึง ๖ ลักษณะ ได้แก่

๑) การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในลักษณะการหลอมรวมกัน โดยการตั้งเป็นหน่วย (Unit) หรือหัวเรื่อง (Theme)

๒) การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีการสอนแบบต่างๆ เข้าในการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี การสนทนา การอภิปราย การใช้คำถาม การบรรยาย การค้นคว้าและการทำงานกลุ่ม การไปศึกษานอกห้องเรียนและการนำเสนอข้อมูล เป็นต้น

๓) การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ โดยออกแบบการเรียนรู้ให้มีทั้งการให้ความรู้และกระบวนการไปพร้อมๆ กัน เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ไขปัญหา และกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เป็นต้น

๔) การบูรณาการความรู้ ความคิด กับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยเป็นการเรียนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน เพื่อที่นักเรียนจะได้เป็น “ผู้มีความรู้คู่คุณธรรม”

๕) การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริงควบคู่ไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๖) การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของนักเรียน พยายามให้เด็กได้เรียนรู้เนื้อหาที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียนเพื่อให้เด็กได้เห็นคุณค่าและความหมายในสิ่งที่เรียน^{๓๕}

จะเห็นได้ว่า การบูรณาการคือการนำเอาศาสตร์ต่างๆ มารวมกันเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ทำอยู่เดิมให้ได้ผลยิ่งขึ้นและช่วยเสริมสร้างภาวะความสมดุลความสมบูรณ์และความครบถ้วนถูกต้อง ทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากปัญหาความขาดแคลน ความกังวล ความร้อนรน หรือปัญหาอื่นๆ ตลอดจนก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความสมบูรณ์ สมดุล ยั่งยืน ถูกต้องดีงามรวมทั้งเป็นการสร้างคนให้เป็น “บัณฑิต” ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ฉะนั้นรูปแบบการบูรณาการการศึกษา ศิล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน โดยการบูรณาการจากโครงการกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ของชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวเนื่องด้วยศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมค่านิยมของชุมชน สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

^{๓๕} สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสร้างความสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

จากสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติด และอบายมุข การแตกแยกทางความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และการจาบจ้วง ดูหมิ่นสถาบันหลักของชาติ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดสติ จิตสำนึก ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม อันส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้ง

คณะสงฆ์โดย สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน กอปรกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้ ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และทำให้ประชาชนมีความรัก ความสามัคคีกันโดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้า อย่างมั่นคงและยั่งยืน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริม ให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และ สังคม โดยเน้นการรณรงค์ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามโอวาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนีที่ได้ประทานไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็น เป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดแก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด^{๓๖} การดำเนินงานตามโครงการมีกำหนดดังนี้

๒.๒.๑ ระดับจังหวัด ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ กำหนด “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นนโยบายของจังหวัด^{๓๗}

ผู้ว่าราชการจังหวัดนำโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ไปกำหนดนโยบายของจังหวัด และนำเข้าไปประชุมประจำเดือนหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด เพื่อปรึกษาหารือและมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนา

^{๓๖} ส่วนการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๙.

^{๓๗} พระอธิการอุดมศักดิ์ ธีรธมฺโม, “ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗.

จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง โดยมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอทุกอำเภอและพระสังฆาธิการทุกรูปในจังหวัด เป็นคณะกรรมการดำเนินงานร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานฝ่ายฆราวาส หัวหน้าส่วนราชการทุกภาคส่วน ผู้ทรงคุณวุฒิและอนุศาสนาจารย์ (ถ้ามีในจังหวัด) รวมทั้งองค์กรต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ร่วมกำหนดกรอบนโยบายของจังหวัด และวางแผนการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรมและแผนการใช้งบประมาณ รวมทั้งแนวทางการดำเนินตามโครงการระยะยาว ปิงงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๐ มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นผู้เสนอขออนุมัติแผนงาน โครงการ/กิจกรรม และงบประมาณ โดยการดำเนินงานตามโครงการขยายผล “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จากตำบลละ ๑ หมู่บ้านในระยะที่ ๒ ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอในจังหวัด และขอความร่วมมือหน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการฯ ให้เข้าร่วมโครงการฯ และดำเนินการตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” พร้อมกับระดับทรัพยากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด ร่วมกับหมู่บ้านที่ดำเนินการสร้างหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตลอดจนมีการจัดการประกวด “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ทุกบ้านแล้วทำการพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อมอบรางวัลเป็นโล่และประกาศเกียรติคุณยกย่องโดยคณะกรรมการดำเนินงานคณะสงฆ์จังหวัด ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ดำเนินการประสานงานและขอเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทุกระดับ ร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการฯ ในรูปแบบการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฯ พร้อมกับกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ให้ชัดเจนแล้วนำเสนอต่อเจ้าหน้าที่จังหวัดและผู้ว่าราชการฯ ประกอบด้วย

คณะกรรมการฝ่ายสงฆ์

(๑) เจ้าคณะจังหวัด	เป็นประธาน
(๒) รองเจ้าคณะจังหวัด	เป็นรองประธาน
(๓) เจ้าคณะอำเภอทุกอำเภอ	เป็นกรรมการ
(๔) เจ้าคณะตำบลทุกตำบล	เป็นกรรมการ
(๕) พระสังฆาธิการทุกรูปในจังหวัด	เป็นกรรมการ

คณะกรรมการฝ่ายฆราวาส

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด	เป็นประธาน
(๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัด	เป็นรองประธาน
(๓) หัวหน้าส่วนราชการจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๔) นายอำเภอทุกอำเภอ	เป็นกรรมการ
(๕) อนุศาสนาจารย์ (ถ้ามี)	เป็นกรรมการ
(๖) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เป็นกรรมการ
(๗) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	เป็นกรรมการ
(๘) ผู้ทรงคุณวุฒิ	เป็นกรรมการ

(๙) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒.๒.๒ ระดับอำเภอ ดำเนินการดังนี้

(๑) นายอำเภอประกาศนโยบายตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของจังหวัด ในที่ประชุมประจำเดือนของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าส่วนราชการของอำเภอ และกำหนดเป็นนโยบายของอำเภอ

(๒) นายอำเภอมอบหมายผู้รับผิดชอบ ดำเนินการจัดทำโครงการ/กิจกรรมรองรับและประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำนันเป็นรองประธาน หัวหน้าส่วนราชการของอำเภอ และผู้เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๓) อำเภอดำเนินการแจ้งรายชื่อหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระยะที่ ๑ ระยะที่ ๒ และระยะที่ ๓ รวมทั้งหมู่บ้านที่เหลือที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มเติม ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

(๔) ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินการตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของอำเภอ ร่วมกับตำบลและหมู่บ้าน เพื่อวางแผนการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของอำเภอ ให้มีความสอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมฯ ของจังหวัด

(๕) ประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องฯ หรือผู้มีจิตศรัทธาด้านงบประมาณและดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาศีลในหมู่บ้าน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

(๖) คณะกรรมการดำเนินการ ตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ดำเนินการประเมินผล และคัดเลือก “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ต้นแบบระดับตำบล ที่คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ส่งให้แล้วนั้น ให้เหลือหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบ ระดับอำเภอๆ ละ ๑ หมู่บ้าน ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

(๗) ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งสรุปและรายงานผลการดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นภาพรวมของอำเภอ รายงานให้จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๒.๒.๓ ระดับตำบล ดำเนินการดังนี้

(๑) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันประกาศนโยบายตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของจังหวัด ในที่ประชุมประจำเดือนของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าส่วนราชการของตำบล และกำหนดเป็นนโยบายของตำบล

(๒) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการจัดทำโครงการ/กิจกรรมรองรับและประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของตำบล โดยมี

นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล หรือกำนัน ตามที่นายอำเภอมอบหมาย เป็นประธาน รองนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรองประธาน และผู้เกี่ยวข้องๆ เป็นกรรมการ ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๓) นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล หรือกำนัน รวบรวมรายชื่อหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบ ระยะที่ ๑, ระยะที่ ๒ และระยะที่ ๓ รวมทั้งหมู่บ้านที่เหลือที่เข้าร่วมโครงการฯเพิ่มเติม ไว้ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกำนัน และส่งให้อำเภอทราบ

(๔) ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินการตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของตำบล ร่วมกับหมู่บ้าน เพื่อวางแผนการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของตำบล ให้มีความสอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมฯ ของจังหวัด

(๕) ประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องๆ หรือผู้มีจิตศรัทธาด้านงบประมาณและดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาศีลในหมู่บ้าน ร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน องค์กร และหน่วยงานต่างๆ

(๖) คณะกรรมการดำเนินการ ตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของตำบล ดำเนินการประเมินผล และคัดเลือก “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ต้นแบบระดับตำบล จำนวน ๑ หมู่บ้านส่งอำเภอ เพื่อให้อำเภอดำเนินการประเมินผลการพิจารณาคัดเลือก “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระดับอำเภอๆ ละ ๑ หมู่บ้าน ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดต่อไป

(๗) ดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งสรุปและรายงานผลการดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นภาพรวมของตำบล รายงานให้อำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษารักษาศีล ๕

๒.๔.๑ สภาพบริบทโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(๑) ประวัติและที่ตั้งของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านสวนหลวง^{๓๘} ที่ตั้ง ๑๑๒ หมู่ ๒ ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๒ โทร ๐๕๔-๖๖๑๒๔๔ e-mail kanidda.khanoon@gmail.com เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เนื้อที่ ๕ ไร่ ๑ งาน ๒๕ ตารางวา เขตพื้นที่บริการ ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาจำนวน ๒ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๒, ๘ และเขตพื้นที่บริการการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา คือ หมู่ที่ ๒, ๓, ๘, ๙ ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

^{๓๘} โรงเรียนบ้านสวนหลวง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

(๒) ข้อมูลผู้บริหาร

ผู้อำนวยการโรงเรียน นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล โทรศัพท์ ๐๘๘-๒๖๗๑๓๑๓ e-mail kanidda_khanoon@gmail.com วุฒิการศึกษาสูงสุด กศ.ด. (บริหารการศึกษา) ดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนนี้ตั้งแต่ วันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๒ ปี ๘ เดือน

(๓) ข้อมูลนักเรียน จำนวนนักเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น ๑๑๓ คน

(๔) ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมจำนวน ๑๓ คน

๒) แนวทางการดำเนินการบริหารโรงเรียนบ้านสวนหลวง(สวนหลวงวิทยายน)

(๑) วิสัยทัศน์ของโรงเรียน “คุณธรรมคู่วิชา นันทนาการสร้างเสริมสุขภาพ ก้าวทันเทคโนโลยี มีแหล่งเรียนรู้หลากหลาย มุ่งหมายชูความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง”

(๒) เป้าประสงค์ของโรงเรียน “ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมทั่วถึงและมีคุณภาพ

(๓) คำขวัญของโรงเรียน “เรียนดี มีวินัย ใฝ่ศึกษา พัฒนาสังคม”

(๔) อัตลักษณ์ของสถานศึกษา “พินสอย ยิ้มสดใส”

(๕) เอกลักษณ์ของสถานศึกษา “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ”

(๖) พันธกิจของสถานศึกษา

(๖.๑) พัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างสรรค์ด้วยปัญญาและใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนการสอน

(๖.๒) พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สวยงาม ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้

(๖.๓) ส่งเสริมนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสุนทรียภาพ มีสุขภาพกายและใจที่ดี ความเป็นประชาธิปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

(๖.๔) พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม

(๖.๕) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม

(๖.๖) ส่งเสริม สืบสานความเป็นไทย อนุรักษ์วัฒนธรรม ทรัพยากรท้องถิ่น มีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๖.๗) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

(๗) เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมตามพันธกิจ

(๗.๑) ผู้เรียนมีสุขนิสัยและโภชนาการที่ดี มีสุขภาพกายและใจที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสุนทรียภาพ

(๗.๒) ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

(๗.๓) ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(๗.๔) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นประชาธิปไตย และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความสำนึกในความรักชาติ

(๗.๕) ผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีมาพัฒนาตนเองได้

(๗.๖) ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา.

(๗.๗) บุคลากรมีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีคุณธรรมจริยธรรม

(๗.๘) นักเรียนระดับปฐมวัยทุกคนมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ที่ ๑

(๗.๙) นักเรียนระดับ ปฐมวัย ถึง ม.๓ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

(๗.๑๐) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ทุกคนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น

(๗.๑๑) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ทุกคนอ่านคล่องเขียนคล่อง คิดคำนวณ

คล่อง

(๗.๑๒) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทุกคนอ่านคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้และสื่อสารได้

(๘) นโยบายของโรงเรียน

(๘.๑) จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสุนทรียภาพ สุขภาพ พลานามัย และโภชนาการให้แก่ นักเรียน

(๘.๒) เน้น กระบวนการ การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างสรรค์ด้วยปัญญาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

(๘.๓) ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

(๘.๔) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นประชาธิปไตยมีความสำนึกในความรักชาติ

(๘.๕) ส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากรได้พัฒนาตนเองและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(๘.๖) ปรับปรุง พัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความพร้อมเอื้อต่อการบริหารจัดการเรียนรู้

(๘.๗) ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

(๘.๘) ประสานความร่วมมือกับชุมชน และพัฒนาโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

(๘.๙) ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึงทุกคน

(๙) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

(๙.๑) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

(๙.๒) ซื่อสัตย์สุจริต

(๙.๓) มีวินัย

- (๙.๔) ใฝ่เรียนรู้
- (๙.๕) อยู่อย่างพอเพียง
- (๙.๖) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (๙.๗) รักความเป็นไทย
- (๙.๘) มีจิตสาธารณะ

๓) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

- (๑) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๑ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๑.๑) โครงการสุขภาพดี มีจิตแจ่มใส นำเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย^{๓๙}
- (๒) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๒ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๒.๑) โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพ
 - (๒.๒) โครงการวิถีพุทธ สุจริต เศรษฐกิจพอเพียง
- (๓) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๓ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๓.๑) โครงการศิลปะพ่อนรำล้านนา
 - (๓.๒) โครงการส่งเสริมดนตรีล้านนา และดุริยางค์
- (๔) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๔ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๔.๑) โครงการส่งเสริมทักษะชีวิต
- (๕) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๕.๑) โครงการสุขภาพดี จิตแจ่มใส นำวัฒนธรรมเอกลักษณ์ไทย
 - (๕.๒) โครงการพัฒนาลูกเสือ-เนตรนารี

๒.๔.๒ สภาพบริบทโรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวหาย ตำบลปางป๋าวหาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๑) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(๑) ที่ตั้งของโรงเรียน
ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๖๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลปางป๋าวหาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ห่างที่ว่าการอำเภอเด่นชัย ระยะทาง ๕ กิโลเมตร ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต ๒ ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

โรงเรียนนี้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๗๗ โดยนายอำเภอเป็นผู้จัดตั้ง ให้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลตำบลเด่นชัย ๒ วัดปางป๋าวหาย” โดยอาศัยศาลาเป็นที่เรียน ทางราชการได้สั่งให้

^{๓๙} โรงเรียนบ้านสวนหลวง, สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๐, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

นายจันทุล อุดมศักดิ์ มาเป็นผู้สอนโดยให้โรงเรียนนี้เป็นสาขาโรงเรียนประชาบาลตำบลเด่นชัย ๑ (เด่นไชยประชานุกูล)^{๔๐}

ต่อมาทางอำเภอได้แยกโรงเรียนนี้เป็นเอกเทศ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๔๗๘ นายโกศล ศรีพันธุ์เนตร เป็นครูใหญ่

(๒) ขนาดพื้นที่

โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๙ ไร่ ๔๕.๔ ตารางวา จำนวน ๑ แปลง เป็นที่ตั้งของอาคารเรียน สนามกีฬา และสิ่งก่อสร้างต่างๆ

(๓) การเรียนการสอน

เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ๔ - ๖ ขวบ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๔๖ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ จัดการเรียนการสอนโดยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีหลักสูตรแกนกลางคือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑

(๔) คำขวัญของโรงเรียน “เรียนดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม”

(๕) สีประจำโรงเรียน “แดง - เทา”

(๖) อักษรย่อของโรงเรียน “ป.ว.”

(๗) สัญลักษณ์ของโรงเรียน “รูปเสมา - ใบหวาย”

(๘) ปรัชญา “สุชา สังฆัสสะ สามัคคี (ความพร้อมเพรียงของหมู่ทำให้เกิดสุข)”

(๙) ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวนทั้งสิ้น ๑๓๒ คน

๑๐) ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวนทั้งสิ้น ๑๘ คน

๑๒) เขตบริการการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตำบลปงป่าหวาย หมู่ที่ ๑, ๕, ๖, ๗

๑๓) เกียรติประวัติ

(๑) ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา รอบที่ ๓ จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) เมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

(๒) ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับภูมิภาค โครงการศูนย์โรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน จากสำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

(๓) ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำเครือข่ายเด็กไทยฟันดี จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๓

(๔) ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓

(๕) ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด โครงการเครือข่ายเด็กไทยฟันดี จากสาธารณสุขจังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

^{๔๐} โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

(๖) ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ระดับจังหวัด กิจกรรมแข่งขันแปรงฟันลีลา จากสาธารณสุขจังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

(๗) ได้รับรางวัลชนะเลิศ โรงเรียนแกนนำเครือข่ายเด็กไทยฟันดี ระดับประเทศ จากกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. ๒๕๕๕

(๘) ได้รับโล่เกียรตินิยมรางวัลโรงเรียนดีศรีตำบล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕

(๙) ได้รับรางวัลการส่งเสริมรักการอ่าน (หนังสือเล่มเล็ก) ระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ งานศิลปหัตถกรรมภาคเหนือครั้งที่ ๖๖ เมื่อวันที่ ๑๗ - ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

๑๔) สภาพชุมชนโดยรวม

(๑) สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะที่ราบตามภูเขา มีประชากร ประมาณ ๗๐๐ คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียนได้แก่ ทุ่งนา อาชีพหลักของชุมชน คือ รับจ้าง ทำการเกษตรและค้าขาย เนื่องจากพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ขึ้นบ้านใหม่ บวชนาค ตานก๋วยสลาก ฯลฯ

(๒) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ป.๔

ร้อยละ ๘๐ ประกอบอาชีพ ทำการเกษตร

ร้อยละ ๑๐๐ นับถือศาสนา พุทธ

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี ๓๗,๗๗๑ บาท/ปี

(๓) โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน อยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ เช่น วัด แม่ข่ายม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลปงป่าหวาย ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี

๒) ทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐

โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการ การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด ดังนี้^{๔๑}

(๑) วิสัยทัศน์ เป็นโรงเรียนดีมีมาตรฐาน พร้อมด้านสุขภาพ ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

(๒) พันธกิจ (MISSION)

(๒.๑) ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสู่มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

(๒.๒) ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

(๒.๓) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมสอดคล้องกับ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๒.๔) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถสู่มาตรฐานวิชาชีพ สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ

(๒.๕) พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา ให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยให้ทุก ฝ่ายมีส่วนร่วม

^{๔๑} โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย, สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนปฏิบัติการ ประจำปี ๒๕๖๐, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

(๓) เป้าประสงค์ (GOAL) ครูและนักเรียนทุกคนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้บนพื้นฐานจริยธรรมและสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

(๔) อัตลักษณ์ของสถานศึกษา ยิ้มสวย ฟันใส เด็กปกป้องหวายฟันดี

(๕) เอกลักษณ์ของสถานศึกษา โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(๖) แนวทางการพัฒนา

(๖.๑) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

(๖.๒) ส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

(๖.๓) ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(๖.๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียน

(๖.๕) ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

(๖.๖) ประสานความร่วมมือกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

(๖.๗) ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

(๖.๘) ส่งเสริมทักษะการทำงานให้แก่นักเรียนให้มีความรักในการประกอบอาชีพสุจริต

(๗) กลยุทธ์สถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจตามหลักธรรมาภิบาลเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มีการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตามเกณฑ์โรงเรียนดีศรีตำบล

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ ๕ พัฒนาการใช้เทคโนโลยี สื่อนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาสู่อาเซียน

(๘) จุดเน้นของสถานศึกษา

ส่วนที่ ๑ จุดเน้นด้านผู้เรียน

- นักเรียนระดับก่อนประถมมีพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์จิตใจและสติปัญญาที่สมดุลเหมาะสมกับวัยและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสามารถด้านภาษาอ่านออก เขียนได้ ด้านคำนวณและด้านการใช้เหตุผลที่เหมาะสมและมีทักษะชีวิตการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เหมาะสมตามช่วงวัย

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ มีคุณธรรมจริยธรรมรักความเป็นไทยห่างไกลยาเสพติดมีคุณลักษณะและทักษะทางสังคมที่เหมาะสมใฝ่เรียนรู้ใฝ่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้มีทักษะการแก้ปัญหาและอยู่อย่างพอเพียง

ส่วนที่ ๒ จุดเน้นทางด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน การสอนคิดแบบต่างๆ และการวัดประเมินผลให้สามารถพัฒนาและประเมินผลนักเรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

- ครูสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสมได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตรโดยสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทั้งในโรงเรียนระหว่างโรงเรียนหรือภาคส่วนอื่นๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน

ส่วนที่ ๓ จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ

- โรงเรียนบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพโดยใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- โรงเรียนพัฒนาระบบช่วยเหลือกำกับติดตามตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

- โรงเรียนที่มีนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อัตราการออกกลางคันลดลง มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) โครงการส่งเสริมการรักษา ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๑) โครงการส่งเสริมการรักษา ๕ ข้อที่ ๑ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๑.๑) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ^{๔๒}

(๒) โครงการส่งเสริมการรักษา ๕ ข้อที่ ๒ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๒.๑) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๒.๒) โครงการส่งเสริมงานอาชีพ

(๓) โครงการการรักษา ๕ ข้อที่ ๓ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๓.๑) โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

(๔) โครงการส่งเสริมการรักษา ๕ ข้อที่ ๔ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๔.๑) โครงการโรงเรียนสุจริต (บริษัทสร้างการดี)

(๕) โครงการส่งเสริมการรักษา ๕ ข้อที่ ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๕.๑) โครงการโรงเรียนสีขาว

^{๔๒} โรงเรียนชุมชนบ้านปางปาย, สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๐, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

๒.๔.๓ สภาพบริบทโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่

๑) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(๑) ประวัติและที่ตั้งของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านบ่อแก้วตั้งอยู่เลขที่ ๗๖ หมู่ ๑ ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๘๖ โดยขณะนั้นขึ้นตรงต่ออำเภอลอง ปัจจุบันโรงเรียนบ้านบ่อแก้วเปิดสอนตั้งแต่ ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหมู่บ้านในเขตบริการ ๔ หมู่บ้านได้แก่ บ้านน้ำพร้าว หมู่ ๖ บ้านบ่อแก้ว หมู่ ๔ หมู่ ๘ และหมู่ ๑๐ มีนักเรียนจากบ้านเปา ปมดงยาง หมู่ ๗ ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เรียนร่วม มีเนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๓๐ ตารางวา^{๔๓}

ครั้งแรกเปิดเป็นอาคารเรียนชั่วคราว โดยเปิดเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ โดยมี นายเสาร์ สุวรรณสา เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๐๐ ไฟป่าได้ไหม้อาคารเรียนชั่วคราวไม่สามารถซ่อมแซมได้ นายพินิจ กังหัน ครูใหญ่ในขณะนั้นได้ร่วมกับชาวบ้านย้ายสถานที่ก่อสร้างโรงเรียนใหม่มาอยู่ที่ในปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ได้เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๒๒ คน เป็นผู้บริหาร ๑ คน ครูประจำการ ๑๖ คน เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ คน ลูกจ้างชั่วคราว(นักการภารโรง) ๑ คนครูจ้างสอน ๒ คน พี่เลี้ยงเด็กพิการ ๑ คน โดยมี นายदनัย อินโองการ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษามาจนถึงปัจจุบัน

(๒) ข้อมูลอัตรากำลังครู-บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น ๒๒ คน

(๓) ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวนทั้งสิ้น ๒๓๙ คน

(๔) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว

(๔.๑) ร.ต.ท.ศักดิ์ดา รุ่งพรมมา	ประธานกรรมการ
(๔.๒) นางสุนีย์ คำนาค	กรรมการผู้แทนผู้ปกครอง
(๔.๓) นายชาคร ไชยวงศ์	กรรมการผู้แทนครู
(๔.๔) นางเปมิกา จันทะวงศ์	กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน
(๔.๕) นายภัทรพล เม่นเงิน	กรรมการผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น
(๔.๖) นายสนั่น สุกใส	กรรมการผู้แทนศาสนา
(๔.๗) นายแดน จันทะวงศ์	กรรมการผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ
(๔.๘) นายदनัย อินโองการ	กรรมการและเลขานุการ
(๔.๙) นายถาวร นาจักร	กรรมการ

^{๔๓} โรงเรียนชุมชนบ้านปางปาวหาย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

๒) ทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐

โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒ ได้กำหนดทิศทาง แนวทางการดำเนินการในการจัดการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาให้เน้นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดดังนี้

(๑) วิสัยทัศน์ (Vision)

มุ่งจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานมุ่งสู่การปฏิบัติ พัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพและทักษะในการดำเนินชีวิต คิดกว้างไกล ใฝ่ในการเรียนรู้ ควบคู่เทคโนโลยี ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม

(๒) พันธกิจ (Mission)

(๒.๑) พัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาโดยดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา

(๒.๒) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีจิตสาธารณะอยู่ในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย

(๒.๓) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

(๒.๔) พัฒนาส่งเสริมสนับสนุน วัฒนธรรม ประเพณีให้ดำรงอยู่

(๒.๕) พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ

(๓) เป้าหมาย (Goal)

(๓.๑) สถานศึกษาได้มาตรฐานการศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา

(๓.๒) ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

(๓.๓) ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสาธารณะอยู่ในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย

(๓.๔) ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

(๓.๕) สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีที่จัดให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียน

(๓.๖) บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ

(๔) ปรัชญาของโรงเรียน “ มีความรู้ ชูคุณธรรม นำพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม ”

(๕) คติพจน์ของโรงเรียน “ วิริเยน ทุกข มัจเจติ คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร ”

(๖) อัตลักษณ์ของโรงเรียน “ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ”

(๗) เอกลักษณ์ของโรงเรียน “ วงดนตรีลูกทุ่ง ”

(๘) สีประจำโรงเรียน “ สีเขียว และ สีดำ ” สีเขียว หมายถึง ความเจริญงอกงาม ความสดชื่น สีดำ หมายถึง ความหนักแน่นมั่นคง

(๙) นโยบายการจัดการศึกษา

ด้านผู้เรียน

(๙.๑) ปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

(๙.๒) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

(๙.๓) ส่งเสริมสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต

(๙.๔) ส่งเสริมสุนทรียภาพ ลักษณะนิสัยดนตรี ศิลปะ และกีฬา

(๙.๕) ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด

สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

(๙.๖) ส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

(๙.๗) ส่งเสริมทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(๙.๘) ส่งเสริมทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

(๑๐) ด้านครูผู้สอน

(๑๐.๑) ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิทยฐานะ โดยการแสวงหานวัตกรรมใหม่ และการวิจัยทางการศึกษา

(๑๐.๒) ส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๑๐.๓) ส่งเสริมให้ครูพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการส่งนักเรียนเข้าแข่งขันในระดับต่างๆ อย่างเต็มศักยภาพ

(๑๑) ด้านผู้บริหาร

(๑๑.๑) พัฒนาความเป็นผู้นำ และความสามารถบริหารจัดการ

(๑๑.๒) พัฒนาการจัดองค์กรโครงสร้างบริหารอย่างเป็นระบบ

(๑๑.๓) พัฒนาความสามารถในการใช้ทรัพยากร การเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีความรู้ความสามารถ เข้ามาช่วยงานให้มีประสิทธิภาพ

(๑๑.๔) เร่งรัดให้มีการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้เป็นกิจวัตรอยู่เสมอ

(๑๑.๕) จัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่เหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน ความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียนอยู่เสมอ

(๑๑.๖) เร่งรัดการประสานงานที่ดีกับองค์กรท้องถิ่นเอกชน หน่วยงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอยู่เสมอ

๓) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

- (๑) โครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๑.๑) โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์^{๔๔}
- (๒) โครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๒.๑) โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ลูกเสือ-ยุวกาชาด/เนตรนารี)
- (๓) โครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๓.๑) โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
 - (๓.๒) โครงการศิลปะเพื่อนรำลึก
 - (๓.๓) โครงการส่งเสริมดนตรีล้านนา และดุริยางค์
- (๔) โครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๔ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๔.๑) โครงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย, กิจกรรมโรงเรียนสุจริต, กิจกรรมธนาคารความดี, กิจกรรมลดขยะ, กิจกรรม ๕ ส.)
- (๕) โครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๕.๑) โครงการร่วมมือสร้างสรรค์ แบ่งปันน้ำใจ สายใยชุมชน (กิจกรรมกีฬา, กิจกรรมโรงเรียนสีขาว, กิจกรรมนาฏศิลป์)

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๒.๕.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ได้ให้ความหมายว่า คือ กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้าน ทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้าร่วมเพราะการหวังรางวัลตอบแทน และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิตความเป็นความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย^{๔๕}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน จึงหมายถึง การที่ประชาชนแสดงเจตนาทั้งด้วยการให้ความคิดและการลงมือกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการพัฒนาให้เกิดผลในอันที่จะนำการเปลี่ยนแปลงในทางที่ชอบที่ควรเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

๒.๕.๒ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ๔ ขั้นตอน คือ^{๔๖}

^{๔๔} โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว, สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, แผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๐, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

^{๔๕} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน...ประชาชนข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอยนส์โตร, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑.

^{๔๖} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ...บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอยนส์โตร, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑-๖๓.

(๑) การศึกษาชุมชน คือ ค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน และเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชนโดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ข้อมูลบางอย่างอาจได้จากเอกสารและงานวิจัย

(๒) การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มอภิปราย ถกเถียงแสดงความคิดเห็น ชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

(๓) การลงมือปฏิบัติตามแผน หรือวิธีการที่ได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วจากขั้นตอนที่ ๒ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะต้องได้ร่วมด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

(๔) การประเมินผลงาน โดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนต่างๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผลเพื่อที่จะแก้ไขได้ทันที

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วม ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนนั้น ทุกส่วนทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๒.๔.๓ ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงชุมชนที่มีสมาชิกมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่องและสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และปัญหาอื่นๆ ให้สามารถเผชิญกับภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากการที่คนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเข้ามารวมกันเข้ามาร่วมคิดร่วมทำมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ความเป็นชุมชนจะทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาทุกชนิดทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การเมืองและสุขภาพ^{๔๗}

เสรี พงศ์พิศ ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง สามารถบริหารจัดการตัวเอง จัดการทรัพยากร มีความรักท้องถิ่นเคารพในวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายพออยู่พอกินมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและสมดุลกับธรรมชาติ^{๔๘}

สรุปได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันเรียนรู้การจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชน มียุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็ง กำหนดแนวทางพัฒนาเน้นการป้องกันและปกป้องชุมชน ด้วยหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ชุมชนเข้มแข็งด้วยส่งเสริมการรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๑ เป็นหลักประกันชีวิต ส่งเสริมการรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๒ เป็นหลักประกันทรัพย์สิน ส่งเสริมการรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๓ เป็นหลักประกันสังคม ส่งเสริมการรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๔ เป็นหลักประกันสังคม และส่งเสริมการรักษาศิล ๕ ข้อที่ ๕ เป็นหลักประกันสุขภาพ เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

^{๔๗} ประเวศ วะสี, ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑), หน้า ๔๖.

^{๔๘} เสรี พงศ์พิศ, เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

๒.๔.๔ แนวคิดสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนด้วยหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้วยกระบวนการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้วยการดำเนินงานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายทางการศึกษาให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เรียนรู้และทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมกระบวนการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม และพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา และการดำเนินการที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจในการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน โดยทุกภาคีเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) หน่วยงานภาคีเครือข่ายส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ได้แก่

(๑) คณะสงฆ์ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับส่วนกลางได้แก่ มหาเถรสมาคม ส่วนภูมิภาค คือ เจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับ รวมถึงครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่สถานศึกษารักษาศีล ๕ นำกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ บูรณาการร่วมกับสถานศึกษา ขยายผลจากนามธรรมสู่รูปธรรม

(๒) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นหน่วยงานเป็นเลขานุการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามโครงสร้างของโครงการฯ มีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนระดับนโยบาย ขยายผลโครงการสู่สถานศึกษารักษาศีล ๕ สนับสนุนงบประมาณขับเคลื่อนโครงการฯ รวมถึงติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนนโยบาย

(๓) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ ปกครองอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหาร (ถ้ามี) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน สนับสนุนบุคลากรอบรมกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษา

(๔) ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงปราชญ์ท้องถิ่น ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

(๕) สถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จำนวน ๓ โรงเรียน ได้แก่ (๑) โรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าห้วย (๒) โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าห้วย ตำบลปงป่าห้วย (๓) โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย ดำเนินงานส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมตามหลักของ บ คือ ชุมชนหมู่บ้าน, ว คือคณะสงฆ์หรือวัด, ร คือ โรงเรียน และหน่วยงานราชการ บูรณาการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ดังนี้

(๕.๑) จัดทำเอกสารวิชาการของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษา ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน (แผน ๕ ปี), แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา, โครงการ/กิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษา

(๕.๒) จัดแผนการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ บรรจุลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมของสถานศึกษา เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์หน้าเสาธง

หลักเคารพธงชาติทุกวัน กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระและปฏิบัติธรรมวันศุกร์สุดสัปดาห์ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมศึกษาเรียนรู้ธรรมศึกษาในสถานศึกษา เป็นต้น

(๕.๓) เชิญชวนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ให้เข้าร่วมดำเนินโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมการรักษา ศิล ๕ ในสถานศึกษา โดยใช้ นักเรียนเป็นสื่อในการรณรงค์เชิญชวน และขยายผลการดำเนินงานไปยังภาคส่วนต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม

(๕.๔) กิจกรรมอาสาสมัครปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา รณรงค์ให้นักเรียน ร่วมสมัครเป็นอาสาสมัครปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา และประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชนร่วมเป็นอาสาสมัคร เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการรักษาศิล ๕

๒.๔.๕ วิธีการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนตามหลักของ “บวร”

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีชีวิตของคนไทย กลายเป็นรากฐานชีวิตในทุกๆ ด้าน ด้านด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศีลธรรม ศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางความเคารพศรัทธาให้ประชาชนได้ปฏิบัติตน อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม

ดังนั้น การบูรณาการในงานวิจัยนี้ จึงหมายถึงการบูรณาการโดยการนำสถาบันหลักในชุมชน คือ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) มาเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ตัดสินใจ แก้ปัญหาของชุมชนเอง โดยที่โรงเรียนมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ขณะเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาทุกด้านในพื้นที่รวมทั้งการจัดการศึกษา ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและศีลธรรม วัดมีบทบาทหน้าที่ที่จะให้การอบรมกล่อมเกล่าแก่สมาชิกในชุมชน หน่วยงานราชการทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนชุมชน สถานศึกษา และวัด ด้วยโครงการกิจกรรมเชื่อมประสานสนับสนุนการดำเนินงานสร้างกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กำหนดทิศทางพัฒนาาร่วมกัน ชุมชนก่อเกิดพลังในการพัฒนาสามารถแก้ไขปัญหาด้วยชุมชนเอง โดยเน้นประโยชน์และการมีส่วนร่วมของ ๓ สถาบันหลักในชุมชนตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑) ทุกภาคส่วนในชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนเข้มแข็งด้วยหลักศีลธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนา หน่วยงานภาครัฐดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนงาน/โครงการ/กิจกรรมของชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ

๒) ทุกภาคส่วนในชุมชน มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน จนเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๓) ทุกภาคส่วนในชุมชน ให้การสนับสนุนโครงการ/กิจกรรม ด้านศีลธรรม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถสืบทอดประเพณีและภูมิปัญญาชุมชน มีศาสนาเป็นเครื่องชี้นำชุมชนและสังคม พัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนให้คงอยู่สืบไป

๒.๕ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงกล่าวถึงศีล “ศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธศาสนา หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าข้อปฏิบัติของความเป็นคนก็ได้ เพราะฉะนั้น ศีล โดยเพราะศีลห้าจึงเป็นมนุษยธรรมเป็นธรรมของมนุษย์ หมายความว่าคนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น มิใช่ว่าจะเกิดมามีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมียธรรมคือ ศีลห้า สำหรับมนุษย์อีกด้วย^{๔๙}

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ศีลธรรมกลับมาเมื่อโลกสงบเย็นปรมิทธธรรมกลับมาเพื่อโอกาสสว่างไสว ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาจะวินาศ ถ้าปรมิทธธรรมไม่กลับมาโลกาจะมีตมน ดังนั้นทุกคนต้องช่วยกันทำให้กลับมาในฐานะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับโลก ธรรม คือหน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอดรอดชีวิตด้วยขอให้ธรรมเป็นที่พึ่งเป็นสรณะ พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้มีธรรมะเป็นสรณะมีตนเองเป็นที่พึ่งมีตนเองเป็นสรณะ ต้องทำให้ตนเองจะให้คนอื่นมาทำแทนไม่ได้ มีบอกให้ทราบว่าจะไม่เคยพบที่ไหนในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าสอนให้พึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่ไม่เคยมีหรือ มีแต่การสอนให้พึ่งตนเองให้พึ่งธรรมะ คือ จงปฏิบัติตามหลักพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นการปฏิบัติธรรมะ ก็กลายเป็นการพึ่งตนเองขึ้นมา ถ้าพระพุทธเจ้าช่วยเป็นไสยศาสตร์ขึ้นมาอีกนั้นแหละ ส่วนภายนอกมาช่วยก็กลายเป็นไสยศาสตร์ พึ่งตนเอง ช่วยตนเอง จึงจะเป็นพุทธศาสตร์^{๕๐}

กระทรวงศึกษาธิการ ในตำราหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ระบุไว้ว่า “การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ ประกอบด้วย ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้นยอมรับความแตกต่าง และมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก^{๕๑}

ลภากัทร พลสิทธิ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ – ๗ “ พบว่า ๑) ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ – ๗ มีปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ และด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากร

^{๔๙} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), มนุษยธรรม, หน้า ๑๑.

^{๕๐} พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะบันทึกรำลึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ดสันเพรสโปรดักส์, ๒๕๔๙), หน้า ๘.

^{๕๑} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการแก้ปัญหาลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ๒) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ – ๗ จำแนกตามสถานภาพโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธด้านการแก้ปัญหาลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธ และด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ยกเว้นด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้มีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (๓.๑) ด้านบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนควรกำหนดปฏิทินการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไว้อย่างชัดเจนพร้อมกับแจ้งให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ (๓.๒) ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมพร้อมกับ กำกับ นิเทศติดตามการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการในการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (๓.๓) ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาครูควรเปลี่ยนสถานที่ไปจัดกิจกรรมที่วัด ศาลาประชาคม สวนป่าโรงเรียน หรือห้องจริยธรรม และบริเวณวัดที่มีบรรยากาศใกล้เคียงกับธรรมชาติ (๓.๔) ด้านการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ทางการสอนมีความรู้ทางด้านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมาเป็นพระวิทยากรช่วยสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน (๓.๕) ด้านการแก้ปัญหาลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน โรงเรียนควรต้องสร้างองค์กรเครือข่ายผู้ปกครองในชุมชนให้ผู้ปกครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนขณะดำเนินชีวิตอยู่ที่บ้านและสร้างกลุ่มแกนนำนักเรียนผู้ประพฤติดี^{๕๒}

สมโภชน์ ยิ่งสงฆ์ กล่าวว่าอิทธิพลแห่งศีลของภุมมิตตมุตตมไทย ปรากฏร่องรอยได้อย่างชัดเจนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การสวดทศชาติ การสวดเทศน์มหาชาติ เป็นต้น และด้านสังคมกล่าวคือ ภุมมิตตมุตตมเป็นเรื่องอดีตชาติก่อนการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าที่บำเพ็ญศีลอุปัชฌาย์ โดยเป็นคติสอนใจในเรื่องการรักษาศีลไว้ไม่ให้ขาด บันทึกเป็นชาดกในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญยิ่ง เป็นแหล่งความรู้ หรือวิทยากรต่าง ๆ อย่างลุ่มลึกและกว้างขวาง ทำให้สังคมไทยที่มีความเชื่อเรื่องการสั่งสมการทำบุญโดยการรักษาศีลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกเหนือจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ซึมซาบอยู่ในจิตใจทำให้ส่งผลให้เกิดสถาบันหลักที่สำคัญของชาติ ที่สะท้อนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย ที่เรียกว่า “สถาบันพระพุทธศาสนา” อิทธิพลแห่งศีลที่มีต่อสังคมไทย นั้นปรากฏได้ไม่ชัดเจนนักในด้านจริยธรรม, ด้านศิลปวัฒนธรรม, ด้านสังคม, ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจเป็นกิจกรรมทางโลก มีใช้หน้าที่ของศาสนา แต่หน้าที่และบทบาทของศาสนาที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

^{๕๒} ลภภักตร์ พลสิทธิ์, “ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑-๗”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๑).

นั่น คือการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องในกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่อย่างไรก็ตาม อิทธิพลแห่งการบำเพ็ญ ศิลปกรรมในอุทิศตน ก็เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งในอีกหลายๆ เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย^{๕๓}

พระครูปลัดสุครึฏ์ วิริยโร (คงรักษา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม” กล่าวว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารขององค์กร การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอยู่ที่ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการ ดำเนินการขององค์กรมากที่สุด องค์กรควรที่จะได้รับการเอาใจใส่พิจารณาเป็นอันดับแรก มากกว่าปัจจัยอื่นๆ ดังนั้นมนุษย์จึงมีความสำคัญต่อตนเองครอบครัวและต่อสิ่งรอบๆ ตัวที่มนุษย์ดำรง อยู่ในสถานะนั้นๆ การใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรมมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งทางพระพุทธศาสนาแบ่งไว้ ๓ ระดับ คือระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับบุคลิกและสติปัญญาของบุคคลที่จะพึงปฏิบัติได้ตามความสามารถของตน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนามีได้สอนเฉพาะคำสอนที่เป็นโลกุตระ (ขั้นเหนือโลก เช่น นิพพาน) อย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังจัดคำสอนไว้ให้ชาวโลกสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ทุกระดับ คำ สอนเรื่องเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นคำสอนที่มุ่งให้บุคคลเป็นมนุษย์ที่ดี เป็นมนุษย์ที่ดี เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ตามความต้องการของสังคมมนุษย์และต้องเว้นเบญจศีลและปฏิบัติตามเบญจธรรม ซึ่งเรียก อีกอย่างว่ามนุษยธรรมโยส่งผลสัมฤทธิ์ออกมาเป็นการพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน คือ

ผลสัมฤทธิ์ด้านความสุข (สึเลนะ สุขตัง ยันติ)

ผลสัมฤทธิ์ด้านโภคทรัพย์ (สึเลนะ โภคะ สัมปทา)

ผลสัมฤทธิ์สูงสุดคือความสงบร่มเย็น (สึเลนะ นิพพุตัง ยันติ)

เพราะฉะนั้น ผู้หวังความสุขความสงบและสมบัติดังกล่าวพึงงดเว้นการละเมิดเบญจศีล รักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ไม่ให้งดพร้อยด้วยประการทั้งปวงพึงรักษาให้ดีเท่าชีวิตและใน ขณะเดียวกันก็ควรสะสมอบรมบำเพ็ญหลักเบญจธรรมให้เจริญงอกงามมากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นดังนั้น ย่อมจะได้รับประโยชน์สมปรารถนา^{๕๔}

อมร อำไพรุ่งเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร” ได้กล่าวสรุปการล่วงละเมิดศีล ๕ ไว้ ๗ ด้านดังนี้

๑. หลักการและเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็คือ เจตนารมณ์ที่มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการจัดระบบโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์ที่จะครอบคลุมให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ ทั้งหมด ดังนั้นเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่เพียงแต่จะแก้ไขปัญหา เรื่องการละเมิดกันระหว่างบุคคลกับบุคคลแบบตรงไปตรงมาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงปัญหาที่กว้าง ขึ้นดังได้กล่าวในข้างต้น

^{๕๓} สมโภชน์ ยิ่งสังข์, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ศิลปกรรมในภูมิทัศน์วัด”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๕๔} พระครูปลัดสุครึฏ์ วิริยโร, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๒. ปัจจัยส่งบุคคลของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๑ – ๒๕ ปี จบการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด เป็นพนักงานบริษัท อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมานานมากกว่า ๕ ปี เขตที่อยู่อาศัยกระจายทั่วกรุงเทพมหานครและส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจ๊กสรร และอาร์ทเม้นท์

๓. ทักษะที่มีต่อการรักษาและล่องละเมียดศิลป์ ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร เห็นด้วยมากที่สุดได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน และทัศนคติไม่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การล่าสัตว์เป็นกีฬาที่น่าตื่นเต้น

๔. ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัย เขตที่อาศัย และลักษณะสภาพแวดล้อมที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลต่อระดับทัศนคติที่มีต่อศิลป์ ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ละเมียดศิลป์ ๕ โดยการฆ่าสัตว์ หีบเงินพ่อแม่ไปใช้โดยไม่บอกกล่าว มีเพศสัมพันธ์กับคู่รักของตนก่อนแต่งงาน โกหกพ่อแม่ และดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ ดื่มสุรา และดื่มเบียร์ ไวน์ ส่วนพฤติกรรมการรักษาศิลป์ ๕ ส่วนใหญ่รักษาศิลปะอย่างเข้มงวดในบางโอกาส (เช่น เมื่อเข้าอบรมกรรมฐาน) และส่วนใหญ่รักษาศิลปะข้อ ๒ รองลงมารักษาศิลปะข้อ ๓ ข้อ ๑ ข้อ ๕ และข้อ ๔ ตามลำดับ มีเป็นส่วนน้อยที่ไม่เคยรักษาศิลปะ ๕ เลย และส่วนใหญ่เห็นว่าสถานที่ที่มีผลต่อการรักษาศิลปะ ๕ และพบว่าสถานที่ที่มีผลมากที่สุดคือที่วัด รองลงมาคือที่บ้าน ที่ทำงาน ตามลำดับ

๖. ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัย เขตที่อาศัย ลักษณะสภาพแวดล้อมที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและทัศนคติต่อการรักษาและล่องละเมียดศิลป์ ๕ พบว่า มีผลต่อพฤติกรรมการรักษาและล่องละเมียดศิลป์ ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๗. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้คนไทยไม่สามารถรักษาศิลปะ ๕ ได้ เป็นเพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พุทธศาสนิกชนไม่ใส่ใจในศาสนาและเพราะความอยากได้อะไรก็มีไม่รู้จักพอของมนุษย์ ส่วนแนวทางแก้ไขพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ แนะนำให้ บอกให้รู้ถึงโทษของการทำร้ายสัตว์ รัฐบาลควรทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีงานทำ ควรบอกถึงข้อดีของการรักเดียวใจเดียว ควรรณรงค์ให้พูดแต่ความจริง ไม่โกหก ควรบอกให้รู้ถึงโทษของการดื่มสุราว่ามีข้อเสียอย่างไรบ้าง ส่วนแนวทางที่จะสามารถช่วยให้พุทธศาสนิกชนหันมารักษาศิลปะ ๕ มากขึ้น ส่วนใหญ่แนะนำให้ พ่อแม่ควรให้การอบรมสั่งสอนตั้งแต่เด็ก ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์คนหันมาสนใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น งดสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดสิ่งล่อใจ เช่น ผับ คาราโอเกะและควรมีบทลงโทษที่จริงจังและรุนแรงมากขึ้น^{๕๕}

พระชัยณรงค์ วิทิต (รองมจรุค) กล่าวว่า ศิลปะ ๕ เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดีเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศิลปะเป็นที่ยึดแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะมีความปกติการกาย วาจา เป็นที่ยึด

^{๕๕} อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรม การรักษาและการล่องละเมียดศิลป์ ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

โดยมีองค์ประกอบของศิลป์ ๕ แต่ละข้อ คือเจตนาเป็นความไม่ก้าวล่วงทางกายและวาจาให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตประจำวันและอนาคตเป็นอันสงบ และในทางตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศิลป์ เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวร โดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บั่นทอนความก้าวหน้า ความเจริญ และความสงบสันติสุข ในการดำเนินชีวิตการประยุต์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น คือการพัฒนาทางด้านศิลป์ให้เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นสำคัญ ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่โดยนำหลักศิลป์ที่ประกอบด้วยธรรมหลายๆ อย่างมาประกอบการประพฤติปฏิบัติ ๑) มีเจตนาตั้งใจไว้ ๒) มีเจตสิกคือความงดเว้น ๓) มีความสังวรด้วยสติ ๔) มีความก้าวล่วงกิเลสหายาบคาย ทางกาย วาจา การไม่ล่วงศิลป์ได้นั้นจะต้องอาศัยการงดเว้น ๓ อย่าง คือ มีเจตนาวิริต สมาทานวิริต และสัมปัตติวิริต เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เป็นนิจ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ห่างไกลจากอกุศลธรรมต่างๆ ทำให้รักษาศิลป์ได้อย่างบริสุทธิ์ และการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ ในสังคมย่อมมีแต่เกื้อกูลและสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสันติ คือ ความสงบสันติภายใน และความสงบสันติ มีกติกากฎระเบียบในการดำเนินชีวิต ปราศจากทุกข์ และอุปสรรคทั้งปวงและยังสามารถพัฒนาก้าวถึงความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด^{๕๖}

พระสมุห์วารินทร์ ญาณวิโช (แซ่จิว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการรักษาเบญจศิลป์ของพระชาชนในชุมชนวัดบ้านหลวง อำเภอตอนตม จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับพฤติกรรม การรักษาเบญจศิลป์ของพระชาชนในชุมชนวัดบ้านหลวง อำเภอตอนตม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (=๔.๔๗)

๒. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรม การรักษาเบญจศิลป์ของพระชาชนชุมชนวัดบ้านหลวง อำเภอตอนตม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่า การรักษาศิลป์ขึ้นอยู่กับจากการประพฤติผิดในกามระหว่างชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

๓. ปัญหาอุปสรรคได้แก่ สถานบันเชิงเกิดขึ้นมากมายทำให้พระชาชนกลุ่มวัยรุ่นต้องโกหกผู้ปกครองเพื่อออกไปเที่ยว มีการดื่มสุราอยู่ในสังคมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงอันตรายอย่างชัดเจน ข่าวสารที่เกี่ยวกับการกินสัตว์บางชนิดเพื่อรักษาโรคทำให้เกิดการฆ่าสัตว์มากขึ้น ละครที่ทำให้เกิดการประพฤติผิดในกามเพราะพระชาชนกระทำตามแบบอย่างอันเป็นการผิดศีลธรรมอันดี และข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีทำให้เกิดค่านิยมที่รุนแรงทำให้ประชาชนเกิดความอยากรู้ได้จึงลักทรัพย์ผู้อื่น^{๕๗}

พระประพันธ์ศักดิ์ ธีธมโม กล่าวสรุปในผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์เรื่อง การนำศิลป์ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สกรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี ว่า แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลป์ ๕ คือ องค์การทาง

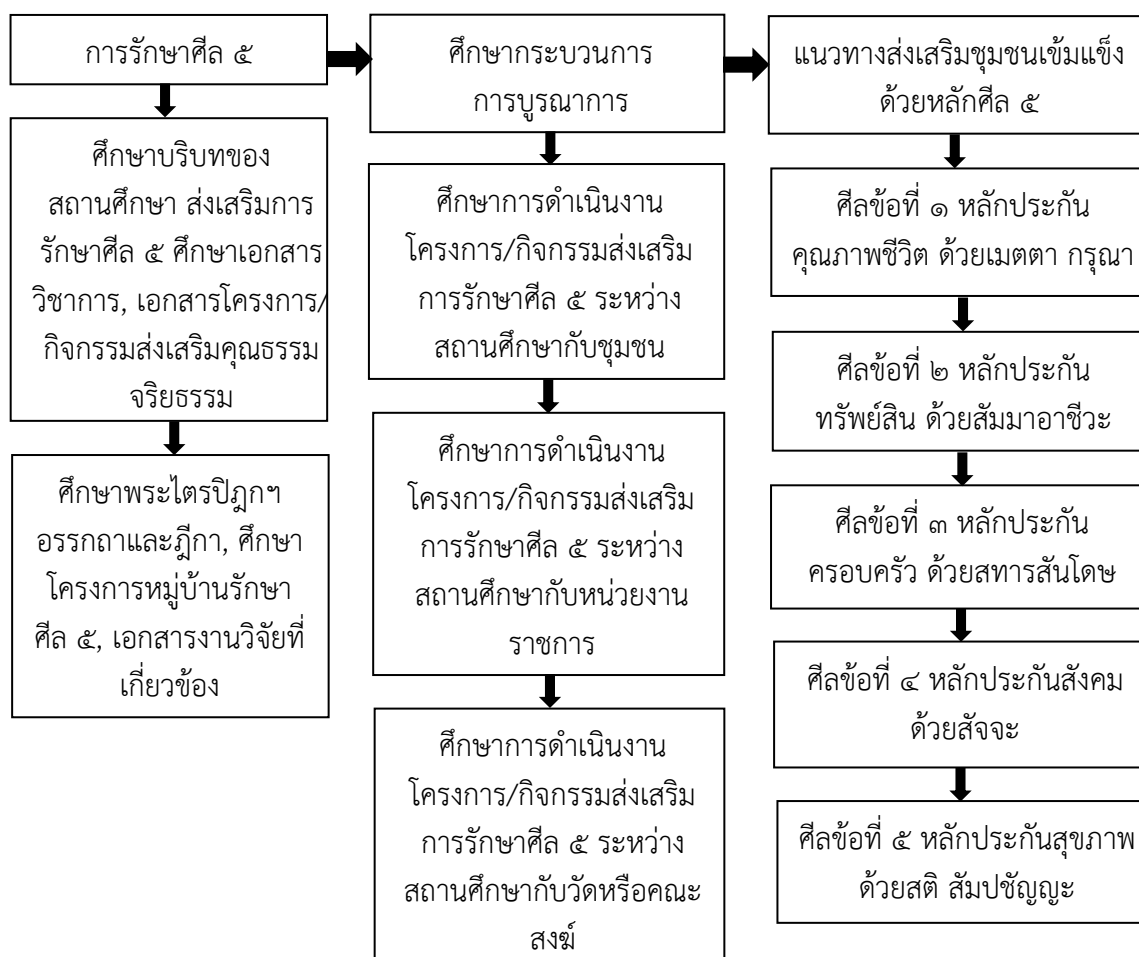
^{๕๖} พระชัยณรงค์ วิทิต (รองมจรุต), “การประยุต์หลักศิลป์ ๕ เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๕๗} พระสมุห์วารินทร์ ญาณวิโช (แซ่จิว), “พฤติกรรม การรักษาเบญจศิลป์ของพระชาชนในชุมชนวัดบ้านหลวง อำเภอตอนตม จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระพุทธศาสนา รัฐ และองค์กรต่างๆ ไป ควรมุ่งสร้างความเข้าใจ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศีล ๕ ในฐานะที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญแห่งความเป็นมนุษย์ สร้างพื้นฐานแห่งวินัย ศีล ที่เกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติและพัฒนาพฤติกรรมและจิตสำนึกที่สูงขึ้นไป^{๕๘}

สรุป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยพบว่า ศีล ๕ เป็นคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ควรสมทานรักษาในชีวิตประจำวัน ควรได้รับการส่งเสริมตามหลักของ บ-ว-ร โดยเริ่มจากสถานศึกษา ชุมชน สังคม อาศัยภาคีเครือข่ายทางการศึกษา คือ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชุมชน สังคม เกิดพลวัตรขับเคลื่อนสังคมให้มั่นคงด้วยประเพณีวัฒนธรรมวิถีพุทธ มั่นคงด้วยศีลธรรมจริยธรรม ยั่งยืนด้วยพุทธศาสตร์ประยุกต์ใช้เกิดคุณค่าแก่สังคม ด้วยกระบวนการบูรณาการ

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๕๘} พระประพนธ์ศักดิ์ ธีรธมโม, “การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สกรักพิทยา) จังหวัดสระบุรี”, มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐), หน้า ๑๑๘.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๑ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๓.๑.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๑.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

๓.๑.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๕ สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีแบบวิธีผสมวิธี (Mixed Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี หลักพุทธธรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ต่อไป

๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๓.๑.๑ รูปแบบการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการนำผลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดังนี้

๓.๑.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ๑) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓ คน ๒) ครูผู้สอน จำนวน ๔ คน ๓) พระสงฆ์ ได้แก่เจ้าอาวาสและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน ๕ รูป ๔) กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๒ คน ๕) นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒ คน ๖) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๖ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๒ รูป/คน มีรายชื่อดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	ตำแหน่ง
๑) นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๒) นางสาวศรีสุภางค์ ฤงเงิน	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๓) นายदनัย อินโองการ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๔) นางสาวสุทิน มิ่งขวัญ	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๕) นางสาวสุณี จันทร์เปรม	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๖) นายณัฐพงศ์ ฤงพลอย	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๗) นางสมปาน ทาบัว	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๘) พระครูสุธรรมกิตติวงศ์	เจ้าคณะอำเภอด่านซ้าย เจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๙) พระครูไพศาลรัตนกิจ	เจ้าอาวาสวัดบ่อแก้ว และครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๑๐) พระครูโสภณ ขนติธโร	เจ้าอาวาสวัดสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๑๑) พระสมุห์ธวัช ธมมกาโม	ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๑๒) พระสำราญ ขนติธโม	ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
๑๓) นายชัยชาญ มีมาก	กำนันตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่

๑) นางลำดวน แสนสมบัติ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านชัย จังหวัด แพร่
๑๕) นายประยูร กายาน	นายกเทศมนตรีตำบลปางป๋าย อำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่
๑๖) นายเน้ย สมบูรณ์เถิง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย อำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่
๑๗) นายอิสรา สุขแจ่มใจ	นายอำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่
๑๘) นางเบญจมาศ มณเฑียร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒
๑๙) นางสาวมณฑาทิพย์ กาศเกษม	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒
๒๐) นางสาวนันทา สิริวาท	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระ ยุพราชด่านชัย จังหวัดแพร่
๒๑) พ.จ.อ.ชูศิลป์ ฝากมิตร	พยาบาลเทคนิคชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระ ยุพราชด่านชัย จังหวัดแพร่
๒๒) ร.ต.ท.นพพร พุ่มนวล	หัวหน้าชุดมวลชนสัมพันธ์ รองสารวัตรป้องกันและ ปราบปราม สถานีตำรวจภูธรด่านชัย จังหวัดแพร่

๓.๑.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์

Silvr man, ๒๐๐๐ ได้นำเสนอถึงวิธีการรวบรวมข้อมูลมี ๔ วิธี คือ (๑) การสังเกต (Observation) (๒) ตำราและเอกสาร (Texts & Documents) (๓) การสัมภาษณ์ (Interviews) (๔) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ (Audio & video recording)^๑ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึนึกคิด ความเห็นและมุมมอง ค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นๆ ได้มีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ หรือสภาวะแวดล้อมอย่างไร และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้^๒

๑. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด ทั้งนี้ในการดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑) กำหนดโจทย์การวิจัย เป็นเกณฑ์หลัก

๒) กำหนดวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์ที่ต้องการทราบ เพื่อให้สอดคล้องกับโจทย์การวิจัย

^๑ Silverman, D., *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, (London, Sange, 220), p. 90.

^๒ Creswell, J. W., *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among five Traditions*, Op. cit., p.121.

- ๓) กำหนดข้อคำถามเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด
- ๔) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๕) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- ๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
- ๗) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- ๑) นำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบูรณาการการรักษาศิล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๒) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบแล้วมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๑.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การสัมภาษณ์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากแนวคิดของ Patton ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์เป็นการสื่อสารที่จะทำให้เข้าใจถึงการบูรณาการการรักษาศิล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ซึ่งคำตอบที่ได้จะนำมาประมวลผลจัดหมวดหมู่ การใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจะสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการถัดมาคือ การจัดการเก็บข้อมูล ไมล์และฮูเบอร์มัน กล่าวถึงการจัดการข้อมูลว่า ในการบริหารจัดการข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นเนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลายแหล่ง บางครั้งอาจเป็นวัสดุต่างๆ เราจะต้องการจัดให้มีความง่าย ยึดหยุ่น^๓ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

๓.๑.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำรายงานหรือวิทยานิพนธ์ ซึ่ง Creswell อ้างว่า การได้มีวิเคราะห์ข้อมูลในเวลาเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในด้านการช่วยให้เห็นภาพหรือโครงสร้างของการศึกษา ดังนั้น เมื่อ

^๓ Miles, M. B., & Huberman, A. M., *An expanded sourcebook of qualitative data analysis*, 2ed, (Thousand Oaks, CA: Sage, 1994), p.5.

สัมภาษณ์เสร็จ จึงควรมีการถอดเทปออกมาให้รวดเร็วและทำการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสนับสนุนและอ้างอิงในส่วนต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้ง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วๆ ไปต้องมีความเชื่อมโยง และบูรณาการสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความและอภิปรายผลเป็นเอกภาพ^๔

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒.๑ รูปแบบการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม เพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ จากประชากร ๑) นักเรียน จำนวน ๔๗๖ คน ๒) บุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๕๐ คน ๓) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน ๒๗ รูป/คน ๔) พระสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป ๕) ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๑๐๐ คน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๖๓ รูป/คน ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นการสอบถามแบบเลือกตอบ จากนั้นจึงนำผลไปวิเคราะห์ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าสถิติค่าความถี่ (Frequency)

๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร

ได้แก่ นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๖๓ รูป/คน ตามตาราง ๓.๒

๒. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยการสุ่มแบบแจกแจง (ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% คลาดเคลื่อนเท่ากับ ๕%)^๕ ตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา ตามตารางที่ ๓.๒ ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{สูตร } n = \frac{x^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + x^2 p (1-p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มประชากร

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

x^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($x^2=3.841$)

p = สัดส่วนของสัญญาณที่สนใจในประชากร ($p= 0.5$)

^๔ Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L., & Hanson, W. E., *Advanced mixed methods research designs*, (Thousand Oaks, CA: Sage, 2003), p.229.

^๕ สุวิมล ติรภานนท์, *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๙.

ดังนั้น เมื่อคำนวณหาขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จึงได้กลุ่มประชากรตัวอย่างแบบแจกแจงรวม ๕ กลุ่มประชากร ดังตารางที่ ๓.๒ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๒ แสดงที่มาของกลุ่มประชากรตัวอย่างและกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของประชากร

ที่	กลุ่มประชากร	ประชากร	$n = \frac{x^2 N p(1-p)}{e^2(N-1) + x^2 p(1-p)}$	กลุ่มตัวอย่าง
๑	ผู้บริหารฯ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านสวนหลวง	๑๓๖	$\frac{๑๓๐.๕๙๔}{๑.๒๙๗๗๕}$	๑๐๑
๒	ผู้บริหารฯ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้านปางป่าหวาย	๑๕๙	$\frac{๑๕๑.๗๑๙๕}{๑.๓๕๕๒๕}$	๑๑๒
๓	ผู้บริหารฯ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว	๒๕๘	$\frac{๒๔๗.๗๔๔๕}{๑.๖๐๒๗๕}$	๑๕๕
๔	พระสงฆ์	๑๐	$\frac{๙.๖๐๒๕}{๐.๙๘๒๗๕}$	๑๐
๕	ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และ หน่วยงานราชการ	๑๐๐	$\frac{๙๖.๐๒๕}{๑.๒๐๗๗๕}$	๘๐
รวม		๖๖๓		๔๕๘

๓.๒.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังนี้

๑. การสร้างเครื่องมือ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นการศึกษาบริบทของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษา ศิล ๕ สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนแบบบูรณาการ, และศึกษาด้านเอกสารวิชาการ เอกสารโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษา ศิล ๕ สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนแบบบูรณาการแพร่ แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด แบบเลือกตอบเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับการดำเนินงานการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ขยายผลสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ ด้านๆ ละ ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) หลักประกันชีวิต ๒) หลักประกันทรัพย์สิน ๓) หลักประกันครอบครัว ๔) หลักประกันสังคม ๕) หลักประกันสุขภาพ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน ของเรนชีสลิเคิร์ท หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ท แบ่งออกเป็น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถาม^๖

คะแนน ๕	หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมมาก
คะแนน ๓	หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมปานกลาง
คะแนน ๒	หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมน้อย
คะแนน ๑	หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมน้อยที่สุด

จากนั้น นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย โดยการหาค่าอันตรภาคชั้น เพื่อจัดระดับช่วงของการหาค่าเฉลี่ย

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากนั้นสามารถจัดเกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อคำถามที่ได้จากผลการประเมินผล^๗ มีดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ การแปลความหมาย

- ๔.๕๐ - ๕.๐๐ ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด
- ๓.๕๐ - ๔.๔๙ ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

^๖ ชูติระ ระบอบ และคณะ, **ระเบียบวิธีวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

^๗ ชูตรี วงศ์รัตน์, **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

๒.๕๐ – ๓.๔๙ ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการ
รักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อการสร้างความ
เข้มแข็งสู่ชุมชน อยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

๑.๕๐ – ๒.๔๙ ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการ
รักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อการสร้างความ
เข้มแข็งสู่ชุมชน อยู่ในระดับพึงพอใจน้อย

๑.๐๐ – ๑.๔๙ ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการ
รักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อการสร้างความ
เข้มแข็งสู่ชุมชน อยู่ในระดับพึงพอใจน้อยที่สุด

สำหรับการแปลค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย S.D. การแปลความหมาย

ต่ำกว่า ๐.๕๐ มากที่สุด

๐.๕๑ – ๐.๙๙ มาก

๑.๐๐ – ๐.๔๙ ปานกลาง

๑.๕๐ – ๑.๙๙ น้อย

๒.๐๐ – ขึ้นไป น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้
บรรยายพรรณนาถึงปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะของการดำเนินกิจกรรม

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการการรักษาศิล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้าง
ความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ไปให้อาจารย์ที่
ปรึกษาดูตรวจสอบแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่
ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์
ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบแล้วมาปรับแก้ไขตาม
ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน
๓ คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ วุฒิการศึกษา
ระดับปริญญาเอก หรือมีความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาและทางด้านเครื่องวิจัยเป็นอย่างดี
เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ดีขึ้น
ประกอบด้วย ๓ ท่าน ดังนี้

(๑) พระครูโสภณพัฒนานุยุต, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

(๒) พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ ป.ธ.๙ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ พองคำ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective: IOC)^๘ ได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๗

๓. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จำนวน ๓ โรงเรียนๆ ละ ๓๐ คน รวมจำนวน ๙๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Conbach)^๙ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๗

๓.๒.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

๑) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๒) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้ โดยขอความร่วมมือจากสถานศึกษา ผู้นำชุมชนท้องถิ่น คณะสงฆ์ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๔๕๘ ชุด

๓) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบให้สมบูรณ์ด้วยตนเอง

๔) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องอีกครั้ง

๕) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล แล้วบันทึกเป็นรหัสไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์

๖) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

๗) ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

๘) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจากคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

(๑) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

(๒) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

^๘ พิสนุ พองศรี, วิจัยในชั้นเรียน : หลักและเทคนิคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๑.

^๙ Conbach. Lee J, *Essentials of psychological testing*, 4th ed, (New York : Harpe & Row, 1971), p 123.

(๓) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมบูรณาการการรักษาศิล ๕ ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาเชิงพรรณนา

๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติค่าความถี่(Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการบรรยายข้อมูลทั่วไป

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

X แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N แทน จำนวนข้อมูล

๒. การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N แทน จำนวนข้อมูล

๓. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน

N แทน จำนวนข้อมูล

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ แบบสอบถาม จำนวนจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๔๕๘ ชุด จากกลุ่มประชากรทั้งหมด ๖๖๓ คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวนทั้งสิ้น ๒๒ รูป/คน เป็นบุคลากรทางการศึกษา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงทำให้เกิดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

๔.๑ บริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิลป ๕

๑) สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕, แผนปฏิบัติการประจำปีการ โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิลป ๕

ผลการศึกษาข้อมูลพบว่า โรงเรียนมีรูปแบบการมีส่วนร่วมคณะกรรมการภาคี ๔ ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการนักเรียน ในการทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญขอบแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน^๑ โดยเน้นให้ข้อมูลข่าวสารรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษา

^๑ สัมภาษณ์ นางเบญจมาศ มณฑียร, ศิษยานุศิษย์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการและตัดสินใจดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน^๒ มีการบริหารจัดการศึกษาดังนี้

๑) สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินงานตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกัน^๓

๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยทบทวนงาน/โครงการและผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ จุดอ่อน จุดแข็ง นอกจากนั้นยังคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา^๔

๓) โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ส่งเสริมเอกลักษณ์ตามลักษณะชุมชนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการเรียนรู้ในกลุ่มสาระหลักและกลุ่มสาระรอง ถอดบทเรียนเป็นกิจกรรมโครงการโครงการต่างๆ ส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทุกสถานศึกษามีครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและสามารถสอบความรู้ธรรมศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวงของคณะสงฆ์ได้เป็นประจำทุกปี^๕

๒) สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โรงเรียนมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕

(๑) โรงเรียนร่วมกับทางวัดและคณะสงฆ์อบรมเรียนรู้ศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียน สัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง อย่างสม่ำเสมอ^๖

(๒) โรงเรียนมีกิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิก่อนเรียน^๗

^๒ สัมภาษณ์ นายดนัย อินโองการ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวณพารพ กาศเกษม, ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นางสาวศรีสุภาภรณ์ ฤงเงิน, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ พระครูไพศาลรัตนกิจ, เจ้าอาวาสวัดบ่อแก้ว ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่, ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

(๓) โรงเรียนกำหนดให้คณะครู นักเรียน แต่งกายด้วยชุดสีขาวปฏิบัติธรรมเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร ฟังธรรม ทุกวันธัมมัสสนะ^{๙๗}

(๔) โรงเรียนกำหนดให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา^{๙๘}

(๕) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โดยดำเนินกิจกรรมตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการ สู่โรงเรียนวิถีพุทธและแบ่งเป็นด้าน ได้ดังนี้^{๙๙}

(๕.๑) ด้านกายภาพ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดตามสถานที่ต่างๆ มีความสะอาดร่มรื่น มีห้องพระ/ลานธรรม ไม่มีสิ่งเสียดสี เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน

(๕.๒) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ใส่เสื้อขาวทุกคน ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ ฯลฯ

(๕.๓) ด้านการเรียนการสอน บริหารจิต – เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียนทั้งภาคเช้าและบ่าย จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทำโครงการคุณธรรมจิตอาสาสัปดาห์ละครั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

(๕.๔) ด้านพฤติกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน รักษาศีล ๕ ยิ้มง่าย – ไหว้สวย - กราบงาม ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร ไม่ดั่ง - ไม่หก - ไม่เหลือ ประหยัด - อุดม - ถนอมเครื่องใช้ และกำจัดขยะถูกวิธี มีความไม่รู้จัก เป็นต้น

(๕.๕) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ ไม่มีอาหารขยะในโรงเรียน ไม่ดูดนักเรียน ชื่นชมความดี หน้าเสาธงทุกวัน สะท้อนความรู้สึกที่ได้ทำความดี

๓) สถานศึกษาร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงานโครงการและกิจกรรม ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในชุมชนและสังคม

ผลของการศึกษาพบว่า โรงเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้บูรณาการแผนงานโครงการของส่วนราชการและหน่วยงาน^{๑๐๐} มีลักษณะสอดคล้องกับโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับ

^{๙๗} สัมภาษณ์ นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายณัฐพงศ์ ฤงพลอย, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นางสาวสุทิน มิ่งขวัญ, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นางสาวมณฑารพ กาศเกษม, ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นางสาวมณฑารพ กาศเกษม, ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

จังหวัด ขยายผลโครงการเป็นสถานศึกษา หน่วยงาน รักษาстил ๕^{๑๒} ชุมชนได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนร่วมกับผู้ปกครอง เช่น กิจกรรมจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน^{๑๓} เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างมีส่วนร่วมตามหลัก “บ-ว-ร” เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามแนววิถีพุทธ

๔.๒ ศึกษาการบูรณาการการรักษาстил ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนจากมิติต่างๆ ในชุมชนดังนี้

๑) สถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียนประชาชนในชุมชนรักษาстил ๕ เนื่องในกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา, วันสำคัญของชาติและกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ เอกลักษณ์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีชนบทล้านนา มีกิจกรรมตามประเพณีความเชื่อท้องถิ่นมากมาย เมื่อศึกษาถึงลงไปให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ล้วนแฝงด้วยคติความเชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พิธีสืบขาคา แฝงด้วยปรีชาธรรมด้านความรู้รักสามัคคี แสดงออกด้วยไม้ค้ำศรี ๓ อันค้ำจุนกันอยู่ และอื่นๆ อีกมากมาย แต่งานพิธีตามประเพณีวัฒนธรรมจะเกี่ยวข้องกับศาสนพิธีที่เริ่มต้นด้วยการไหว้พระ สมาทานศีล ถวายทาน กรวดน้ำภาวนา^{๑๔} ดังนั้นโรงเรียน วัด ชุมชนต้องบูรณาการ ประยุกต์ อธิบายให้นักเรียนนักศึกษาประชาชนได้เข้าใจมูลเหตุความเชื่อปรีชาธรรมและภูมิปัญญาของโบราณจารย์แฝงคติไว้ อาศัยประเพณีวัฒนธรรมจรรโลงสังคมให้สงบสุขตามวิถีพุทธ^{๑๕}

หน่วยงานราชการได้มีการสั่งการและกำกับให้ทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น^{๑๖} พบว่ามีการกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านกำนัน รายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำเดือนทุกเดือนด้วยการเขียนรายงานและรูปภาพประกอบ เพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยมิติทางศาสนา^{๑๗} และกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ เช่น วันเด็กแห่งชาติ วันจักรี วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ วันแม่แห่งชาติ วันคล้าย

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระสมุทรวัช ธมฺมาโก, ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบล ปง ป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายประยูร กายาน, นายกเทศมนตรีตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูสุธรรมกิตติวงศ์, เจ้าคณะอำเภอเด่นชัย เจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย ตำบล ปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางลำดวน แสนสมบัติ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายอิสรา สุขแจ่มใจ, นายอำเภอเด่นชัย, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายชัยชาญ มีมาก, กำนันตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๗ มกราคม ๒๕๖๑.

วันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช วันปิยะมหาราช วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น ส่วนราชการกำหนดให้มีพิธีชดเชยให้หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ กลุ่มพลังมวลชน จิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ และประชาชน ร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญพระกุศล/กุศล กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อส่งเสริมพลังรักสามัคคีเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยมิติสถาบันหลักของชาติ^{๑๘}

๒) วัดและคณะสงฆ์ ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ของสถานศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า วัดและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ในโรงเรียนผ่านครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำหลักสูตรธรรมศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวงทำการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกโรงเรียน ให้นักเรียนและครูสามารถสอบความรู้ธรรมสนามหลวงและมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่สอบผ่านธรรมศึกษาสนามหลวงเป็นประจำทุกปี คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้พระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาส่งเสริมให้สถานศึกษารักษาศีล ๕ เน้นหลักเบญจศีล เบญจธรรม^{๑๙} ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ตำรวจ บูรณาการร่วมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข โดยประสานงานกับส่วนราชการร่วมบูรณาการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนมีจิตสาธารณะทำความดีด้วยหัวใจส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา^{๒๐}

๓) ชุมชน ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ของสถานศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ โดยผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น ได้ให้ความสนใจและเอาใจใส่ส่งเสริมประชาชนในชุมชนรักษาศีล ๕^{๒๑} ส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความรักความอบอุ่นแก่บุตรหลานในครัวเรือน บูรณาการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันผู้สูงอายุ วันเด็กแห่งชาติ^{๒๒} พัฒนาสาธารณประโยชน์จิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ กิจกรรมในวัด เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันอัมมัสวันะ เพื่อสร้างสร้างความสงบสุขให้แก่ชุมชน เป็นชุมชนน่าอยู่ด้วยศีลธรรม ส่งเสริมสถานศึกษาอบอุ่นด้วยความรักความเข้าใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันรู้จักแบ่งปันตามหลักไตรสิกขา เป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข^{๒๓}

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายเน้ย สมบูรณ์เถิง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูสุธรรมกิตติวงศ์, เจ้าคณะอำเภอเด่นชัย เจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย ตำบลพงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ร.ต.ท.นพพร พุ่มนวล, หัวหน้าชุดมวลชนสัมพันธ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๖ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายประยูร กายาน, นายกเทศมนตรีตำบลพงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางลำดวน แสนสมบัติ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางสมปาน ทาบัว, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศิล ๕ ของสถานศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ในชุมชน ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ ร่วมกับสถานศึกษา ร่วมกันดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล ๕” ขยายผล เป็นสถานศึกษาและหน่วยงานรักษาศิล ๕^{๒๔} ได้แก่

(๑) ผู้นำชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยกันฝึกฝนสร้างนิสัยที่ดีรอบครวรอบอุ้นและเข้มแข็ง โดยจัดอบรมเพื่อสร้างความตระหนักและมุ่งมั่นที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวชุมชน รักษาศิล ๕ ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคมที่สำคัญที่สุดเพราะครอบครัวอบอุ่นจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมที่สงบสุข^{๒๕} ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ การนำธรรมะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตมาพัฒนานิสัยที่ดีให้เกิดขึ้น จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความเข้าใจกัน มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันละกัน^{๒๖} ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๒ จะเป็นพลังสร้างสังคมไทยให้เข้มแข็งต่อไป

(๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร่วมบูรณาการให้ความรู้และดำเนินกิจกรรมตามหลักความมั่นคงของสุขภาพของคนในชุมชน^{๒๗} และหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ การให้ความรู้เรื่องโทษของการดื่มสุรา สูบบุหรี่ และสิ่งเสพติดทุกชนิด ทุกหน่วยงานในชุมชนร่วมกันบูรณาการแผนงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนบุคลากรและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ของวัด เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา^{๒๘}

(๓) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านสวนหลวง ได้จัดอบรมและทำกิจกรรม อย.น้อย จัดอบรมและทำกิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติดโลก สร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติดให้โทษส่งเสริมการรักษาศิลข้อที่ ๕ จัดอบรมและทำกิจกรรมวันเอดส์โลก สร้างภูมิคุ้มกันท้องในวัยเรียน^{๒๙} ส่งเสริมการรักษาศิลข้อที่ ๓

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางสาวศรีสุภาภรณ์ กุญเงิน, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านปางป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายเน้ย สมบูรณ์เถกิง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระสำราญ ขนติธมโม, ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนชุมชนบ้านปางป่าหวาย ตำบลปางป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางสาวสุณี จันทร์เปรม, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปางป่าหวาย ตำบลปางป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางสาวสุทิน มิ่งขวัญ, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปางป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พ.จ.อ.ชูศิลป์ ฝากมิตร, พยาบาลเทคนิคชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๖ มกราคม ๒๕๖๑.

(๔) สถานตำรวกฎธเด่นชัย ได้จัดอบรมให้ความรู้สร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติดให้โทษแก่นักเรียน ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ จัดอบรมวิจัยจรรจนแก่นักเรียน^{๓๐} ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔

(๕) อำเภอด่นชัย ได้ส่งเสริมให้สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานรักษาศิล ๕ และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาในอำเภอด่นชัย ได้แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จัดให้คณะนักเรียนทุกโรงเรียน ได้สวดมนต์บทน้อมเสด็จสุวรรคาลัย ในพิธีพระราชทานพระเพลิงพระบรมศพฯ และถวายดอกไม้จันทน์ส่วนภูมิภาคเขตอำเภอด่นชัย โดยมีนักเรียนโรงเรียนบ้านสวนหลวง และโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว เป็นแกนนำในการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะบทน้อมเสด็จสุวรรคาลัย และทำกิจกรรมศาสนพิธีต่างๆ ณ วัดศุขยกลางพิธีอำเภอด่นชัย วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ ยังความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก^{๓๑}

(๖) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ ได้ช่วยเหลือจัดอบรมนักเรียนแกนนำทำความดีรักษาศิล ๕ ส่งเสริมการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ และนำแข่งขันในระดับจังหวัด ระดับภาค ส่งผลให้โรงเรียนบ้านสวนหลวง เป็นโรงเรียนเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจังหวัดแพร่^{๓๒}

๕) โครงการและกิจกรรมการส่งเสริมรักษาศิล ๕ ของสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ดังนี้

(๑) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๑ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา^{๓๓}

(๑.๑) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

(๑.๒) โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

(๑.๓) โครงการสุขภาพดี มีจิตแจ่มใส นำเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย

(๒) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๒ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา^{๓๔}

(๒.๑) โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพ

(๒.๒) โครงการวิถีพุทธ สุจริต เศรษฐกิจพอเพียง

(๓) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๓ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา^{๓๕}

^{๓๐} สัมภาษณ์ ร.ต.ท.นพพร พุ่มนวล, หัวหน้าชุดมวลชนสัมพันธ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรเด่นชัย จังหวัดแพร่, ๖ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายอิสรา สุขแจ่มใจ, นายอำเภอด่นชัย, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายณัฐพงศ์ ฤกษ์พลอย, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวหาย ตำบลปางป๋าวหาย อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายดนัย อิน้องการ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางกนิษฐ์ภา ฐานะวุฒิกุล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางสาวศรีสุภางค์ ฤกษ์เงิน, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวหาย อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

- (๓.๑) โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
- (๓.๒) โครงการศิลปะพ้องร่ำลำนนา
- (๓.๓) โครงการส่งเสริมดนตรีล้านนา และดุริยางค์
- (๔) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๔ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา^{๓๖}
 - (๔.๑) โครงการโรงเรียนสุจริต (บริษัทสร้างการดี)
 - (๔.๒) โครงการส่งเสริมทักษะชีวิต
 - (๔.๓) โครงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
- (๕) โครงการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ข้อที่ ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา
 - (๕.๑) โครงการโรงเรียนสีขาว
 - (๕.๒) โครงการสุขภาพดี จิตแจ่มใส นำวัฒนธรรมเอกลักษณ์ไทย
 - (๕.๓) โครงการพัฒนาลูกเสือ-เนตรนารี
 - (๕.๔) โครงการร่วมมือสร้างสรรค์ แบ่งปันน้ำใจ สายใยชุมชน

๖) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ดังนี้

- (๑) ขาดความเข้าใจในหลักศิลป ๕ อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้ขาดทักษะในการประยุกต์ศิลป ๕ มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เข้ากับบริบทวิถีชีวิตประจำวัน และขาดตัวอย่างหรือต้นแบบการรักษาศิลป ๕ ชีวิตมีสุขอย่างเป็นรูปธรรม^{๓๗}

แนวทางแก้ไข

- (๑.๑) โรงเรียน ชุมชน วัดและคณะสงฆ์ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเยาวชนและประชาชน ได้มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ในกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ดำเนินการให้มากที่สุด^{๓๘}

- (๑.๒) จัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้กระทำความดีในทุกมิติสังคม เพื่อส่งเสริมและเป็นแรงกระตุ้นเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน เยาวชน ประชาชน อยากกระทำความดีให้ปรากฏ เพื่อเป็นชุมชนวิถีพุทธสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้^{๓๙}

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางเบญจมาศ มณเฑียร, ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางสมปาน ทาบัว, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางสาวสุณี จันทร์เปรม, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูสุธรรมกิตติวงศ์, เจ้าคณะอำเภอด่านชัย เจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอด่านชัย จังหวัดแพร่, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

๔.๓ แนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

๔.๒.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ, อายุ, อาชีพ และวุฒิการศึกษา โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Frequency) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๔๕๘)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๒๒๕	๔๙.๐๕
หญิง	๒๓๓	๕๐.๙๕
๒. อายุ		
๑๐ - ๒๐ ปี	๒๕๒	๕๕.๐๒
๒๑ - ๓๐ ปี	๒๒	๔.๘๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๓๘	๘.๓๐
๔๑ - ๕๐ ปี	๕๒	๑๑.๓๕
๕๑ - ๖๐ ปี	๖๙	๑๕.๐๗
๖๑ ปีขึ้นไป	๒๕	๕.๔๖
๓. อาชีพ		
นักเรียน	๒๕๒	๕๕.๐๒
ผู้บริหารฯ/ครู/บุคลากรทางการศึกษา	๕๕	๑๒.๐๑
ข้าราชการอื่น (ที่ไม่ใช่บุคลากรทางการศึกษา)	๖๕	๑๔.๑๙
ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น	๗๑	๑๕.๕๐
อื่น ๆ (เจ้าอาวาส/ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน)	๑๕	๓.๒๘
๔. การศึกษา		
ป.๑ - ป.๖	๑๒๘	๒๗.๙๕
ม.๑ - ม.๖	๑๙๐	๔๑.๔๘
อนุปริญญา	๒๒	๔.๘๐
ปริญญาตรี	๑๑๖	๒๕.๓๓
ปริญญาโท	๒	๐.๔๔
ปริญญาเอก	๐	๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของประชากรกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ สามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๙๕, รองลงมาคือเพศชาย จำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๐๕ ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๑๐ - ๒๐ ปี จำนวน ๒๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๒ รองลงมา คือ อายุ ๕๑ - ๖๐ จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๗ รองลงมา คือ อายุ ๔๑ - ๕๐ จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๕ รองลงมา คือ อายุ ๓๑ - ๔๐ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๐ รองลงมา คือ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๖ และน้อยที่สุดคืออายุ ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๐ ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน จำนวน ๒๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๒ รองลงมา คือ อาชีพผู้นำชุมชนท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาฯ) จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕๐ รองลงมา คือ อาชีพข้าราชการอื่น (ที่ไม่ใช่บุคลากรทางการศึกษา) จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๙ รองลงมา คือ อาชีพผู้บริหารสถานศึกษา/ครู/บุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๑ และน้อยที่สุดคืออาชีพอื่นๆ ได้แก่เจ้าอาวาส/ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน ๑๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๘ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔๘ รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙๕ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๓ และน้อยที่สุดคืออนุปริญญา จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๐ ส่วนระดับการศึกษาปริญญาเอก ไม่มี

๔.๒.๒ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการศึกษากการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในกรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” ใช้การวิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ตามความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑, ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒, ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓, ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔ และด้าน

หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

(N=๔๕๘)

ที่	การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันชีวิตชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑	๔.๒๗	๐.๖๖	มาก
๒	ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒	๔.๓๑	๐.๖๙	มาก
๓	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓	๔.๒๙	๐.๖๙	มาก
๔	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔	๔.๒๗	๐.๗๑	มาก
๕	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕	๔.๓๘	๐.๖๙	มาก
รวม		๔.๓๐	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D.= ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านหลักประกันสุขภาพ ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันครอบครัว ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิต ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑ และด้านหลักประกันสังคม ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑

(N=๔๕๘)

ที่	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันชีวิตด้วย เบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทำร้ายร่างกาย เบียดเบียนกันและกันเป็นต้น	๔.๓๘	๐.๖๗	มาก
๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความเมตตา กรุณา ซึ่งกันและกันในสังคม	๔.๓๙	๐.๖๘	มาก
๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน	๔.๒๔	๐.๖๗	มาก
๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ แก่นักเรียนและประชาชน	๔.๑๓	๐.๖๗	มาก
๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ ในสถานศึกษาและชุมชน	๔.๑๙	๐.๖๙	มาก
รวม		๔.๒๗	๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา หลักประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๐.๖๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความเมตตา กรุณา ซึ่งกันและกันในสังคม” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทำร้ายร่างกาย เบียดเบียนกันและกันเป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ ในสถานศึกษาและชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ แก่นักเรียนและประชาชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒

(N=๔๕๘)

ที่	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันทรัพย์สิน ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๒	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ฉก ชิง วิ่งราว เป็นต้น	๔.๔๕	๐.๖๘	มาก
๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนเรียนรู้สัมมาชีพสุจริต และทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนได้	๔.๓๘	๐.๖๗	มาก
๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน	๔.๒๘	๐.๖๘	มาก
๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชน	๔.๒๓	๐.๖๙	มาก
๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๒ ในสถานศึกษาและชุมชน	๔.๒๑	๐.๗๒	มาก
รวม		๔.๓๑	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา หลักประกันทรัพย์สิน ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๑, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ฉก ชิง วิ่งราว เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนเรียนรู้สัมมาชีพสุจริต และทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนได้” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๒ ในสถานศึกษาและชุมชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓

(N=๔๕๘)

ที่	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันครอบครัว ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดังกล่าว	๔.๓๖	๐.๗๒	มาก
๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความรักความสามัคคีในครัวเรือนเป็นครอบครัวที่อบอุ่น	๔.๔๑	๐.๖๖	มาก
๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน	๔.๒๓	๐.๗๐	มาก
๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชน	๔.๑๘	๐.๗๐	มาก
๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ ในสถานศึกษาและชุมชน	๔.๒๗	๐.๖๙	มาก
รวม		๔.๒๙	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา หลักประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๙, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความรักความสามัคคีในครัวเรือนเป็นครอบครัวที่อบอุ่น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดังกล่าว” รองลงมาได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ ในสถานศึกษาและชุมชน” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” และข้อที่น้อยที่สุดได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔

(N=๔๕๘)

ที่	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสังคมด้วย เบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๔	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียน และประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ มีโกหกหลอกลวง เป็นต้น	๔.๓๓	๐.๗๓	มาก
๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียน และประชาชนมีสัจจะความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต แก่ กันและกันในสังคม	๔.๓๑	๐.๗๐	มาก
๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน	๔.๒๖	๐.๗๑	มาก
๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม การรักษาศีลข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชน	๔.๒๒	๐.๗๓	มาก
๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๔ ในสถานศึกษาและชุมชน	๔.๒๖	๐.๖๘	มาก
รวม		๔.๒๗	๐.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา หลักประกันสังคม ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๐.๗๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีล ข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ มีโกหกหลอกลวง เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชน ร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสัจจะความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต แก่กันและกันในสังคม ” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและ ประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” และข้อที่น้อยที่สุดได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ แบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อ สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕

(N=๔๕๘)

ที่	หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสุขภาพ ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๕	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการเสพของมีเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ มีสุรา ยาบ้า เป็นต้น	๔.๔๗	๐.๖๕	มาก
๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสติสัมปชัญญะ ดำรงตนเป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท	๔.๔๑	๐.๗๐	มาก
๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๕ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน	๔.๓๖	๐.๗๐	มาก
๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๕ แก่นักเรียนและประชาชน	๔.๓๔	๐.๖๙	มาก
๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๕ ในสถานศึกษาและชุมชน	๔.๓๒	๐.๗๓	มาก
รวม		๔.๓๘	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา หลักประกันสุขภาพ ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๘, S.D.= ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการเสพของมีเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ มีสุรา ยาบ้า เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสติสัมปชัญญะ ดำรงตนเป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๕ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๕ แก่นักเรียนและประชาชน” และข้อที่น้อยที่สุดได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศีลข้อที่ ๕ ในสถานศึกษาและชุมชน” ตามลำดับ

๔.๒.๓ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการบูรณาการการรักษา ศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ได้ประมวลข้อเสนอแนะสรุปเป็น ๓ ด้าน คือ ๑.ด้านวัดและพระสงฆ์ ๒.ด้านผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการ ๓. สถานศึกษา ดังนี้

๑. เสนอแนะด้านวัดและพระสงฆ์ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศีล ๕ แบบบูรณาการแก่ประชาชน ให้เยาวชนรุ่นหลังเรียนรู้ศีล ๕ ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง จัดการอบรม จัดนิทรรศการบาปหรือผลของการละเมิดศีล ๕ และเสนอแนะให้พระสงฆ์มีเทคนิคการเทศน์การสอนธรรมะในสถานศึกษา ให้มีกิจกรรมที่สนุกสนาน เพื่อไม่ให้นักเรียนและเยาวชนเบื่อ เกิดการอยากเรียนรู้ศีล ๕ มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในการรักษาศีล น้อมนำเบญจธรรมมาบูรณาการใช้ในชีวิตรประจำวัน

๒. ข้อเสนอแนะด้านผู้นำชุมชนท้องถิ่น ควรกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ บูรณาการกับชุมชนให้มากขึ้น เพราะปัญหาคือคนในชุมชนขาดความสามัคคี มีการทะเลาะวิวาท ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควรสร้างสรรค์กิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนโดยอาศัยหลักเบญจศีล เบญจธรรม นำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง ส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติคนดีศรีสังคมด้วยศีล ๕ โดยให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นรักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในสังคม

๓. ข้อเสนอแนะด้านสถานศึกษา ควรบรรจุหลักเบญจศีล เบญจธรรมสอดแทรกบูรณาการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสมาธิที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จำนวน ๓ โรงเรียน ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข โดยใช้แบบสัมภาษณ์ขอสัมภาษณ์บุคคลองค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน จำนวน ๒๒ คน/รูป และใช้แบบสอบถามขอรับทราบความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ ด้าน บูรณาการร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เบญจศีล - เบญจธรรม จำนวน ๔๕๘ ชุด จึงสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

๑. วิเคราะห์ภาพรวมของสถานศึกษาได้มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง วัด และคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาสถานศึกษา คือ ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ แผนปฏิบัติการประจำปีการโครงการและกิจกรรมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ คือ ทุกสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายแนวทางในภาพกว้างๆ จากกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต ๒ กำกับดูแล โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษากำหนดโครงการกิจกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ส่งเสริมเอกลักษณ์ตามลักษณะชุมชนท้องถิ่น สถานศึกษา มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ตามหลัก “บ-ว-ร” ได้แก่ หมู่บ้านหรือชุมชนรวมถึงผู้ปกครองนักเรียนพร้อมเอื้ออำนวยช่วยเหลือสถานศึกษา และวัด ในการดำเนินการส่งเสริมให้คำแนะนำบุตรหลานเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและ

คณะสงฆ์มีกิจกรรมโครงการและแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคสังคมออนไลน์ สร้างกลยุทธ์ยุทธศาสตร์ที่สามารถหลอมรวมจิตใจเยาวชนในชุมชน เห็นคุณค่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักพื้นฐานของชีวิตคือเบญจศีล เบญจธรรม หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปกครองอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น ได้ตระหนักรู้ในคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาตั้งแต่ประถมวัย และมีมาตรการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ในภาพรวมจากแบบสัมภาษณ์ จึงสอดคล้องกับแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านหลักประกันสุขภาพ ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๕ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๒ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันครอบครัว ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๓ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิต ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๑ และด้านหลักประกันสังคม ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๔

๒. ศึกษาเชิงลึกด้านหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนรักษาศีล ๕ ผ่านโครงการกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ของชุมชน และของวัดและคณะสงฆ์ ทำให้ทราบว่า วัดและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ในโรงเรียนผ่านครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำหลักสูตรธรรมศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวงทำการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกโรงเรียน ให้นักเรียนและครูสามารถสอบความรู้ธรรมสนามหลวงได้ ส่งเสริมให้พระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ส่งเสริมให้สถานศึกษารักษาศีล ๕ เน้นหลักเบญจศีล เบญจธรรม ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ตำรวจ บูรณาการร่วมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข และส่งเสริม และประสานงานกับส่วนราชการร่วมบูรณาการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีจิตสาธารณะทำความดีด้วยหัวใจส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชุมชน ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ของสถานศึกษาในอำเภอเด่นชัยทุกสถานศึกษา ผ่านคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในส่วนของผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิปราชญ์ท้องถิ่น ร่วมกำหนดให้ความเห็นข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่นักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ของสถานศึกษาได้แก่

(๑) ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ทั้งด้านกิจกรรมในโครงการคุณธรรม ส่งเสริมการรักษา ศิล ๕ ในสถานศึกษา และกิจกรรมอื่นๆ

(๒) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัยและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้จัด อบรมและทำกิจกรรม อย.น้อย จัดอบรมและทำกิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติดโลกสร้างภูมิคุ้มกันสิ่ง เสพติดให้โทษส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ จัดอบรมและทำกิจกรรมวันเอดส์โลกสร้างภูมิคุ้มกันท้องใน วัยเรียนส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๓

(๓) สถานตำรวจภูธรเด่นชัย ได้จัดอบรมให้ความรู้สร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติดให้โทษแก่ นักเรียนส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ จัดอบรมวิจัยจราจรแก่นักเรียนส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔

(๔) ปกครองอำเภอเด่นชัย ได้ส่งเสริมให้สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานรักษาศิล ๕ และส่งเสริมกิจกรรมแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

(๕) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ ได้ช่วยเหลือจัดอบรมนักเรียนแกนนำทำความดี รักษาศิลป ๕ ส่งเสริมการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ และนำแข่งขันในระดับ จังหวัด ระดับภาค ส่งผลให้โรงเรียนบ้านสวนหลวง เป็นโรงเรียนเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจังหวัดแพร่

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) คือ มีทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology Research) โดยเป็นการศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน ๔๕๘ ชุด และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จำนวน ๒๒ รูป/คน มีวิธีการดังนี้

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

๑.๑ จากเอกสารการศึกษาบริบทของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนแบบบูรณาการ, และศึกษาด้านเอกสารวิชาการ เอกสารโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษา และโครงการกิจกรรมของชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยเน้นศึกษาโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ที่ดำเนินงานในลักษณะบูรณาการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๑.๒ แบบสอบถาม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑, ด้านหลักประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒, ด้าน

หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓, ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔ และด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕

๑.๓ แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารฯ ครูผู้สอน เจ้าอาวาส ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อศึกษาการบูรณาการการดำเนินงานในโครงการกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาร่วมกับวัดและคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในด้านกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษา, ด้านศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วม ในลักษณะบูรณาการทำกิจกรรมร่วมกับวัดและคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๒. วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

๒.๑ การศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยศึกษาจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และเอกสารโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ทั้งในสถานศึกษา ในชุมชน และเกี่ยวเนื่องกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อศึกษาการบูรณาการโครงการกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๒.๒ แบบสอบถาม สำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๔๕๘ รูป/คน เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

๒.๓ แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารฯ ครูผู้สอน เจ้าอาวาส ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๒๒ รูป/คน เพื่อศึกษาการบูรณาการการดำเนินงานในโครงการกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ร่วมกับวัดและคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๓. ขั้นสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยใช้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือตามหลักการ

๔. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๕. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในบทนี้มีหัวข้อหลัก ๓ หัวข้อ ได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ดังมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ บริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕, แผนปฏิบัติการประจำปีการ, โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิล ๕ โดยโรงเรียนมีรูปแบบการมีส่วนร่วมคณะกรรมการภาคี ๔ ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการนักเรียน ในการทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โดยเน้นให้ข้อมูลข่าวสารรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษา การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการและตัดสินใจดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิล ๕ คือ

(๑) โรงเรียนร่วมกับทางวัดและคณะสงฆ์อบรมเรียนรู้ศีลธรรมจริยธรรมในโรงเรียน สัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง อย่างสม่ำเสมอ

(๒) โรงเรียนมีกิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิก่อนเรียน

(๓) โรงเรียนกำหนดให้คณะครู นักเรียน แต่งกายด้วยชุดสีขาวปฏิบัติธรรมเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร ฟังธรรม ทุกวันธัมมัสสนะ

(๔) โรงเรียนกำหนดให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(๕) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โดยดำเนินกิจกรรมตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการ สู่โรงเรียนวิถีพุทธและแบ่งเป็นด้าน ได้ดังนี้

(๕.๑) ด้านกายภาพ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดตามสถานที่ต่างๆ มีความสะอาดร่มรื่น มีห้องพระ/ลานธรรม ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน

(๕.๒) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ใส่เสื้อขาวทุกคน ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ ฯลฯ

(๕.๓) ด้านการเรียนการสอน บริหารจิต – เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียนทั้งภาคเช้าและบ่าย จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทำโครงการคุณธรรมจิตอาสาสัปดาห์ละครั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

(๕.๔) ด้านพฤติกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน รักษาศีล ๕ ยั้งง่าย – ไหว้สวย – กราบงาม ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร ไม่ดั่ง – ไม่หก – ไม่เหลือ ประหยัด – อดออม – ถนอมเครื่องใช้ และกำจัดขยะถูกวิธี มีความใฝ่รู้ เป็นต้น

(๕.๕) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ ไม่มีอาหารขยะในโรงเรียน ไม่ดูดำนักเรียน ชื่นชมความดี หน้าเสาธงทุกวัน สะท้อนความรู้สึกที่ได้ทำความดี

๕.๑.๒ ศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียน ประชาชนในชุมชนรักษาศีล ๕ โดยอาศัยกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ กิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยงานราชการ กำหนดหรือขอความร่วมมือให้สถานศึกษาดำเนินงานร่วมกับชุมชนและวัดหรือคณะสงฆ์ในลักษณะ บูรณาการดำเนินงานร่วมกันตามหลักของ บ-ว-ร ดังนี้

(๑) บ คือ หมู่บ้านหรือชุมชนในอำเภอเด่นชัย โดยผู้นำชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน ภายใต้กรอบสร้างความสามัคคีปรองดอง สร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการสร้างครอบครัวอบอุ่น สร้างความตระหนักและมุ่งมั่นที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัว ชุมชน รักษาศีล ๕ ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ การนำธรรมะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตมาพัฒนานิสัยที่ดีให้เกิดขึ้น จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑ มีความเข้าใจกัน มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันละกัน ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒ จะเป็นพลังสร้างสังคมไทยให้เข้มแข็ง

(๒) ว คือ วัดและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ในโรงเรียนผ่านครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำหลักสูตรธรรมศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวงจัดการเรียนการสอนแก่สถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนและครูเข้ารับการสอบความรู้ธรรมสนามหลวงและมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่สอบผ่านประจำปี

(๓) ร คือ โรงเรียนและราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

(๓.๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย โดยอาศัยกิจกรรมให้ความรู้ตามหลักความมั่นคงของสุขภาพของคนในชุมชน ตามหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ การให้ความรู้เรื่องโทษของการดื่มสุรา สูบบุหรี่ และสิ่งเสพติดทุกชนิด ภายใต้แผนงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มี

พระสงฆ์เป็นวิทยากรร่วมและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ของวัด เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(๓.๒) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมการอบรมและทำกิจกรรมวันเอดส์โลกสร้างภูมิคุ้มกันท้องในวัยเรียน ส่งเสริมการรักษาศิลปะข้อที่ ๓

(๓.๔) สถานตำรวจภูธรเด่นชัย บูรณาการร่วมกับคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัยอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้ความรู้สร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติดให้โทษแก่นักเรียน ส่งเสริมการรักษาศิลปะข้อที่ ๕ และอบรมวิจัยจราจรแก่นักเรียนส่งเสริมการรักษาศิลปะข้อที่ ๔

(๓.๕) อำเภอเด่นชัย บูรณาการร่วมกับสถานศึกษา ชุมชน และคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ส่งเสริมให้ถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนชาวอำเภอเด่นชัย ฝึกและสวดมนต์บทน้อมเสด็จสุวรรคาลัย และทำกิจกรรมศาสนพิธีต่างๆ ในพิธีพระราชทานพระเพลิงพระบรมศพฯ และถวายดอกไม้จันทน์ของส่วนภูมิภาคเขตอำเภอเด่นชัย ณ วัดศูนย์กลางพิธีอำเภอเด่นชัย วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก และส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนชาวอำเภอเด่นชัย เป็นจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจถวายรัชกาลที่ ๑๐ ส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕

(๓.๖) สำนักงานวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแพร่ ได้ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณจัดอบรมภายใต้โครงการหนึ่งใจให้ธรรมะ และโครงการวิถีไทยวิถีพุทธ ส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ แก่สถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย

๕.๑.๓ เสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

การแสดงผลข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยเรื่องนี้ จากการศึกษาพบว่า

เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๙๕, รองลงมาคือเพศชาย จำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๐๕ ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๑๐ - ๒๐ ปี จำนวน ๒๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๒ รองลงมา คือ อายุ ๕๑ - ๖๐ จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๗ รองลงมา คือ อายุ ๔๑ - ๕๐ จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๕ รองลงมา คือ อายุ ๓๑ - ๔๐ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๐ รองลงมา คือ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๖ และน้อยที่สุดคืออายุ ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๐ ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน จำนวน ๒๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๒ รองลงมา คือ อาชีพผู้นำชุมชนท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ฝ่ายบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาฯ) จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕๐ รองลงมา คือ อาชีพข้าราชการอื่น (ที่ไม่ใช่บุคลากรทางการศึกษา) จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๙ รองลงมา คือ อาชีพผู้บริหารสถานศึกษา/ครู/บุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๑ และน้อยที่สุดคืออาชีพอื่นๆ ได้แก่เจ้าอาวาส/ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน ๑๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๘ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔๘ รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙๕ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๓ และน้อยที่สุดคืออนุปริญญา จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๐ ตามลำดับ

๒. ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการศึกษาศิลปะการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยาย โอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการศึกษาศิลปะการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในกรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ด้านหลักประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อการศึกษาศิลปะการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้านหลักประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๐.๖๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความเมตตา กรุณา ซึ่งกันและกันในสังคม” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทำร้ายร่างกาย เบียดเบียนกันและกัน เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศิลข้อที่ ๑ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษา ศิลข้อที่ ๑ ในสถานศึกษาและชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการ

ด้านหลักประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อการศึกษาศิลปะการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ ใน

สถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้านหลักประกันทรัพยากรด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๑, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ผก ชิง วิ่งราว เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนเรียนรู้สัมมาชีพสุจริต และทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนได้” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๒ ในสถานศึกษาและชุมชน” ตามลำดับ

ด้านหลักประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อการศึกษาศาสนาการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้านหลักประกันครอบครัวด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๙, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความรักความสามัคคีในครัวเรือนเป็นครอบครัวที่อบอุ่น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดินทางกาม” รองลงมาได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ ในสถานศึกษาและชุมชน” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” และข้อที่น้อยที่สุดได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชน” ตามลำดับ

ด้านหลักประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อการศึกษาศาสนาการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้านหลักประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๔ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๐.๗๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดเท็จ มีโกหกหลอกลวง เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสัจจะความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต แก่กันและกันในสังคม” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน”

รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” และข้อที่น้อยที่สุดได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔ แก่นักเรียนและประชาชน” ตามลำดับ

ด้านหลักประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อการศึกษาการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ด้านหลักประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๘, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศิลปข้อที่ ๕ เว้นจากการเสพของมีเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ มีสุรา ยาบ้า เป็นต้น” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสติสัมปชัญญะ ดำรงตนเป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท” รองลงมาได้แก่ “สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ แก่นักเรียนและประชาชน” และข้อที่น้อยที่สุดได้แก่ “หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ ในสถานศึกษาและชุมชน” ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ จากผลการศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบกระบวนการของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน มีแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ๔ ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการนักเรียน ในการกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพภายใต้กรอบมีความรู้คู่คุณธรรม มีประสิทธิผลให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข อภิปรายได้ว่า การบูรณาการสถานศึกษาร่วมกับคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จะต้องให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักรู้ในการสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคลากรที่ดีของสังคมประเทศชาติ คือ ที่มีทั้งวิชาและจรณะ ได้แก่ มีความรู้คู่คุณธรรม และภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน จะต้องมีส่วนร่วมกัน คือ รับผิดชอบร่วมกัน โดยร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา และเสนอแนวทางบริหารพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตาม อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ โดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมที่ดงามในพระพุทธศาสนาด้วยการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรต่างๆ รักษาศิลป ๕ บูรณาการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเกิดสันติสุข

ในระดับครอบครัว สังคมในชุมชนจนถึงระดับประเทศชาติได้อยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ พระประพนธ์ศักดิ์ ธีรธมโม ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สริกสิพทยา) จังหวัดสระบุรี” พบว่า แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ คือ องค์การทางพระพุทธศาสนา รัฐ และองค์การต่างๆ ไป ควรมุ่งสร้างความเข้าใจ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศีล ๕ ในฐานะที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญแห่งความเป็นมนุษย์ สร้างพื้นฐานแห่งวินัย ศีล ที่เกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติและพัฒนาพฤติกรรมและจิตสำนึกที่สูงขึ้นไป^๑

๕.๒.๒ จากผลการศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียน ประชาชนในชุมชนรักษาศีล ๕ ได้บูรณาการโดยอาศัยกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ กิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยงานราชการกำหนดหรือขอความร่วมมือให้สถานศึกษาดำเนินงานร่วมกับชุมชน และวัดหรือคณะสงฆ์ในลักษณะบูรณาการดำเนินงานร่วมกันตามหลักของ บ-ว-ร สามารถอภิปรายได้ว่า ทั้ง ๓ สถานบันนี้เป็นสถาบันหลักของชุมชนที่จะช่วยเกื้อหนุนค้ำจุนให้สังคมดำรงอยู่อย่างสันติสุข เกิดความรักความสามัคคีปรองดองด้วยการศึกษาเรียนรู้ผ่านมิติทางวัฒนธรรม ถอดเป็นบทเรียนศึกษาเรียนรู้ร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อสังคมด้วยการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างเป็นรูปธรรมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ควรเริ่มจากสถานศึกษา สู่ชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะสงฆ์เป็นที่ปรึกษาชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องด้วยการบูรณาการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ พระครูสันติวิจิตรกิจ (วิโมกข์) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุม จังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนบ้านโนนดุมโดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมนั้น เริ่มต้นจากการปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติในการรักษาศีล ๕ เป็นสิ่งสำคัญและเป็นเรื่องใกล้ตัว และควรได้รับการส่งเสริมและความร่วมมืออย่างจริงจังในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชน สังคม เป็นสังคมที่สันติสุข และเป็นต้นแบบให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เห็นและปฏิบัติตาม ทั้งนี้การขับเคลื่อนโครงการ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมถึงเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในความคิด การระดมความเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ของชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้

^๑ พระประพนธ์ศักดิ์ ธีรธมโม, “การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สริกสิพทยา) จังหวัดสระบุรี”, มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐), หน้า ๑๑๘.

กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ ควรขับเคลื่อนผ่าน บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เรียกว่า บวร แบบบูรณาการ^๒

๕.๑.๓ จากผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการศึกษาศิลปะ การการรักษาศิลป ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในกรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก อภิปรายผลได้ว่า วัดและคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และสถานศึกษา มีการบูรณาการรวมพลังกันปลูกฝังเรื่องศิลป ๕ แก่นักเรียนตั้งแต่วัยเด็ก ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและสถานศึกษา นำนักเรียนมาศึกษาเรียนรู้ทำกิจกรรมเชิงครอบครัวอบอุ่น โรงเรียนนำอยู่ ร่วมกับทางวัดและคณะสงฆ์ตามปฏิทินกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ และกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่งดงามของสังคมพุทธ มีการยกย่องส่งเสริมให้บุคคลในสังคมทุกภาคส่วนเป็นผู้ดำรงตนมั่นคงในศิลป ๕ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ พิชิต ปุริมาตร และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศิลป ๕” ว่า การปฏิบัติตามหลักการของศิลปทั้ง ๕ ข้อ มีเป้าหมายให้ตนเองเป็นมนุษย์ มีความเป็นอยู่ด้วยความสุขอย่างต่อเนื่อง (ปกติ) สมาชิกในชุมชนทุกคนปฏิบัติตามหลักของศิลป ๕ สมาชิกทุกคนมีความสุข สังคมมีความสุขต่อเนื่อง บุคคล สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความร่วมมือกระทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในสังคมร่วมกัน ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคง พึ่งพาตนเองได้^๓

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” โดยการศึกษาการบูรณาการตามหลักของ “บ-ว-ร” และมาตรการส่งเสริมตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน ซึ่งสามารถอธิการการนำเสนอรูปแบบการบูรณาการและมาตรการ

^๒ พระครูสันติวิจิตรกิจ (วิโมกข์) และคณะ, “แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิลป ๕ เพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุม จังหวัดกำแพงเพชร”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๕ ฉบับที่พิเศษเนื่องในโอกาสประชุมวิชาการนานาชาติ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๓, หน้า ๒๕.

^๓ พิชิต ปุริมาตร, “การสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศิลป ๕” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน จึงควรมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเกี่ยวกับหน่วยงานของภาครัฐ ได้แก่ สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางในการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ นำสันติสุขสู่สังคมอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้องค์กร หน่วยงานต่างๆ สร้างความเข้มแข็งแก่บุคลากรและหน่วยงานด้วยศีลธรรมอันดีในพระพุทธศาสนา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมทุกภาคส่วนควรให้ความสนใจส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ส่งเสริมให้สังคมตระหนักคุณค่าความสำคัญของพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานของสังคมไทยที่เป็นสังคมพุทธที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนด้วยประเพณีวัฒนธรรมที่งดงาม ควรส่งเสริมให้สังคมได้เรียนรู้คุณค่าที่งดงาม ได้แก่

(๑) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการเรียนรู้พระพุทธศาสนาผ่านประเพณีวัฒนธรรมวิถีไทย วิถีพุทธ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

(๒) ส่งเสริมให้สังคมมีค่านิยมวิถีไทย วิถีพุทธ ที่ส่งเสริมยกย่องสรรเสริญบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม เมินค่าพฤติกรรมคนดีด้วยศิลป ๕ เป็นบรรทัดฐานเลือกผู้นำที่ดีในทุกระดับชั้น

(๓) ส่งเสริมให้ผู้นำทุกองค์กร ทุกภาคส่วน เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมมีศิลป ๕ เป็นบรรทัดฐานเริ่มต้นในการประเมินตนเอง ประเมินองค์กร และประเมินสังคมประเทศชาติ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีอีกหลายประเด็นที่ควรศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ดังต่อไปนี้

(๑) ควรมีการขยายผลการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่การสร้างบรรทัดฐานค่านิยมวิถีไทยวิถีพุทธสู่ความสำเร็จแก่องค์กรตามปัจจัยชีวิตหลักประกันทางพระพุทธศาสนา

(๒) ควรมีการขยายผลการบูรณาการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้นำผลการวิจัยใช้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเครือข่ายต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสังคมวิถีไทยวิถีพุทธชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาว
ประชาชนเป็นสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด, ๒๕๔๗.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๑.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

๒.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการศึกษาระบบการศึกษาขั้นตรี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา กรมการศาสนา, ๒๕๓๗.

กรมการศาสนา. พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒.

ชูติระ ระบอบ และคณะ. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,
๒๕๕๒.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต,
๒๕๔๑.

ประเวศ วะสี. ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศีลธรรมและสุขภาพ.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

ปิ่น มุทุกันต์. คำบรรยายพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๕.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วน
ท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๔๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก, ๒๕๕๓.

_____ . พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

พระพุทโธชาจารย์. คัมภีร์วิสุทธิมรรค. แปลโดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจอาสภมหาเถร). พิมพ์
ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้งจำกัด, ๒๕๔๖.

พิสนุ ฟองศรี. วิจัยในชั้นเรียน : หลักและเทคนิคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๒.

พิสิฐ เจริญสุข. เบญจศีล-เบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๓.

พุทธทาสภิกขุ. ธรรมะบันทึกรำลึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ดมันเพรสโปร
ดักส์, ๒๕๔๙.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ...บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพเียนส์ไตร์, ๒๕๓๐.

_____ . ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน...ประชาชนข้าราชการและผู้นำ
รัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพเียนส์ไตร์, ๒๕๓๐.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). มนุษยธรรม.
กรุงเทพมหานคร: ชวนการพิมพ์, ๒๕๓๓.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. เบญจศีล-เบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

ส่วนการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนิน
โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
“หมู่บ้านรักษาศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,
๒๕๕๗.

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดแพร่. รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์
โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เมืองแพร่
การพิมพ์, ๒๕๖๐.

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. (กรุงเทพมหานคร: บึก พอยท์,
๒๕๔๖,

สุวิมล ตีรกานันท์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

เสรี พงศ์พิศ. เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เจริญวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๘.

(๒) บทความ

พระครูสันติขิรกิจ (วิโมกข์) และคณะ. “แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อน
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อชุมชนสันติสุข : กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุม จังหวัด
กำแพงเพชร”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕. (ฉบับพิเศษ, ๒๕๕๙). หน้า
๒๕.

พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมโม. “การนำศิลป ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สกรกิจพิทย) จังหวัดสระบุรี”. **มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์**. ปีที่ ๒. ฉบับที่ ๑. (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๖๐). หน้า ๑๑๘.

(๓) รายงานการวิจัย

พระครูปลัดสุรัสวดี วิริยธโร. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระชัยณรงค์ วิทิต (รองมจรด). “การประยุกต์หลักศิลป ๕ เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระชัยณรงค์ วิทิต (รองมจรด). “การประยุกต์หลักศิลป ๕ เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระสมุห์วารินทร์ ญาณวิญญู (แช่จิว). “พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของประชาชนในชุมชนวัดบ้านหลวง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระอธิการอุดมศักดิ์ ธีรธมโม. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พิชิต ปุริมาตร. “การสร้างเกณฑ์มาตรการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศิลป ๕”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

ลภภาพร พลสิทธิ์. “ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ – ๗. **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๑.

ละเอียต ศรีโสภ. การประยุกต์หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านคำข่า อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

สมโภชน์ ยิ่งสงฆ์. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ศิลปกรรมในภูมิทัศน์วัด”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

อมร อำไพรุ่งเรือง. “การศึกษาพฤติกรรม การรักษาและการล่วงละเมิดศิลป ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๔) อิเล็กทรอนิกส์ :

โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี ๒๕๕๘. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://social.nesdb.go.th>. [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐]

(๕) เอกสารอัดสำเนา :

ปกครองอำเภอเด่นชัย. สรุปผลการประเมินการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด: ๙ ขั้นตอน. ๒๕๕๙.

โรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวาย. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒. แผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๐. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

โรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวาย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒. แผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๐. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

โรงเรียนบ้านสวนหลวง. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒. แผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๐. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

โรงเรียนบ้านสวนหลวง. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต ๒. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

(๖) สัมภาษณ์ :

พระครูสุธรรมกิตติวงศ์. เจ้าคณะอำเภอเด่นชัย เจ้าอาวาสวัดปางป๋าวาย ตำบลปางป๋าวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

นายอิสรา สุขแจ่มใจ. นายอำเภอเด่นชัย. สัมภาษณ์, ๑ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูไพโรธรัตนกิจ. เจ้าอาวาสวัดบ่อแก้ว ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปางป๋าวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสาวศรีสุภางค์ ฤงเงิน. ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสาวสุทิน มิ่งขวัญ. ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลปางป๋าวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสาวสุณี จันทร์เปรม. ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวาย ตำบลปางป๋าวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

นายณัฐพงศ์ ฤงพลอย. ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปางป๋าวาย ตำบลปางป๋าวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๕ มกราคม ๒๕๖๑.

- นางสุนันทา สิริวาท. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๖๑.
- พ.จ.อ.ชูศิลป์ ฝากมิตร. พยาบาลเทคนิคชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๖๑.
- ร.ต.ท.นพพร พุ่มนวล. หัวหน้าชุดมวลชนสัมพันธ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๖๑.
- นายชัยชาญ มีมาก. กำนันตำบลโป่งป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๗ มกราคม ๒๕๖๑.
- นายदनัย อินโองการ. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.
- นางสมปาน ทาบัว. ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.
- นายประยูร กายาน. นายกเทศมนตรีตำบลโป่งป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.
- พระครูโสภณ ขนติธโร. เจ้าอาวาสวัดสวนหลวง ตำบลโป่งป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.
- พระสมุทรวัช ธมฺมาโม. ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านสวนหลวง ตำบลโป่งป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.
- พระสำราญ ขนติธโม. ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนชุมชนบ้านโป่งป่าหวาย ตำบลโป่งป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.
- นางลำตวน แสนสมบัติ. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
- นายเน้ย สมบูรณ์เถกิง. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
- นางเบญจมาศ มณฑียร. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
- นางสาวมณฑารพ กาศเกษม. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ :

- Conbach. Lee J. **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York : Harpe & Row, 1971.
- Creswell. J. W. Plano Clark. V. L. Gutmann. M. L. & Hanson. W. E. **Advanced mixed methods research designs**. Thousand Oaks, CA: Sage, 2003.
- Creswell. J. W. **Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among five Traditions**. Op. cit.

- Miles. M. B. & Huberman. A. M. **An expanded sourcebook of qualitative data analysis.** 2ed. Thousand Oaks, CA: Sage, 1994.
- Silverman. D. **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook.** London. Sange.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

๑. เอกสารขอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์
๒. เอกสารขอความอนุเคราะห์ให้นิติสดเข้าเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ ๑๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูโสภณพัฒนานนุยุต, ผศ.ดร.

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

๒๕ ธ.ค. ๖๐.

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๖๔-๖๖๖๓ ต่อ ๑๑๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๖๔-๖๖๖๓

ที่ ศธ ๖๓๔๓/ ๑๐๔ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ์, ป.ธ.๔

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

- วัชรพร

- วัชรพร วัชรพร (พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)
คณบดี

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

๒๕ ธ.ค. ๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/๐๑๔

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ พองคำ

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

- รักษาราชการ

- ๓๗๓๓/๐๑๑๐

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

28 ธ.ค. 60 .

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองหัว ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราห์นิตติ์เข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

นางสาวจิราพร งามบุญเลิศ ผอ.ศูนย์วิจัยและพัฒนา
การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์นิติศาสตร์เข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ทางนี้คือทางวัด วันที่ ๒๐ ธค ๕๖

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจฺจาวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรามาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๑๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์นิสิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พระครูโกศลพัฒนบดินท, ผศ.ดร. นพ.ศ. ๖๑๔๗/ว ๑๕

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบดินท, ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติครุภัณฑ์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุมัติต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบดินท, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๕๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตฯ หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นางสาวจุฑาทิพย์ นิลอเนก ศึกษานิเทศก์ สพป.นบ.๒

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตฯ หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๕๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นางสาวศุภาภัตติ์ อึ้งเจริญ อ.ศ.ศ.พ.ศ.๒๕๖๐/๑๖๒/๑๖๒

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตให้บัณฑิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงาน
ของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๒๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหฺ์นิตดเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ดร.วิจิตรพงษ์ อึ้งนาคธน/ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจฺจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิตด
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิตดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตเคราะหฺ์นิตดลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงาน
ของท่าน โดยนิตดจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราห์นิสิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร.

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติคราห์ให้ นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงาน
ของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราหมเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. เจ้าคณะจังหวัดแพร่

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิตินิเทศพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิตินิเทศจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๓๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๓๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน รศ.ดร.จรูญ ศรีวิทาลัย ผู้อำนวยการวิทยาลัย

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจฺจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐ ๕๔๖๔-๖๒๒๓ ต่อ ๑๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน พ.ร.อ.ไพฑูริย์ อมฤตศิลป์ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุ

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบูรณาการการรักษา ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิตินิเทศพื้นที่เข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิตินิเทศจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองฟ้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔๔-๖๒๖๒๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ อรรถวิเชียร

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๒ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์นิสิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ วิสุทธิวิธาน

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบูรณาการการรักษา ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติครุภัณฑ์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุมัติต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตออกหนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ดร.วิมลรัตน์ อธิพานิชย์ วิทยาลัยสงฆ์แพร่

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตออกหนังสือลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทูลเกล้าฯ และพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๗๓ ต่อ ๐๐๖

၇၆၁၅ ဘဏ္ဍာ/၇ ဇန်

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์นิสิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

เรื่อง ขออนุมัติโครงการหนี้สินเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางสาวดวงใจ วัฒนศิริ นิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจฺจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวិทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เข้ากับข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราหมเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์นิสิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ขอเรียน ร.ร. วิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีแพร่

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทูลเกล้าฯและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นายศิษฐ์ คุ้มแจ้งใจ อดิเรก อดิเรก

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตให้ นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงาน
ของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ขอเรียนขอความเห็นชอบจากท่านอธิการบดี

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรามาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครหาหนี้สินเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พระครูโกศลพัฒนภรณ์ ภาสกรมฺหาเถร (จ.แพร่)

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติครหาหนี้สินลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุมัติต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหฺ์นิติต์เข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นางสาว นิติต์ วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๕๐๘๒๐๕๐๐๑

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจฺจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๕๐๘๒๐๕๐๐๑ นิติต์
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบูรณาการการรักษาโรค ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,มศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิติต์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตเคราะหฺ์นิติต์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงาน
ของท่าน โดยนิติต์จะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,มศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร. พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร.

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิต
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมี
ส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอ
เด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงาน
ของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตยื่นขอรับข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นาย.ก. นพพช. ผู้ส.ส.ด.ค. (ส.ก. 1๖๔๕๕)

ด้วย พระปลัดกิตติพันธ์ ฉายา สจจวโร นามสกุล วงศ์สวัสดิ์ รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๑ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ภาคผนวก ข

๑. แบบสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ
๒. แบบสอบถาม การวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสัมภาษณ์เพื่อวิทยานิพนธ์
การบูรณาการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน:
กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

คำชี้แจง:

๑. แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๒. การตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดนี้ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัวไม่มีผลใดๆ ต่อท่าน แต่จะมีคุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเป็นข้อมูลและแนวทาง สำหรับผู้วิจัย ผู้เฝ้าศึกษา นักเรียนนักศึกษา นักวิชาการ หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนคนทั่วไป และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมตามหลักประกันศิลป ๕ ได้แก่ หลักประกันชีวิต ด้วยศิลปข้อที่ ๑, หลักประกันทรัพย์สิน ด้วยศิลปข้อที่ ๒, หลักประกันครอบครัว ด้วยศิลปข้อที่ ๓, หลักประกันสังคม ด้วยศิลปข้อที่ ๔ และหลักประกันสุขภาพ ด้วยศิลปข้อที่ ๕ ด้วยการบูรณาการตามหลักของ บ-ว-ร

๓. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของสถานศึกษา, ของชุมชน, และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

ขออนุโมทนาบุญขอบคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาด้วยการบูรณาการตามหลักของ บ-ว-ร สร้างความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน สู่สังคม

(พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์))

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล/ฉายา.....
 อายุ.....ปี.....เพศ.....อาชีพหรือตำแหน่ง.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 เวลา.....น. ถึง.....น.

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์
 (.....)

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
 (.....)

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของสถานศึกษา, ของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

๑. ด้านสถานศึกษา

- สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕, แผนปฏิบัติการประจำปี, โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างเป็น่าง?

.....

.....

.....

- สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรม ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ อย่างเป็น่าง?

.....

.....

.....

- สถานศึกษาร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงานโครงการและกิจกรรม ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ในชุมชนและสังคมอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

๒. ด้านชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

- สถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียนประชาชนในชุมชนรักษาศิลป ๕ เนื่องในกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา, วันสำคัญของชาติ และกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างเป็น่าง?

.....

.....

.....

- วัดและคณะสงฆ์ ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศิลป ๕ ของสถานศึกษา อย่างเป็น่าง?

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อวิทยานิพนธ์
การบูรณาการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน :
กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

คำชี้แจง :

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้วิจัย ผู้ใฝ่ศึกษา นักเรียนนักศึกษา นักวิชาการ หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนคนทั่วไป และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมตามหลักประกันศิลป ๕ ได้แก่ หลักประกันชีวิต ด้วยศิลปข้อที่ ๑, หลักประกันทรัพย์สิน ด้วยศิลปข้อที่ ๒, หลักประกันครอบครัว ด้วยศิลปข้อที่ ๓, หลักประกันสังคม ด้วยศิลปข้อที่ ๔ และหลักประกันสุขภาพ ด้วยศิลปข้อที่ ๕ ด้วยการบูรณาการตามหลักของ บ-ว-ร

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ตอนที่ ๓ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ขออนุโมทนาบุญขอบคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาด้วยการบูรณาการตามหลักของ บ-ว-ร สร้างความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน สู่สังคม

(พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์))

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๒๐ - ๒๐ ปี

☐ ๒๑ - ๓๐ ปี

☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๕๐ ปี

☐ ๕๑ - ๖๐ ปี

☐ ตั้งแต่ ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. อาชีพ

☐ นักเรียน

☐ ผู้บริหารฯ/ครู/บุคลากรทางการศึกษา

☐ ข้าราชการ

☐ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๔. การศึกษา

☐ ป.๑ - ป.๖

☐ ม.๑ - ม.๖

☐ อนุปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ที่	การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑.หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันชีวิตด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๑					
๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริม ให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทำร้ายร่างกาย เบียดเบียนกันและกัน เป็นต้น					
๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริม ให้นักเรียนและประชาชนมีความเมตตา กรุณาซึ่งกันและกันในสังคม					
๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม การรักษาศิลปข้อที่ ๑ แก่นักเรียนและ ประชาชนในชุมชน					
๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/ กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๑ แก่ นักเรียนและประชาชน					
๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม การรักษาศิลปข้อที่ ๑ ในสถานศึกษาและ ชุมชน					
	๒.หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันทรัพย์สินด้วยเบญจศีล - เบญจ ธรรมข้อที่ ๒					
๖	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริม ให้นักเรียนและประชาชนรักษาศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ฉก ชิง วิ่งราว เป็น ต้น					
๗	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริม ให้นักเรียนและประชาชนเรียนรู้สัมมาชีพ สุจริตและทำบัญชีรายรับรายจ่ายใน					

ที่	การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ครัวเรือนได้					
๘	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน					
๙	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๒ แก่นักเรียนและประชาชน					
๑๐	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๒ ในสถานศึกษาและชุมชน					
	๓.หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันครอบครัวด้วยเบญจศีลและเบญจธรรม ข้อที่ ๓					
๑๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศิลปข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดีผิดทางกาม					
๑๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีความรักความสามัคคีในครัวเรือนเป็นครอบครัวอบอุ่น					
๑๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน					
๑๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๓ แก่นักเรียนและประชาชน					
๑๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๓ ในสถานศึกษาและชุมชน					
	๔.หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสังคมด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๔					
๑๖	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศิลปข้อที่ ๔					

ที่	การบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	เว้นจากการพูดเท็จ มีโกหกหลอกลวง เป็นต้น					
๑๗	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสัจจะความจริงใจซื่อสัตย์สุจริต แก่กันและกันในสังคม					
๑๘	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔ แก่ นักเรียนและประชาชนในชุมชน					
๑๙	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔ แก่ นักเรียนและประชาชน					
๒๐	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๔ ในสถานศึกษาและชุมชน					
	๕.หลักประกันทางพระพุทธศาสนา ประกันสุขภาพด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๕					
๒๑	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนรักษาศิลปข้อที่ ๕ เว้นจากการเสพของมีนเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ มีสุรา ยาบ้า เป็นต้น					
๒๒	สถานศึกษา วัดและชุมชนร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนและประชาชนมีสติสัมปชัญญะ ดำรงตนเป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท					
๒๓	สถานศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ แก่ นักเรียนและประชาชนในชุมชน					
๒๔	ชุมชน ได้ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ แก่ นักเรียนและประชาชน					
๒๕	หน่วยงาน มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการรักษาศิลปข้อที่ ๕ ในสถานศึกษาและชุมชน					

ตอนที่ ๓ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

๑. รูปภาพการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒๒ รูป/คน
๒. รูปภาพการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถาม จำนวน ๔๕๘ รูป/คน

รูปภาพที่ ๑ พระครูสุธรรมกิตติวงศ์ เจ้าคณะอำเภอเด่นชัย เจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑

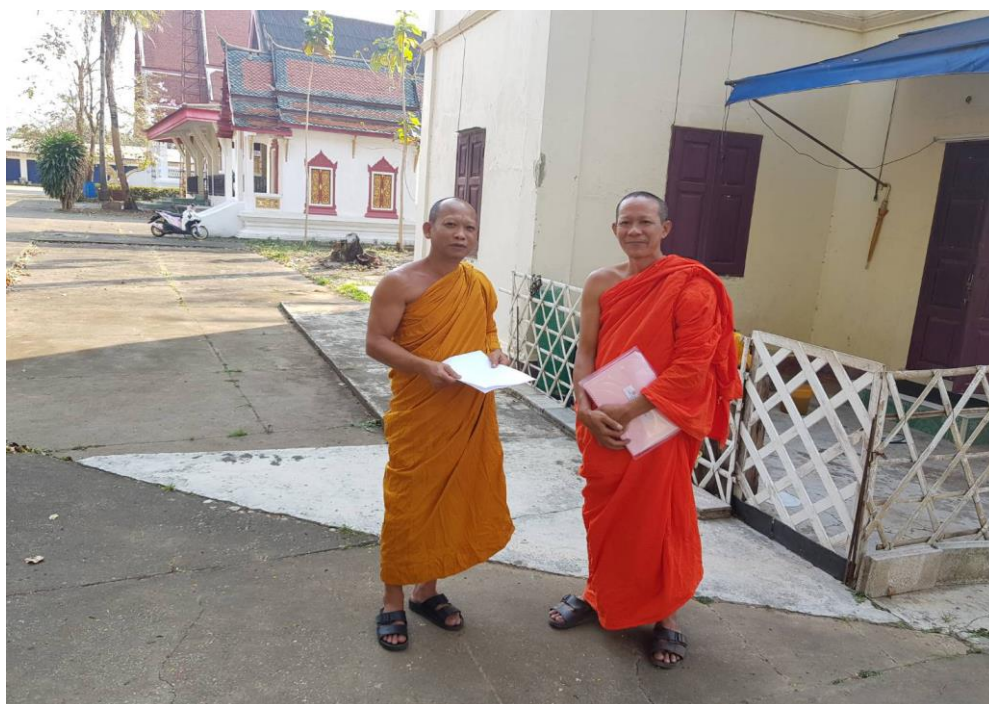
รูปภาพที่ ๒ พระครูไพศาลรัตนกิจ เจ้าอาวาสวัดบ่อแก้ว และครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียน
บ้านบ่อแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๓ พระครูโสภณ ขนติธโร เจ้าอาวาสวัดสวนหลวง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๔ พระสมุห์ธวัช ธมมกาโม ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านสวนหลวง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

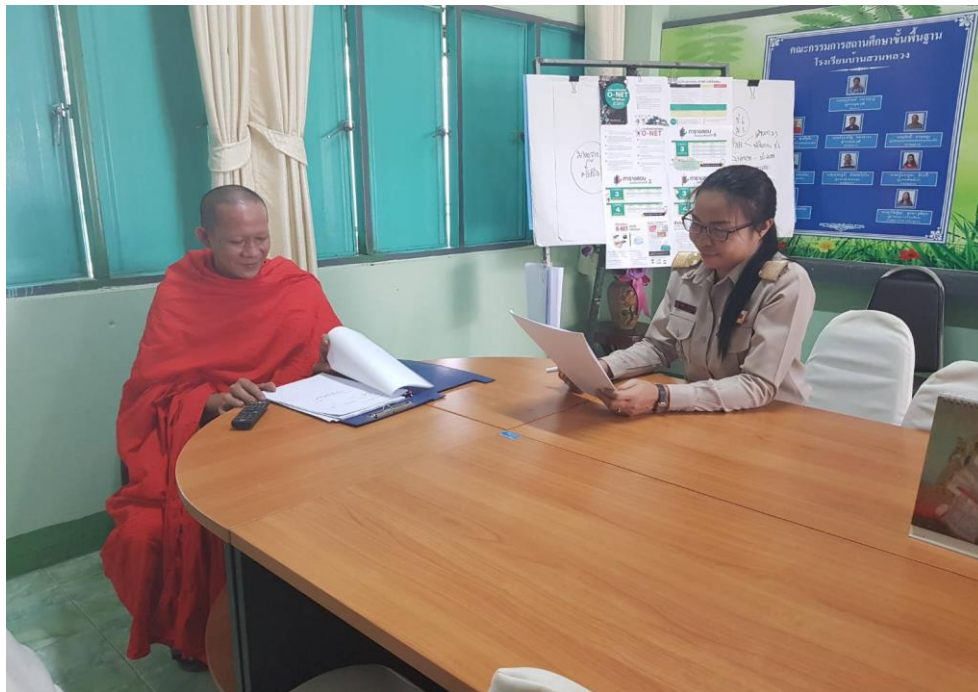
รูปภาพที่ ๕ พระสำราญ ขนติธมโม ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๖ นายอิสรา สุขแจ่มใจ นายอำเภอเด่นชัย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๗ นางกนิษฐา ฐานะวุฒิกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสวนหลวง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๘ นางสาวสุทิน มิ่งขวัญ, ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสวนหลวง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๙ นางสาวศรีสุภางค์ ฤงเงิน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๐ นางสาวสุณี จันทรเปรม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๑ นายณัฐพงศ์ ฤงพลอย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๒ นายดนัย อินโองการ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ มกราคม
๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๓ นางสมปาน ทาบัว ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๔ นางเบญจมาศ มณเฑียร ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่เขต ๒ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๕ นางสาวมณฑารพ กาศเกษม ศึกษาานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาแพร่ เขต ๒ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๖ นายประยูร กำนาน นายกเทศมนตรีตำบลปงป่าหวาย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๗ นายเน้ย สมบูรณ์เถกิง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรย้อย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๘ นายชัยชาญ มีมาก กำนันตำบลปงป่าหวาย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๑๙ นางลำดวน แสนสมบัติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลไทรย้อย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๒๐ นางสุนันทา สิริวาท พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช เด่นชัย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๒๑ พ.จ.อ.ชูศิลป์ ฝากมิตร พยาบาลเทคนิคชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย และ ร.ต.ท.นพพร พุ่มนวล หัวหน้าชุดมวลชนสัมพันธ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรเด่นชัย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๑

รูปภาพที่ ๒๒ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโรงเรียนบ้านสวนหลวง

รูปภาพที่ ๒๓ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโรงเรียนชุมชนบ้านปงป่าหวาย

รูปภาพที่ ๒๔ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโรงเรียนบ้านป่อแก้ว

รูปภาพที่ ๒๕ แสดงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผู้นำชุมชนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์) พรรษา ๘
ว/ด/ป เกิด	วันศุกร์ ที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ปีชวด อายุ ๔๔ ปี
สถานที่เกิด	๒๖๑ หมู่ ๗ ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๕๔๑๑๐
การศึกษา	พ.ศ. ๒๕๕๐ ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๘ นักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนคณะจังหวัดแพร่
อุปสมบท	๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
สังกัด	วัดพงป่าหวาย ๗๙ หมู่ ๖ ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๕๔๑๑๐
ตำแหน่ง	พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นเจ้าเลขาธุการเจ้าคณะอำเภอเด่นชัย พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นรองเจ้าอาวาสวัดพงป่าหวาย
ปีที่เข้าศึกษา	มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙
ปีที่สำเร็จการศึกษา	๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดพงป่าหวาย ๗๙ หมู่ ๖ ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๕๔๑๑๐